

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი -
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ქართული ფილოლოგიის დარგობრივი დეპარტამენტი

ხელნაწერის უფლებით

თათია დავითაძე

მედეას მითოპოეტური სახე მითოსსა და ლიტერატურაში

სპეციალობა - ფილოლოგია

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი
დისერტაციის

ავტორეფერატი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: მარინე გიორგაძე

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო

უნივერსიტეტის პროფესორი,

ფილოლოგიის დოქტორი

ბათუმი

2025

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ფილოლოგიის დარგობრივ დეპარტამენტში.

როგორც წარმოდგენილი ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

თათია დავითაძე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

მარინე გიორგაძე

ფილოლოგიის დოქტორი,
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი.

შემფასებლები:

თინა შიოშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი.

ირინე დარჩია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოც. პროფესორი.

ინგა შამილიშვილი

ფილოლოგიის დოქტორი,
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი.

სადისერტაციო ნაშრომის საჯაროდ დაცვა შედგება 2025 წლის 24 დეკემბერს, 16:00 საათზე, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, რუსთაველის / ნინოშვილის ქ. 32/35, აუდიტორია N37.

სადისერტაციო ნაშრომის გაცნობა შესაძლებელია ბსუ - ს ბიბლიოთეკასა და ამავე უნივერსიტეტის ვებ - გვერდზე (<https://bsu.edu.ge/>).

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი:

პროფესორი მაია კიკვაძე

შესავალი: კოლხეთის ძლევაშისილი ცივილიზაცია მუდმივ ინტერესს იწვევდა ანტიკურობაში. ძველ ბერძნულ მითოლოგიაში შთამბეჭდავად აღწერილი კოლხეთის სამეფოს ძლიერება და სიმდიდრე. არგონავტების მითი ამის ნათელი დასტურია. ბერძნული წყაროები აღწერენ კოლხეთის უნიკალურ გეოგრაფიულ მდებარეობას, მის სავაჭრო პოტენციალს. ცნობილი იყო, რომ კოლხეთი ერთგვარ კარიბჭეს წარმოადგენდა მთლიანად აზიისკენ, ხოლო მისი წილი შავი ზღვის სანაპირო საუკეთესო იყო კოლონიების დასაარსებლად; სხვადასხვა ისტორიული და მითოლოგიური წყაროს მიხედვით, აქ უხვად იყო ოქროს საბადოები; კოლხები ფლობდნენ ცოდნას მეტალურგიულ ტექნოლოგიებზე, სამედიცინო და წამალთმცოდნეობის, ასევე მცენარეთმცოდნეობის სფეროში, საიდუმლო დამწერლობაზე, რაც იმ დროის საბერძნეთში დიდმნიშვნელოვან მიღწევად ითვლებოდა; სწორედ, ეს იყო მთავარი მიზეზი (ეკონომიკური, გეოგრაფიული, კულტურული), რის გამოც ისწრაფვოდნენ უცხო მიწის დასაპყრობად, რასაც ადასტურებს არქეოლოგიური გათხრების შედეგად აღმოჩენილი მასალებიც. ეს ერთგვარი დასტურია ანტიკური საბერძნეთისა და ძველი კოლხეთის მჭიდრო ეკონომიკური ურთიერთობისა და ბერძნების გაცხოველებული ინტერესისა კოლხური კულტურისადმი.

სწორედ, ამ ისტორიული პერიპეტეიების საფუძველზე შეიქმნა მითი არგონავტების შესახებ, რომელიც მოგვითხრობს ბერძნების კოლხეთში მოგზაურობას ოქროს საწმისის მოტაცების მიზნით. უამრავი მოსაზრება არსებობს იმის შესახებ, თუ რა მოიაზრებოდა ოქროს საწმისში, ყველა გამოთქმულ აზრს აქვს არსებობის უფლება, თუმცა, ისიც ლოგიკურია, ვიფიქროთ, რომ ეს, შესაძლოა, ყოფილიყო ოქროს მოპოვების ხერხების უძველესი საიდუმლო დამწერლობის ან მეტალურგიის თეორიული და პრაქტიკული ცოდნის აღწერილობა და სხვ., რაც ბერძნებს ძალიან სჭირდებოდათ; ამიტომ იყო მათთვის მნიშვნელოვანი კოლხური საწმისის მოპოვება, მაგრამ კიდევ უფრო ლოგიკურია, ოქროს საწმისი აღვიქვამთ როგორც სიმბოლო „ოქრომრავალი“ კოლხეთის სახელმწიფო ძალაუფლების და ძლიერებისა.

მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნაც, რაც უკვე ანტიკური წყაროებიდანაც ჩანს, რომ არგონავტების მითის უკან ისტორიული ამბები იკვეთება; ისეთი სანდო ისტორიკოსი

და გეოგრაფი, როგორც სტრაბონი იყო (ძვ.წ. I ს.), - ამტკიცებდა: „ვიცავ ზევსს, რომ ნამდვილად იყო ეს შორეული მოგზაურობა ისევე, როგორც ოდისეოსისა და მენელაოსისა...“.

ლოგიკურია ვიფიქროთ, რომ, ასევე, რეალური ისტორიული და მითოლოგიური პერსონაჟია ძლევაშოსილი კოლხეთის დიდებული მეფე აიეტის ქალიშვილი - კოლხეთის მეფის ასული მედეა. სწორედ ეს ანტიკური ეპოქის მითი გახდა საწყისი მედეას უკვდავი ამბის დაბადებისა, იმ საოცარი თავგადასავლისა, რომელმაც საუკუნეების განმავლობაში სხვადასხვა კულტურაში, სხვადასხვა ავტორთან, სხვადასხვა ასპექტით იჩინა თავი, სანამ თითქმის სამი ათასწლეულის შემდეგ კვლავ დაუბრუნდებოდა მშობლიურ წილს.

მედეა, მისი რთული და საინტერესო, მრავალშრიანი და მრავალწახნაგიანი მითოსური, ისტორიული, ლიტერატურული პერსონაჟი გახდა ჩვენი კვლევის მთავარი ობიექტი; კერძოდ, ჩვენი საკვლევი თემა ის პრობლემა, თუ როგორი ტრანსფორმაცია განიცადა არქექტიპულმა ისტორიულ-მითოლოგიურმა პერსონაჟმა მედეამ მითოსში, ანტიკურ (ბერძნულ-რომაულ), შემდეგ ევროპულ და, ბოლოს, ქართულ მწერლობაში, თანამედროვე ლიტერატურაში.

საკვლევი თემის აქტუალურობა: საკითხი, რომელსაც ეძღვნება სადისერტაციო ნაშრომი, უკვლევიათ შესაბამისი დარგის სპეციალისტებს, მაგრამ დღემდე არ ყოფილა მასშტაბული და სისტემური კვლევის ობიექტი. მეორე მხრივ, უახლეს ქართულ, და არა მხოლოდ ქართულ, ლიტერატურაში სხვადასხვა ჟანრში (დრამა, ლირიკა, პროზა) ინტენსიურად იქმნება ახალი ნაწარმოებები მედეას ლიტერატურული პერსონაჟის მხატვრული სახის განსხვავებული და თანამედროვე ინტერპრეტაციით. ეს მარადიული პერსონაჟი კვლავაც რჩება მსოფლიო (ევროპული და ქართული) ლიტერატურისთვის საინტერესო თემად, შესაბამისად, აქტუალურია მისი, როგორც მითოსური პერსონაჟის დემითოლოგიზაციის, როგორც ტრადიციული ლიტერატურული პერსონაჟის დეკონსტრუქციის და რეკონსტრუქციის, მისი მხატვრული სახის თანამედროვე კონტექსტში (ფემინისტური, სოციალურ-ფსიქოლოგიური ასპექტები) ახლებური ინტერპრეტაციით კომპლექსური ანალიზი და კვლევა.

საკვლევი თემის აქტუალობას აღრმავებს კვლევის მიმართულება, რაც მედეას მხატვრული პერსონაჟის იდენტობის ანალიზს მოიცავს, რადგან პარადოქსია, რომ მსოფლიო კულტურის (მითოსი, ლიტერატურა, ქანდაკება, მხატვრობა, მუსიკა, ქორეოგრაფია...) ერთ-ერთი გამორჩეული და პოპულარული პერსონაჟი ათასწლეულების მანძილზე ტაბუირებული იყო ქართულ მწერლობაში და მხოლოდ XIX საუკუნის შემდეგ, კრძალვით და გაუბედავად, XX საუკუნეში და განსაკუთრებით XXI საუკუნეში იქცა ლიტერატურული ინტერპრეტაციების ინტენსიურ ობიექტად.

კვლევის მიზნები და ამოცანები: სადისერტაციო ნაშრომის მიზანია მედეას, როგორც მითოსური პერსონაჟის, ლიტერატურულ სახედ გარდაქმნის თავისებურებების კრიტიკული შესწავლა და სისტემატიზებული კვლევა ძველი და ახალი ლიტერატურული ტექსტების მაგალითზე, შესაბამისად, ჩვენ მიერ დასახული მიზნები შესაძლებლობას გვაძლევს, თვალი გავადევნოთ მედეას მიმართ ქართულ რეალობაში არსებული სტერეოტიპების მსხვრევისა და პერსონაჟის რეკონსტრუქციის პროცესს.

ამოცანები: ჩვენ მიერ დასახული მიზნების მისაღწევად აუცილებლად მიგვაჩნია შემდეგი ამოცანების განხორციელება:

- მედეას არქეტიპული მითოპოეტური სახის ანალიზი ანტიკურ მითოსში (პირველწყაროების ანალიზი);
- მედეას პერსონაჟის მხატვრული თავისებურებების კვლევა ანტიკური და შუა საუკუნეების ლიტერატურული ტექსტების მიხედვით, სხვადასხვა ავტორთან (ეპოსი, ლირიკა, დრამა);
- მედეას მხატვრული პერსონაჟის კვლევა ევროპულ ლიტერატურაში (ეპოსი, ლირიკა, დრამა);
- მედეა ქართულ ლიტერატურაში (ჟანრების მიხედვით: პოეზია, პროზა, დრამა);
- მედეას მითოპოეტური სახის დემითოლოგიზაცია, დეკონსტრუქცია და რეკონსტრუქცია თანამედროვე ლიტერატურული ტექსტების საფუძველზე, (ახალი კვლევითი ასპექტები: სოციოკულტურული კონტექსტის ანალიზი, ფსიქოლოგიზმი, ფემინიზმი, იდენტობის ძიება).

კვლევის საგანი და ობიექტი: წარმოდგენილ სადისერტაციო ნაშრომში კვლევის ობიექტია არგონავტების მითის მთავარი პერსონაჟის - მედეას სახისმეტყველების შესწავლა მითების (უპირველეს ყოვლისა, არგონავტების მითი) და ლიტერატურული ტექსტების - ანტიკური ლიტერატურა (ჰესიოდე, მიმნერმე, პინდარე; ევრიპიდე; სენეკა, ოვიდიუსი...), ევროპული ლიტერატურა (კორნელი, რასინი, ჟან-ანუი, კრისტა ვოლფი, ფლურაკისი...), ქართული ლიტერატურა (აკაკი წერეთელი, გრიგოლ რობაქიძე, ოთარ ჭილაძე; ტიციან ტაბიძე, იოსებ ნონეშვილი, მანანა ჩიტოშვილი, დიანა ანფიმიადი; ნინო ხარატიშვილი, ლაშა ბუღაძე, პაატა ციკოლია, გურამ მგელაძე და სხვ.).

კვლევის პროცესში მნიშვნელოვანი იყო შესაბამისი სამეცნიერო გამოკვლევების შესწავლა და მათი კრიტიკული ანალიზი, სტუდენტებთან მსჯელობა მთავარი საკვანძო საკითხების გარშემო და ამის საფუძველზე დადგენა, თუ როგორ შეიცვალა ქართველი მკითხველის დამოკიდებულება მედეას მიმართ, რა ახალი თვისებები შეიძინა მან, როგორც მითისა და ლიტერატურის პერსონაჟმა, თანამედროვე სამყაროში, შესაბამისად თანამედროვე მწერლობაში.

კვლევის მეთოდოლოგია: სადისერტაციო ნაშრომში, თემის რთული და კომპლექსური ხასიათის გათვალისწინებით, მიზანშეწონილად მივიჩნიეთ კომპლექსური მეთოდის გამოყენება, ლიტერატურათმცოდნეობაში გამოცდილი კვლევის სხვადასხვა მეთოდის (ტრადიციული, უალტერნატივო და თანამედროვე) კომბინაცია, რამაც საშუალება მოგვცა, სიღრმისეულად გვეკვლია მთავარი საკითხები: თავდაპირველად ტექსტოლოგიური კვლევის მეთოდით შევისწავლეთ შესაბამისი ლიტერატურული ტექსტები; შემდეგ ეტაპზე შედარება - შეპირისპირების და კომპარატივისტული მეთოდით გავანალიზეთ სხვადასხვა ეპოქის სხვადასხვა ავტორის ტექსტებში მედეას მხატვრული სახის ინტერპრეტაციის მსგავსება და განსხვავება; ისტორიულ - კულტუროლოგიურმა მეთოდმა საშუალება მოგვცა, საკითხი შეგვესწავლა კულტურული პარადიგმების კონტექსტში.

ნაშრომის სრულყოფაში ძალიან დაგვეხმარა ტიპოლოგიური კვლევის მეთოდი, რისი მემკვიდრეობაც შევძელით ყველა ჩვენს ხელთ არსებული ტექსტის სრულყოფილი

ანალიზი, მიღებული შედეგი კი, მოდელირებისა და სტრუქტურირების მეთოდების საშუალებით, დავალაგეთ შესაბამისი ქრონოლოგიითა და შინაარსით; გამოვიყენეთ ინდუქცია - დედუქციისა და ტექსტის ანალიზ - სინთეზის მეთოდები, რამაც საშუალება მოგვცა, ლოგიკური დასკვნები გამოგვეტანა. ფემინისტური კვლევის მეთოდი ეფექტური გამოდგა პერსონაჟების გენდერული როლების ანალიზის, ზოგადად, ქალის სოციალური სტატუსის ანალიზის პროცესში. სიმბოლური ანალიზის მეთოდი დაგვეხმარა გვეპოვნა მედეას მითოპოეტური სახის მთავარი კულტურული კოდი და გაგვეხორციელებინა მისი არქეტიპული სახის იდენტიფიკაცია, რამაც საჭირო გახდა მედეას პერსონაჟის ფსიქოლოგიურ სიღრმეებში წვდომა და მის ქვეცნობიერში არსებული შინაგანი კონფლიქტების ანალიზი. შემდეგ ეტაპზე საჭირო გახდა პერსონაჟის ქცევის სიმბოლური კოდების გაშიფვრა, რაც სემიოტიკური მეთოდის საშუალებით განვახორციელეთ.

მედეას მითოპოეტური სახე ინტერპრეტაციის ამოუწურავ შესაძლებლობებს იძლევა, რაც ამართლებს მისი კვლევის პროცესში ტექსტების წაკითხვისა და კვლევის მრავალფეროვანი მეთოდების გამოყენებას, რაც დაგვეხმარა მედეას მრავალშრიანი და კომპლექსური ბუნების შესწავლაში; მეთოდების კომპლექსურმა გამოყენებამ საშუალება მოგვცა, სიღრმისეულად გაგვეანალიზებინა წარმოდგენილი თემა სხვადასხვა განზომილებით და მიგვეღო შედეგი, რომელიც დავისახეთ კვლევის საწყის ეტაპზე. აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ საკვლევი საკითხის კომპლექსურობიდან გამომდინარე, კვლევა ატარებს ინტერდისციპლინურ ხასიათს და სხვადასხვა ჰუმანიტარული მიმართულების სინთეზის საფუძველზეა განხორციელებული (ისტორია, წყაროთმცოდნეობა, არქეოლოგია, კულტუროლოგია და სხვ.).

პრობლემის შესწავლის მდგომარეობა: ისტორიულ-მითოლოგიურ-ლიტერატურული პერსონაჟის - მედეას, მრავალწახნაგოვანი სახე აკადემიურ სივრცეში მრავალჯერ დამუშავებული და შესწავლილია, თუმცა, თემის აქტუალურობიდან გამომდინარე, საკვლევი - მაინც ძალიან ბევრია. ამ ფაქტს, დროისა და ცივილიზაციის აზროვნების ცვლილებასთან ერთად, განაპირობებს ბოლო

პერიოდში ქართველი მწერლების მიერ ანტიკური მითის განსხვავებული ინტერპრეტაციების გაჩენაც, რაც ავტომატურად იწვევს პერსონაჟის განსხვავებულ „წაკითხვას“, ეს კი საფუძველს იძლევა, განხორციელდეს ახალი გააზრებანი, შეივსოს და გაღრმავდეს უკვე არსებული შეხედულებები, ამ თვალსაზრისით კი სამუშაო და საკვლევი საკმაოდ ბევრია.

საკითხის შესწავლაში მნიშვნელოვან სამეცნიერო მასალას წარმოადგენს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კლასიკური ფილოლოგიის კათედრაზე განხორციელებული შესაბამისი სამეცნიერო კვლევების შესწავლა (მითის სიუჟეტის ტექსტოლოგიური ანალიზი, ძველი ბერძნული ტექსტების შედარებითი ანალიზი, მედეას სახის ფსიქოლოგიური კვლევა, მითის პერსონაჟის ლიტერატურული ინტერპრეტაცია) და მისი დამუშავება კომპლექსური და ინტერდისციპლინარული მიდგომებით. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ასევე მასშტაბურ კვლევას წარმოადგენს საკითხის მითოლოგიური და ისტორიული კონტექსტუალიზაცია, რაშიც მოიაზრება ქართულ - ბერძნული ურთიერთობები და ანტიკური პერიოდის კოლხური ცივილიზაციის კვლევა.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ მედეას საკითხს თავდაპირველად იკვლევდნენ აკაკი ურუშაძე, ლევან სანიკიძე და სხვები, თუმცა ეს იყო პერსონაჟის კვლევის მცდელობა მხოლოდ ისტორიული კონტექსტით, ხოლო ლიტერატურულად (პერსონაჟის მასშტაბურობას) აქტიურად იკვლევენ რისმაგ გორდეზიანი, ნანა ტონია, ქეთევან ნადარეიშვილი, ლევან ბერძენიშვილი, სოფიო შამანიდი, ირინე დარჩია და სხვები; სწორედ მათ სახელებს უკავშირდება მედეას პერსონაჟის გასააზრებლად ახალი ჰორიზონტების გაჩენა ქართულ ლიტერატურათმცოდნეობაში.

ნაშრომის სამეცნიერო სიახლე: ჩვენ მიერ სადისერტაციო ნაშრომში წარმოდგენილი საკითხის სამეცნიერო სიახლე გახლავთ პირველი მცდელობა მედეას სახისმეტყველების შესწავლისა მითოსიდან თანამედროვე ლიტერატურამდე. ცალკეული გამოკვლევები აქამდეც ქვეყნდებოდა, მაგრამ კომპლექსურად, სისტემურად, სხვადასხვა ასპექტის გათვალისწინებით მასშტაბური კვლევა არ განხორციელებულა.

ნაშრომის ძლიერ მხარედ მიგვაჩნია ლიტერატურული პერსონაჟის - მედეას - მრავალმხრივი შესწავლა ფსიქოანალიტიკურ (ტრამვა, ემოციური ძალადობა, იდენტობის კრიზისი), გენდერულ (ფემინისტური გმირი), ინტერკულტურულ (სხვადასხვა კულტურის კონტექსტში), პოსტკოლონიურ (მარგინალურობა, კულტურული ტრამვა) და ინტერდისციპლინარულ (ლიტერატურათმცოდნეობა, სოციოლოგია, კულტუროლოგია) კონტექსტებში სხვადასხვა პერიოდის ტექსტების მაგალითზე.

ნაშრომის თეორიული ღირებულება: სადისერტაციო ნაშრომის თეორიულ ღირებულებას წარმოადგენს ანტიკური მითოსისა და მსოფლიო ლიტერატურის მასშტაბური პერსონაჟის - კოლხი მედეას მითოპოეტური სახის ევოლუციის კვლევა დიდი არქეტიპული ქალღმერთის, კოლხეთის მეფის ასულის/დედოფლის ჰიპოსტასიდან ჩვენი თანამედროვე ფემინისტი ემიგრანტი ქალების ღრმა ფსიქოლოგიური და სოციო-კულტურული იდენტობის მანიფესტაციამდე, რაც უსაზღვროდ აფართოებს არსებულ თეორიულ დისკურსს და კვლევის ახალ პერსპექტივებს აჩენს.

ნაშრომის პრაქტიკული ღირებულება: ნაშრომი შესაძლებლობას იძლევა კვლევის შედეგები გამოვიყენოთ ლიტერატურის (ანტიკური, ევროპული, ქართული) სწავლების დროს სალექციო და სასემინარო პროცესში. მასალების თანამედროვე ინტერპრეტაციით გაცნობის საფუძველზე სტუდენტები შეძლებენ საკითხის სიღრმისეულად გააზრებას, კრიტიკულ განხილვას, საკუთარი პოზიციის არგუმენტირებულად გადმოცემას.

მედეას მხატვრული პერსონაჟის სიღრმისეული ანალიზის წარმოჩენა და გაცნობა განსაკუთრებით საინტერესო იქნება ამ საკითხით დაინტერესებული აკადემიური (მკვლევრები, ლექტორები, სტუდენტები) და შემოქმედებითი (თეატრი, მუსიკა, სახვითი ხელოვნება, ქორეოგრაფია და სხვ.) საზოგადოებისთვის, რომლებიც ხშირად მიმართავენ კლასიკური პერსონაჟების თანამედროვე ინტერპრეტაციას.

ნაშრომის სტრუქტურა: წინამდებარე სადისერტაციო ნაშრომი შესაბამის დარგში დადგენილ აკადემიურ სტანდარტებს შეესაბამება, ხოლო კვლევის

სტრუქტურა წარმოდგენილია დასახული საკვლევი მიზნებისა და ამოცანების შესაბამისად.

ჩვენ მიერ წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომი შედგება შესავლის, ხუთი თავისა და ქვეთავების, კვლევის ძირითადი დასკვნებისა და გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხისგან.

ნაშრომის **შესავალ ნაწილში** აღწერილი და დასაბუთებულია საკვლევი თემის აქტუალურობა, გამოკვეთილია მთავარი მიზნები და ამოცანები, კვლევის საგანი და ობიექტი; ასევე, პუნქტებად და ქვეპუნქტებადაა ჩამოყალიბებული საკითხის შესწავლის მდგომარეობა, სამეცნიერო სიახლე, კვლევის მეთოდოლოგია, ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება.

პირველ თავში - „მედეას სახისმეტყველების მითოსური გენეზისი“ - განვიხილავთ მითის პირვანდელ წყაროებს, მის ძირითად ვერსიებსა და მითოლოგიურ არქეტიპებს; ასევე, აღწერთ სოციო - კულტურულ გარემოს, პერსონაჟის ღვთაებრივ გენეალოგიას (ჰელიოსის საგვარეულო ხაზით) და მაშინდელი კოლხეთის კულტურულ სივრცეს.

მეორე თავში - „მედეას მითოპოეტური სახის ტრანსფორმაცია ანტიკურ და ევროპულ ლიტერატურაში“ - გაანალიზებულია, თუ როგორ მოხდა მითოსური პერსონაჟის ტრანსფორმაცია მთავარ ლიტერატურულ პერსონაჟად/გმირად; როგორი იყო მედეას პირვანდელი სახე კლასიკურ ბერძნულ, ელინისტურ და რომაულ ლიტერატურაში.

ევროპულ ლიტერატურულ ტექსტებში მედეას მხატვრულმა სახემ ახალი დატვირთვა შეიძინა: მან, როგორც ლიტერატურული ტექსტის გმირმა, რა დაკარგა (რითი განიძარცვა) მითოსიდან, ასევე გამოვყოფთ ევროპელი ავტორების განსხვავებულ ინტერპრეტაციებს პერსონაჟის მიმართ.

მესამე თავში - „მედეას მითის რეცეფცია ქართულ მწერლობაში“ (პოემა, რომანები) - უშუალოდ განვიხილავთ ქართველი მწერლების დამოკიდებულებებს მედეას პერსონაჟის მიმართ; ვაანალიზებთ, თუ როგორ წარმოჩნდა მედეას სახის აღწერის პირვანდელი მცდელობები ქართულ ლიტერატურულ ტექსტებში.

მეოთხე თავში - „მედეას მითოპოეტური სახე ქართულ პოეზიაში” -

განხილულია მედეას მხატვრული სახე ქართულ პოეტურ მემკვიდრეობაში. დისერტაციის ამ თავში განხილული პოეტები (ტიციან ტაბიძე, იოსებ ნონეშვილი, მუხრან მაჭავარიანი, მანანა ჩიტიშვილი, დიანა ანფიმიაძი და სხვ.) მედეას მიმართ თანაგრძნობას გამოხატავენ, მათ მხარდაჭერას უცხადებენ და ცდილობენ, მოუძებნონ გამამართლებელი არგუმენტები, თუმცა სევდა და გულისტკივილი მომხდარი ტრაგედიის გამო იგრძნობა მათ პოეზიაში - ისინი გვიყვებიან სიყვარულის სახელით მოტყუებული ქალის ისტორიას, რომელიც, მართალია, ღალატის მსხვერპლი იყო, მაგრამ მაინც არ დაუკარგავს სიძლიერე.

მეხუთე თავში - „მედეა თანამედროვე დრამატურგიულ დისკურსში” -

ვიკვლევთ თანამედროვე მწერლების ახლებურ შეხედულებებს, მედეას ლიტერატურული პერსონაჟის ახალ „წაკითხვებს” და ინტერპრეტაციებს, მათ წარმომშობ მიზეზებს, რომლებმაც ლიტერატურული განზოგადება ჰპოვეს.

ამავე თავში მოცემულია ჩვენ მიერ ჩატარებული მოკრძალებული სოციოლოგიური კვლევის კვანტიტატური და კვალიტატური შედეგები და მათი კრიტიკული ანალიზი. კვლევა თვალსაჩინოს ხდის თანამედროვე ქართულ საზოგადოებაში შეცვლილ სტერეოტიპს მედეას პერსონის მიმართ: მედეასი არ რცხვენიათ მისი ღალატისა და, სისასტიკის გამო, ცდილობენ, ახსნან მისი ქცევების მიზეზები, გაამართლონ და დაიცვან (ადვოკატირებასაც არ ერიდებიან) და ამაყობენ კიდეც, რომ ის ასეთი ძლიერი ქართველი ქალია.

თანამედროვე ახალგაზრდებისთვის მედეას არქეტიპული სახისმეტყველებიდან აქტუალურია არა სასტიკი, ძალაუფლების მსურველი, შურისმაძიებელი, „შვილების მკვლელი დედა“, არამედ - საკუთარ თავსა და ძალებში დარწმუნებული, ამაყი, საკუთარი იდენტობის მამიებელი და მპოვნელი ძლიერი ქალი.

წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომი, ზემოაღნიშნულ საკვლევ თავებთან ერთად, მოიცავს წარმოდგენილი საკითხის დასკვნით დებულებებს და გამოყენებულ ნაშრომთა ბიბლიოგრაფიას.

თავი I: მედეას სახისმეტყველების მითოსური გენეზისი

მედეას მითოპოეტური სახე რთული და მრავალშრიანია; მის ასეთ მასშტაბურობას იწვევს არგონავტების მითის სიუჟეტში გამოკვეთილი ისტორიული, კულტურული, რელიგიური, სოციალური და ფსიქოლოგიური შრეები, რაც ზემოქმედებს მითის მთავარ მოქმედ პერსონაჟზე; შესაბამისად, აღნიშნული გარემოების გათვალისწინებით, ჩვენ მიერ მედეას მითის სტრუქტურული შესწავლა და დამუშავება მოითხოვს მითის დეფინიციის კლასიკური განმარტების გათვალისწინებას, რის მიხედვითაც მითი არის „ინფორმაციული სქემა“, რომლის უამრავი ვერსია არსებობს.

უხსოვარი დროიდან მედეას ამბის გადამცემიც და მიმღებიც იყო ხალხი; შესაბამისად, ის კოლექტიური შემოქმედების ნიმუშს წარმოადგენს და აქედან გამომდინარე, ამ პერსონაჟის ქრონოლოგიური კვლევა არგონავტების მითის უძველესი წყაროებიდან და ამავე მითის ვერსიებიდან უნდა დავიწყოთ.

მითოსში მკაფიოდ განისაზღვრა მაღალგანვითარებული კოლხური ცივილიზაციის ძლიერება და სიმდიდრე, რადგან მაშინ მთელმა ბერძნულმა სამყარომ იცოდა, რომ კოლხეთი იყო სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე ადგილი, რომელსაც ჰქონდა საუკეთესო გეოგრაფიული მდებარეობა, აქ მცხოვრები ხალხი კი ფლობდა მაღალ საბრძოლო კულტურას, მეტალურგიის წარმოების ცოდნას, ლითონდამუშავების ხელოვნებას, ასტრონომიული ცოდნის მაღალ დონეს და ვაჭრობის ხელოვნებას; კოლხეთის მიწა ყოველთვის ასოცირდებოდა ოქროსთან, რკინასთან, ხე - ტყესთან და თაფლთან და სწორედ ამიტომ ჰქონდათ მისადმი მუდმივი ინტერესი.

მითში კოლხეთის ძლიერებისა და სიმდიდრის აიეტის სახელისუფლებო სიმბოლოდ ოქროს საწმისი გვევლინება. რაც უნდა ყოფილიყო ოქროს საწმისი (და ამის არაერთი ვერსია არსებობს მითოსში და სხვა წყაროებში: მდიდრული ნადავლი, რიტუალური სამოსი, ოქროს მოპოვების/მეტალურგიის ტექნოლოგიური ცოდნის წყარო, საიდუმლო დამწერლობის წესი თუ სხვ.), ცხადია, რომ ის იყო საკრალური

მნიშვნელობის საგანი, ძალაუფლების ნიშანი, რომელშიც მოიაზრებოდა აიეტის სამეფო ხელისუფლების ლეგიტიმაციის სიმბოლო.

თავდაპირველად მითში მედეა ჩნდება, როგორც ძლევა-მოსილი კოლხეთის მეფის აიეტის ასული, თავიდანვე განსაზღვრულია მისი ღვთაებრივი გენეალოგია: ურანოსის და გეას ვაჟის, ტიტან ჰიპერიონის შვილთაშვილი; მზის ღმერთი ჰელიოსის შვილიშვილი; ძლევა-მოსილი მეფე აიეტის შვილი; გრძნეული კირკეს ძმისშვილი; დიდი გრძნეული ქალღმერთის ჰეკატეს ტაძრის ქურუმი. შესაბამისად, მას ჰქონდა მრავალი ზებუნებრივი უნარი, უპირველეს ყოვლისა, წამალთმცოდნე და მცენარეთა მესაიდუმლე იყო (ჰეკატეს ბალი, მედეას ბალი).

ანტიკურობიდან დღემდე მედეას უკავშირდება მედიცინის მაგია; შესაბამისად, ტერმინი მედიცინაც, შესაძლოა, მედეას სახელიდან მომდინარეობს, რადგან, მითის თანახმად, ის მკურნალობის საოცარი ნიჭით იყო დაჯილდოებული და ბევრი უკურნებელი სენის წამლობა შეეძლო, მათ შორის, მომაკვდინებელი წამლების/საწამლავის დამზადებაც. მედეა ფლობდა სამყაროს ყველაზე დიდ - სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლოს: მას შესწევდა უნარი, გაეცოცხლებინა ახალგარდაცვლილები და მოხუცებისთვის დაებრუნებინა ადრინდელი სიჭაბუკე; ის ფლობდა მაგიური რიტუალების ჩატარების, ზუნებრივი სტიქიების მართვის უნარებს, ცაში დანავარდობდა ჰელიოსის გამოგზავნილი ეტლით, რომელშიც გველეშაპები იყო შებმული. მისი სახით მითოსიდან გვევლინება ძველი სამყაროს უდიდესი მაგი, ჯადოქარი და გრძნეული არქეტიპული პერსონაჟი.

მითის უთვალავ ვერსიაში (გარდა ორფიკული არგონავტიკისა) უცვლელი და მკაფიოდ გარკვეულია ერთი საკითხი: გრძნეული მედეას გარეშე იასონი ვერ მიაღწევდა საწადელს, ვერ შეასრულებდა აიეტის ურთულეს დავალებებს, ვერ დაეუფლებოდა ოქროს საწმისს და არგონავტების მოგზაურობაც უშედეგოდ დასრულდებოდა. მედეას ქმედების მთავარი მოტივი კი სიყვარულია, ძალა, რომელიც, ბერძნული მითოსის მიხედვით, კოსმოგონიის პროცესში მონაწილეობს და ყველაფერს წარმართავს ამ სამყაროში, კოსმოსში.

მითის უძველეს ვერსიებში საწმისის გატაცების ეპიზოდის შემდეგ შესწავლის მთავარი ობიექტია, მედეას მიერ შვილების მკვლელობის თემა, რომელიც სხვადასხვა ასპექტით არის წარმოდგენილი. მასალებით ირკვევა, რომ, როდესაც მედეა ზევსს უარს ეუბნება სიყვარულზე, ჰერას მხარდაჭერის იმედი აქვს და იმედოვნებს, რომ ის მის შვილებს დაიცავს და უკვდავებას შეჰპირდება; სამწუხაროდ, ასე არ ხდება და მედეას შვილები მითის ყველა შესაძლო ვარიანტში იხოცებიან, ოღონდ მათი დახოცვის სუბიექტი არის განსხვავებული, ვერსიების მიხედვით: კორინთოელები? მედეა?

მედეას ერთ-ერთ დიდ ცოდვად რჩება მის მიერ ღვიძლი ძმის - აფსირტოსის მკვლელობა, რომელიც მითის სხვადასხვა ვერსიაში განსხვავებულადაა გადმოცემული: იასონი კლავს? მედეა კლავს? არგონავტები კლავენ? ფაქტია, რომ გრძნეული კირკე განწმენდს მედეას ამ ცოდვისგან.

მედეას მძიმე შეცოდებათა ნუსხაში მითის ვერსიებში დასახელებულია იასონის ახალი ცოლის - კრეუსას/გლავკეს და მამამისის - კრონოს წამებით მოკვლა; ასევე პელეასის -იასონის ბიძაზე მუხანათური შურისძიება; დიდი გმირის - თევზის მოკვლის მცდელობა და, სავარაუდოდ, ბევრი სხვა.

მითის უამრავი ვერსია არსებობს იმის შესახებ, თუ რა ბედი ეწია საბოლოოდ მედეას. ერთ - ერთი ვერსიის თანახმად, შვილების მკვლელობით გაუბედურებული ქალი მშობლიურ კოლხეთში ბრუნდება. სხვა ვერსიით, უცხო მიწაზე „ლტოვლილი მედეა“ თავდაპირველად ჩადის ჰერაკლესთან, მერე - ეგეოსთან ათენში. ერთი ვერსიის მიხედვით, მედეა გახდა დიდი ბერძენი გმირის - აქილევის მეუღლე (მას შემდეგ, რაც ის დედამ - თეტისმა გააცოცხლა და საიქიოდან ამოიყვანა).

მითოსური მედეა, როგორც დიდი ქალღმერთი, ყველა ცოდვისგან განწმენდილი და შენდობილი ჩანს, სავარაუდოდ, ღმერთებისგან. დანტე ჯოჯოხეთში მიუჩენს ადგილს იასონს მედეას ღალატისათვის: „სასჯელი დასტეხია მედეას გამო“. მედეას მითოპოეტურ ხატს კი ყველაზე მეტად ფრთოსან დრაკონებზემებული ეტლში ცად ამხედრებული მედეას წარმოდგენა გვაახლოებს (ევრიპიდე).

მედვას მითოლოგიური გენეზისის კვლევამ ცხადყო, რომ პერსონაჟმა აქტუალურობა ჯერ კიდევ ბერძნულ მითოსში მოიპოვა და შემდეგ დაიმკვიდრა ადგილი მსოფლიო ლიტერატურაში, ბოლო პერიოდში კი აქტუალური გახდა ქართულ მწერლობაშიც.

თავი II: „მედვას მითოპოეტური სახის ტრანსფორმაცია ანტიკურ და ვეროპულ ლიტერატურაში“

2.1 . მედეა კლასიკურ ბერძნულ ლიტერატურაში

მედეა კლასიკურ ბერძნულ ლიტერატურაში მწერლების ძლიერ შთაგონების წყაროდ იქცა. კოლხი ასულის მარადიულ ამბავს მასშტაბურს ხდის ის გარემოებაც, რომ მისი დიადი სახელის არსებობა მკაფიოდ ჩანს ბერძნული კლასიკური პერიოდის დრამატურგიაში, სადაც დეტალურად არის აღწერილი და გადმოცემული მედეას და არგონავტების თავგადასავალი.

ჩვენამდე მოღწეული ანტიკური ლიტერატურის ტექსტებში მედეას მითოპოეტური სახის მითოსური შტრიხები ძირითადად შენარჩუნებულია, თუმცა პერსონაჟის ლიტერატურული ინტერპრეტაციის გავლენა მაინც იგრძნობა, რაც განპირობებულია ავტორისეული ხედვით და მისი თანამედროვე ლიტერატურულ-ფილოსოფიური ტენდენციების გავლენით.

მედვას მხატვრული სახის წარმოჩენისას ბერძნულ ლიტერატურულ ტექსტებში აქცენტი გაკეთებულია მის სიბრძნეზე, სიძლიერეზე, სიამაღლეზე, განსხვავებულ ნიჭიერებაზე; ასევე, ნაჩვენებია მისი, როგორც ლიტერატურული პერსონაჟის, სიღრმისეული ემოციური სამყარო, ძლიერი შინაგანი კონფლიქტი, სიყვარულისა და შურისძიების რთული გზა; შესაბამისად, გააზრებულია გენდერული ასპექტები, პიროვნული თავისუფლების ძიების საკითხები და სხვა.

მედეასთვის არ არსებობდა წესები და კანონები, ის იყო თავისუფალი ქალი, რომელიც გადაწყვეტილებებს თავად იღებდა, რადგან ის იყო დამოუკიდებელი უცხო მიწაზეც კი; სწორედ, ეს რეალობა ძალიან კარგად გამოჩნდა ბერძენ ავტორებთან - მათ ტექსტებში ღიად შეიძლება ამოკითხვა, რომ მედეას ჰქონდა სხვათაგან განსხვავებული თავისუფლება. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მწერლების ჩანაფიქრი იყო მაშინდელი მოსახლეობისთვის თვალის ახელა, რადგან საზოგადოება განიცდიდა სოციალურ კრიზისს, ქალის როლი მთლიანად უგულვებელყოფილი იყო, მედეა კი იყო ერთგვარი ხსნა, მაგალითის მიმცემი, თუ როგორი ძლიერი უნდა ყოფილიყო ქალი.

ჩაკეტულ სამყაროში, სადაც მედეა უცხოდ ითვლებოდა, ყველას ეშინოდა, რადგან არ იცოდნენ, როგორი იყო ის, რისი ჩამდენი იყო და, საერთოდ, რას მოიმოქმედებდა; ამიტომ გაწირეს ქალებმა, მათ ეშინოდათ მედეასი, რადგან გრძნობდნენ მის სიძლიერეს. მედეას აგდებენ ქალაქიდან, ართმევენ შვილებს, დალატობს ქმარი და რჩება ყველაფრის გარეშე, რაც მთავარია, სიყვარულის გარეშე და ამის მიუხედავად ის იწყებს ბრძოლას რეალობის წინააღმდეგ, რასაც ვერცერთი ბერძენი ქალი ვერ გაბედავდა.

საყურადღებო ფაქტი, რომ ქალებს განსაკუთრებით ეშინიათ მედეასი და თანადგომის ნაცვლად, პირიქით, უბრაზდებიან და ზიზღით განწყობიან მის მიმართ, რადგან ის ეუბნება ყველა ქალს, რომ არსებობს შესაძლებლობა რეალობის შეცვლის, რომ არ უნდა შეეგუონ მდგომარეობას, რომელშიც ისინი იმყოფებიან, ეს არის ერთ - ერთი მცდელობა იმისა რომ ყველა ქალში გაიღვიძოს თვითდამკვიდრების სურვილი, რომელიც ასე აკლდა მაშინდელ ქალებს. მედეამ მათ მოსვენება დაუკარგა, ყველას მედეამ ხმამაღლა უთხრა, რომ ისინი ცხოვრობენ „სიბნელეში“, ამიტომ უწოდებს მათ მონებს, რომლებიც პატივს არ სცემენ საკუთარ თავს. ამ ყველაფერმა მედეას მიმართ ზიზღი უფრო გაზარდა, რადგან ქალებმა დაინახეს რეალურად, თუ რა მდგომარეობაში იყვნენ და გაუბრაზდნენ მედეას მხილების გამო.

საზოგადოების პირისპირ მართოდ დარჩენილმა მედეამ, რომელსაც სხვა გზა არ ჰქონდა, თავის გადასარჩენად გადაწყვიტა „წესრიგის დარღვევა“ და იქცა პირველ ქალად, რომელმაც ხმა ამოიღო უთანასწორობის წინააღმდეგ. მას ჰქონდა მცდელობა,

რომ ისეთ სამყაროს, რომელიც მის გარშემო იყო, საერთოდ არ ეარსება და ამიტომაც ანადგურებს ყველაფერს.

დრამა, პროზაული ნაწარმოებისგან განსხვავებით, ქალს „ძლიერად“ წარმოგიდგენს, ის მას აკისრებს მნიშვნელოვან როლს საზოგადოებაში.

მედია განსხვავებული ქალია, არავის ჰგავს, ამიტომ ინტერესდებოდნენ დრამის ავტორები მისით; მათ უნდოდათ, ისეთი ქალი ეჩვენებინათ სხვებისთვის, რომელსაც საკუთარი თავი და ცხოვრება თავადვე ებარა. მედია ხომ ყოველთვის თავადვე იღებდა გადაწყვეტილებებს და ამაში სხვისი ნებართვა არ სჭირდებოდა.

მედია იყო ერთგვარი პროტესტი იმ რეალობის მიმართ, რომელშიც მაშინდელი ქალები ცხოვრობდნენ, თუმცა, აქვე არსებობს მეორე მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ შეიძლება ამით იმის თქმა სურდათ ბერძენ ავტორებს, რომ მედიამ ის შეძლო, როგორც ბარბაროსმა, რაც ბერძენ ქალებს არ ძალუძთ.

იასონი ცდილობს, მედია ბერძენ ქალად აქციოს და ქმრის მორჩილი გახადოს, როგორც ელინი, მაგრამ მედია ხომ სხვა ქვეყნის შვილია, მისთვის ყოველივე უცხო და მიუღებელია, ამიტომაც არ ნებდება და იბრძვის თავისი ინტერესებისთვის.

მედია დაუმორჩილებელი ქალი იყო, მას ბევრი რამ განასხვავებდა ელინი ქალებისგან, მაგრამ საერთოც ჰქონდა მათთან. მას ისე უღალატეს და მიატოვეს, როგორც ელინი ქალებს ტოვებდნენ ქმრები. ამ ქალებს საერთო ტკივილი, დანგრეული ოჯახები აერთიანებდა.

კლასიკურმა ბერძნულმა ლიტერატურამ მედია გამოიყვანა მითის ჩაკეტილი კონსტრუქციიდან და აქცია ლიტერატურულ პერსონაჟად, მისცა საუბრის, მოქმედების, შეცდომის, სიყვარულის და თავგანწირვის საშუალება, რითიც დაუახლოვა მკითხველს და უკვდავება შესძინა.

2.1.1. მიმწერმოსი - სიყვარულის უძლეველი ძალა

ერთ-ერთი პირველი ავტორი, ვინც მედიას ახსენებს, ლირიკოსი მიმწერმოსია - ცნობილია სასიყვარულო ელეგიების ავტორი, რომლისთვისაც მთავარი იყო სიყვარული, რომლის გარეშეც მას სიცოცხლე არაფრად უღირდა; შესაბამისად,

ელეგები, რომელსაც ის ქმნიდა, ასახავდა სიყვარულის თავისებურ აღქმას ანტიკურ საბერძნეთში. მან სცადა არგონავტების თქმულება, რომელიც მიეკუთვნებოდა ეპიკურ მითოსს, გადაეტანა ლირიკაში, მან პირველმა მოიხსენია აიეტის ქვეყანაში არგონავტთა ლაშქრობის მიზანი - „დიადი საწმისი“.

მიმწერმოსისათვის ცხოვრების მთავარი მამოძრავებელი ძალა სიყვარულისთვის თავდადება გახლდათ, ამიტომაც უთანაგრძნობდა ის მედეას, შეიძლება ითქვას, მისი ყველაზე მეტად ესმოდა. ლირიკოსის მსოფლადქმა ზოგადად ყველა მის ტექსტში პესიმისტურია; იმ ადამიანს, ვინც დაკარგა სიყვარული და საყვარელი ადამიანი, პოეტის აზრით, აკლდება ორი უმნიშვნელოვანესი რამ - მზის ნათელით სიხარულის უნარი და ეროსის სიამე.

განსაკუთრებით განსხვავებულია მიმწერმოსის ხედვა საზოგადოების აზრთან დაკავშირებით: მას არ აინტერესებს თანამოქალაქეთა მითქმა-მოთქმა, მისთვის მთავარია ჭეშმარიტება, ამიტომაც მიიჩნევდა, რომ მედეა მართალი იყო საკუთარი თავისა და სიყვარულის წინაშე, რადგან ის იბრძოდა ბედნიერებისთვის და სიყვარულის მარადიულობისთვის; ამიტომაც ყველა დანაშაული, რაც მან ჩაიდინა, შეუწდო მიმწერმოსმა, რადგან მისთვის უძლეველია სიყვარულის ძალა.

2.1.2. პინდაროსი: მედეას მითის პინდაროსისეული ინტერპრეტაცია

პინდაროსი საგუნდო ლირიკის ბრწყინვალე წარმომადგენელი გახლდათ; მან, პირველმა, ფართოდ დაამუშავა და განიხილა მითი არგონავტების შესახებ, მისი IV პითიურ ოდა 300 სტროფს მოიცავს. ზოგადად, პინდაროსი მითებს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა, როგორც ლეგენდარული წარსულის ამსახველ ამბებს.

ის თანმიმდევრულად გადმოგვცემს არგონავტების მითს და განსხვავებულად მოგვითხრობს მედეას სიყვარულის ამბავს, თვლის, რომ მედეა ღმერთმა მაინც იასონისადმი დიდი სიყვარულით დააჯილდოვა და ამიტომაც იყო ის ასეთი ძლიერი და შეუდრეკელი; შესაბამისად, პინდაროსი ცდილობდა მკითხველის დაახლოებას მედეას სულიერ განცდებთან და, მეორე მხრივ, მათ დარწმუნებას მისი ამ მოსაზრების

მართებულობაში; ხაზს უსვამს მედეას დიდებას, მის უშიშარ ხასიათს და მომავალში მოსალოდნელ სიძნელეებთან მამაცურად გამკლავების უნარს.

ავტორი დეტალურად აღწერს, რომ აიეტის ურთულესი დავალების შესრულება მედეას დახმარების გარეშე შეუძლებელი იყო; რა თქმა უნდა, თავდავიწყებით შეყვარებული მედეაც გადაწყვეტს იასონის დახმარებას და მისცემს თავის მიერ დამზადებულ მალამოს, რითაც ის ტკივილს დაიამებს, „ცეცხლის აღარ ეშინოდა კოლხი ქალის წამლების მოიმედეს“. პინდაროსმა ამგვარი აღწერით კიდევ ერთხელ გვიჩვენა მედეას პერსონაჟის მასშტაბურობა და მედეას მაგიური ბუნება.

2.1.3. ევრიპიდეს „მედეა“ - სასტიკი შურისმაძიებელი ქალი

ევრიპიდეს განსაკუთრებული პოპულარობა, სწორედ, მედეას ტრაგედიის მხატვრულმა ინტერპრეტაციამ მოუტანა, რადგან ის ტრაგიკოსის შემოქმედებაში ერთ - ერთ მთავარ ნაწარმოებად ითვლება. ტრაგედია ფართო მაყურებლის წინაშე ძვ. წ. 431 წელს წარსდგა დიონისეს დღესასწაულზე, სადაც რიგით მესამე ადგილი დაიკავა, რაც სრულ მარცხს ნიშნავდა ავტორისთვისაც და ნაწარმოებისთვისაც, თუმცა, მან სრულიად შეცვალა ბერძნულ ლიტერატურაში დამკვიდრებული სტერეოტიპი მედეას სახისა, რამდენადაც ევრიპიდე მითის განვითარების არატრადიციულ ვერსიას გვთავაზობს და, ფაქტობრივად, ახალ მითოსს ქმნის.

ევრიპიდეს ეძახდნენ ქალთმოძულეს, რადგან ის საკუთარი დრამის ტექსტებში ქალებს აღწერდა სრული სიშმაგით; ამის დასტური კი მისი მთავარი ტრაგედია „მედეა“, სადაც „პერსონაჟთა მოქმედებაში მეტია მიწიერი ვნებები, აქედან გამომდინარე, ადამიანური მანკიერებანი“(რ.გორდეზიანი). ამან საშუალება მისცა ავტორს, სიღრმისეულად განეხორციელებინა მედეას მხატვრული სახის ანალიზი, ეჩვენებინა შურისმაძიებელი ქალი, რომელიც მსხვერპლად სწირავს საკუთარ შვილებს და მზადაა, გაანადგუროს ყველაფერი, რაც თავადვე შექმნა. დრამატურგი აღწერს მედეას არჩევანს, რომელიც ძალიან ტრაგიკული და შემზარავია: მედეამ კოლხთა მიწის ძლიერების სიმბოლო - ოქროს საწმისი ჩააბარა იასონს, რითიც უღალატა სამშობლოსა და უღალატა მამას, სასიკვდილოდ გაიმეტა ძმა, რათა კოლხთა

დევნა შეეჩერებინა, მეფე პელიასი მისივე ქალიშვილების ხელით დაღუპა, დაფერფლა კორინთოსის მეფე კრეონი და მისი ასული და ბოლოს საკუთარი შვილებიც სიცოცხლეს გამოასალმა და ყოველივე ეს უსაშინლესი ბოროტებით აღასრულა იმ იასონის გამო, რომელმაც, საბოლოოდ, მას უღალატა და მიატოვა.

სულისშემძვრელ ტრაგედიათა ეს კასკადი ევრიპიდეს, შესაძლოა, იმისთვის დასჭირდა, რომ უფრო მეტად გაემძაფრებინა ტრაგედიის სიუჟეტი და გავლენა მოეხდინა მკითხველზე, რადგან რომ არა ეს ეპიზოდი, მედეა (ტრაგედიაც და პერსონაჟიც) დღეს ასეთი პოპულარული არ იქნებოდა.

ამ თვალსაზრისს ამძაფრებს ვერსიებიც, რომელთა მიხედვითაც ევრიპიდემ მედეა კორინთოსის მკვიდრთა თხოვნით გახადა მკვლელი; შეეცადა თავად კორინთოსელები გაეთავისუფლებინა ამ ცოდვისაგან, თუმცა, ეს მხოლოდ ვარაუდია, კითხვა კი - დახოცა თუ არა მედეამ საკუთარი შვილები? მითის სხვადასხვა ვერსიის გათვალისწინებით, დღესაც პოლემიკის საგნად რჩება.

თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ევრიპიდემ დაარღვია ანტიკური მითოსური და ლიტერატურის ჩარჩო და სიახლე შესთავაზა ათენელ მაყურებელს: მისი მედეა არ არის კეთილშობილი, არამედ ბარბაროსია და მკვლელი, ელინი ასე არ მოიქცეოდა!

დასკვნის სახით შეგვიძლია თამამად ვთქვათ, რომ ევრიპიდემ მითის ამგვარი ინტერპრეტაციით მედეას უკვდავება შესძინა და მსოფლიო ლიტერატურის მასშტაბით მისი ტრაგიკული სახის უამრავ ვარიაციას დაუდო სათავე, რაც უკვე საუკუნეებია, ინტერესის ცხოველი საგანია, რამეთუ ეს სახე სულ სხვაა, განსხვავებულია, „სხვაგვარია ჩემი ბუნება, მტრისთვის სასტიკი, მოყვრისათვის - კეთილმოწყალე,/ მხოლოდ ასეთებს მიეგებათ დიდი პატივი“ (ევრიპიდე).

2.2. მედეა ელინისტურ ლიტერატურაში - აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკა“

ელინისტური ანუ ალექსანდრიული ეპოქის ლიტერატურულ ტექსტებში მედეას სახისმეტყველება მრავალშრიანობით გამოირჩევა, რადგან ამ პერიოდის არგონავტების მითის სიუჟეტით დაინტერესებული ავტორი - აპოლონიოს

როდოსელი - მითის პერსონაჟის აღწერისას აქცენტს აკეთებს მის რამდენიმე მნიშვნელოვან მხარეზე; მას მედეა აინტერესებს:

➤ როგორც მაგიური ფიგურა (რომელიც ფლობდა გამორჩეულ მაგიურ უნარებს);

➤ როგორც ტრაგიკული გმირი (რომელიც წარმოადგენს ემოციურ-ფსიქოლოგიურად დატვირთულ რთულ პერსონაჟს);

➤ როგორც პოლიტიკური და სოციალური კონფლიქტების მნიშვნელოვანი მონაწილე და სიმბოლო.

სწორედ ასეთი ღრმა ფსიქოლოგიური შტრიხებით აღიბეჭდა მედეა ალექსანდრიული პერიოდის ლიტერატურულ ტექსტებში; ასევე, ამ პერიოდში მოხდა მის მიმართ მთავარი საკვანძო სიტყვების - „ბარბაროსი“ და „უცხო“- გამოყენება, რაც გვაძლევს შესაძლებლობას, რომ ჩავუღრმავდეთ მედეას პერსონაჟის კვლევას კულტურულ და გენდერულ დისკურსში და განვსაზღვროთ მაშინდელი საზოგადოებრივი ცნობიერების არქეტიპები.

საყურადღებოა, რომ ელინისტური ლიტერატურის წიაღში დამკვიდრებულმა მედეას მითოპოეტურმა სახემ დიდი გავლენა იქონია ზოგადად მედეას თემატიკით დაინტერესებულ მომდევნო პერიოდის ავტორებზე და ის ყველა მომდევნო ლიტერატურული ეპოქის შთაგონების წყაროდ აქცია.

აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ ტექსტის აგებულებისა და შინაარსის შესწავლით, შეგვიძლია, დანამდვილებით აღვნიშნოთ, რომ ეპიკოსს ხელთ ჰქონდა ყველა ის მასალა, რაც მაშინ არსებობდა მითის შესახებ, რადგან დეტალურად სახეზეა არგონავტების თქმულების არქაული ვერსიის სრულად გადმოცემა, აპოლონიოსი კარგად იცნობს ყველა არსებულ წყაროს (ისტორიული, მითოგრაფიული, ლიტერატურული) არგონავტების შესახებ.

სიუჟეტურად თითქმის აპოლონიოსთან ახალი არაფერია და ის იმასვე იმეორებს, რასაც მისი წინამორბედი ავტორები, მაგრამ მაინც შეგვიძლია მსგავსება - განსხვავებების პოვნა. ზოგადად „არგონავტიკა“ არ არის შინაგანად შეკრული პოემა, მაგრამ ავტორის დამოკიდებულება საკითხისადმი მაინც თვალსაჩინოა - აპოლონიოს როდოსელის შემოქმედებაში სამი მნიშვნელოვანი სიახლე იკვეთება: ეროსის

გადამწყვეტი მნიშვნელობა, ფსიქოლოგიური პროცესების ანალიზი და ახალი ტიპის სუსტი, აქცენტირებულად არაჰეროიკული გმირის კონცეფცია” (რ. გორდეზიანი).

მედემ იხსნა იასონი განსაცდელისგან და უდიდესი დახმარება აღმოუჩინა მას, მის გამო გაჩირა სამშობლო და მშობელი მამა, იასონმა კი, ამის სანაცვლოდ შემდეგი პირობა აღუთქვა: „შენ საქორწინო თალამოსში ჩვენს სარეცელს დაამშვენებ და ჩვენს სიყვარულს ვერაფერი დაარღვევს” (არგონავტიკა).

ამავე ეპიზოდში ნახსენებია, რომ მედეა იასონს ეხმარება საწმისის მოტაცებაში და, არგონავტებთან ერთად, გარბის მშობლიური მიწიდან; გაქცევის შემდეგ კი მათ დაედევნებათ აფსირტოსი, რომელსაც დაუფიქრებლად აკუწვენ.

მიუხედავად იმისა, რომ აფსირტოსი აკუწა იასონმა, ავტორმა სიმბოლურად მედეაც გასვარა მის სისხლში და მასაც დააკისრა ეს მიმიე ცოდვა: „გმირმა შადრევნად გადმოხეთქილი შავფერი სისხლით აივსო პეშვი, პირშებრუნებულ დას შეაღვარა თეთრ პირბადესა და მოსასხამზე”. სწორედ ამ მიმიე ცოდვისგან განსაწმენდად მოუვლინეს მათ ღმერთებმა მრავალი განსაცდელი.

ნათელია, რომ აპოლონიოს როდოსელი განიცდის ჰომეროსის გავლენას, რადგან მას სურდა, მიემადა სამყაროს უდიდესი მწერლისთვის და გამხდარიყო თავისი ეპოქის საუკეთესო საგმირო ეპოსის ავტორი, ამიტომ ცდილობს ის მოქმედების განვითარებას საკუთარი ინტერპრეტაციით და შემოაქვს მედეას ტრფობისა და სიყვარულის ამსახველი მოტივები, რომლებიც შემდეგ დასაბამს აძლევს ბერძნული რომანის განვითარებას.

როდოსელის საგმირო ეპოსს ბევრი კრიტიკოსიც ყავდა (კალიმაქე და მისი წრე); მიუხედავად ამისა, მან მაინც მოიპოვა დიდება, გახდა ერთგვარი საწყისი მომდევნო პერიოდის რომაული მწერლობისა, რადგან მას ჰბაძავდნენ რომაელი პოეტები (ვალერიუს ფლავუსი, ოვიდიუსი); ასევე, აპოლონიოსის პოემა გახდა მთავარი საყრდენი მომდევნო პერიოდში შექმნილი „ორფიკული არგონავტიკისა”.

აპოლონიოს როდოსელმა შექმნა არგონავტების მითის ლიტერატურული მოდელი, რომელიც მომდევნო პერიოდის ლიტერატურული პროცესებისთვის პარადიგმული გახდა.

2.3. მედეას მითოპოეტური სახე რომაულ ლიტერატურაში

რომაულ ლიტერატურაში მედეას ტრაგედია მნიშვნელოვან ცვლილებებს განიცდის და ამით ემოქნება კლასიკურ ბერძნულ ლიტერატურაში დამკვიდრებულ შეხედულებებს. ამ ეპოქის ლიტერატურულ ტექსტებში ავტორები ცდილობენ, განსაკუთრებით წარმოაჩინონ მედეას სიღრმისეული ფსიქოლოგიური პორტრეტი; ისინი დეტალურად აღწერენ მის შინაგან ტანჯვას, ემოციურ მდგომარეობას, ასევე ნაკლებ აქცენტს აკეთებენ მის მრისხანებაზე და სისასტიკეზე. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ რომაულ ტრაგედიაში უფრო მძაფრად არის წარმოჩენილი მედეას მაგიური შესაძლებლობები - ის, თავის მხრივ, ამძაფრებს მის შინაგან ტრაგიზმს.

მნიშვნელოვანი ფაქტორია, ასევე, ისიც, რომ რომაელები საუბრობენ მედეას სოციალურ ჩაგვრაზე, რაშიც მოიაზრებოდა გენდერული და კულტურული დისკრიმინაცია, რადგან მედეა იყო ქალი, რომელსაც საზოგადოება მხოლოდ მეუღლის როლში აღიქვამდა, მის აზრსა და გრძნობებს კი არავითარ მნიშვნელობას არ ანიჭებდა; ასევე, ის იყო უცხოელი და, შესაბამისად, მას უყურებდნენ როგორც ბარბაროსს; მისი სოციალური მდგომარეობა კი პირდაპირ დამოკიდებული იყო მეუღლეზე - იასონის ღალატის შემდეგ ის დარჩა სამართლებრივი და სოციალური დაცვის გარეშე, მას კი ამ მდგომარეობის გასამკლავებლად მხოლოდ მრისხანება და შური ებადა, როგორც ერთადერთი იარაღი თავის გადასარჩენად; სწორედ, ამ დეტალების ხაზგასმით წარმოგვიდგინა რომაულმა ლიტერატურამ მედეა.

2.3.1. ლუკიუს ანეუს სენეკა - მედეას პერსონაჟის ტრანსფორმაცია

მედეას მითი არამარტო ბერძნულ, არამედ რომაულ ლიტერატურაშიც აქტუალური იყო; ამის ნათელი მაგალითია ლუკიუს ანეუს სენეკას „მედეა“, რომელიც, ცხადია, ევრიპიდეს პიესის გავლენას განიცდის; მასში გადმოცემულია კოლხი ასულის ამბავი, რომელმაც, შურისძიების მიზნით, დახოცა შვილები, მაგრამ ბერძნული მითის ინტერპრეტაციისას მაინც იგრძნობა ავტორის ინდივიდუალური ხედვა. მედეას მითის სენეკასეული ვერსია გაცილებით მეტ ფსიქოლოგიურ სიღრმეს სძენს პერსონაჟს და თვალშისაცემად პათეტიკურია; ამავე დროს, აქვს თვითგანსჯის

უნარიც - მედეა იხსენებს წარსულს: „ყველაფერი ბრუნდება მის მეხსიერებაში“ კოლხეთის სამეფოს დიდება; მოპარული ლეგენდარული საწმისი, ხმლით განწირული ცხედარი მიმოუგდე ზღვაში მამას, ხოლო ბებერი პელიასი ასო - ასო აქნილი იხარშება სპილენძის ქვაბში. უღვთოდ ვკლავდი და ხშირად სისხლს ვღვრიდი, თუმცა, არც ერთი დანაშაული არ ჩამიდენია მრისხანებისგან: მათ ყოველთვის უბედური სიყვარული მიკარნახებდა” (ბერმენიშვილი).

ევრიპიდესგან სენეკას კიდევ ერთი მთავარი ნიუანსი განასხვავებს: „კლასიკურ ბერძნულ ტრაგედიაში მკვლელობა სცენის უკან ხდება. სენეკასთან ეს ტრადიცია არაა დაცული. მედეა ერთ შვილს მონოლოგისას კლავს, მეორეს კი - იასონის თვალწინ” (გორდუზიანი, ტონია), ეს შეცვლილი სიუჟეტიც მეტყველებს დრამატურგის ინდივიდუალურ ხელწერაზე.

სენეკას მედეა უფრო ძლიერია, ვიდრე ევრიპიდეს მედეა, მისი შინაგანი ტრაგიზმი სენეკასთან უფრო გადრეკილია, ასევე ნაჩვენებია მისი სულიერი ტანჯვის სიღრმე და შურისძიება აღქმულია, როგორც გადარჩენის ერთადერთი საშუალება.

სენეკამ, ევრიპიდესგან განსხვავებით, მედეას უფრო მეტი „ლაპარაკის” უფლება მისცა და მთელი პიესა მედეას მონოლოგს დაუთმო, ის იწყებს და ამთავრებს მთელ ამ ტრაგედიას, აქ ვხვდებით ბევრ საუბარს და ცოტა მოქმედებას. მიუხედავად იმისა, რომ სენეკასეული მედეა ძლიერი და შეუპოვარია, გუნდი არ უთანაგრძნობს მას, პირიქით - იასონს უჭერს მხარს.

სენეკა მედეას სამყაროს კოსმიურ მბრძანებლადაც მიიჩნევს (საწამლავის დამზადების თემა), ხაზს უსვამს მის ჯადოსნურ ძალას, მაგიას კი იყენებს, როგორც შურისძიების იარაღს და ხაზს უსვამს მედეას ძლევამოსილებას: „მედეა ახლა ვარ, დანაშაულით გაიზარდა ნიჭი” (სენეკა).

სენეკას მედეა არის ძლიერი მოაზროვნე ქალი, რომელმაც ზუსტად იცის, რას უმზადებს მას განგება: მიუხედავად ამისა, ის მაინც ვერ თოკავს ვნებებს, რაც მისთვის მოაქვს აფსირტოსის მკვლელობას. მედეა რომაელ მწერალთან უფრო ქალურია, მაგრამ - ბრძენი, საშიში და დაუნდობელი. მედეას აქვს მომავალი, წასასვლელი, სადაც ცხოვრებას განაგრძობს, იასონი კი განწირულია. სენეკას როლი მედეას პერსონაჟის

პოპულარიზაციაში, მართლაც, დიდია, რადგან ის იყო მწერალი, რომელმაც მედეა მოარგო რომის რეალობას და ახალი სული შთაბერა მას, ბევრად ძლიერი და მბრძანებლური.

2.3.2. პუბლიუს ოვიდიუს ნაზო - სიყვარულის დესტრუქციული

პოტენციალი მედეას მითში: მედეას მითით ინტერესდება ავგუსტუსის ეპოქის პოეზიის წარმომადგენელი პუბლიუს ოვიდიუს ნაზო, რომლის შემოქმედებაც მოიცავს ვირტუოზულ ლექსებს, ელეგიებს და პოემებს, სადაც ის საუბრობს ლად და თავისუფალ სიყვარულზე, ადამიანურ გრძნობებზე. პოეტი ინტერესდებოდა, ასევე, მითოსური სიუჟეტებითაც და მათ საკუთარი ინტერპრეტაციით გადმოგვცემდა.

სიყვარულის თემაზეა აგებული ოვიდიუსის კრებული „ჰეროიდები“, რომელშიც გადმოცემულია ქმრებისგან მიტოვებული პერსონაჟი ქალების სულიერი განცდები. ეს კრებული 15 წერილისგან შედგება და ერთ-ერთია „მედეას წერილი იასონისადმი“; მედეას მაგიური ძალის შესახებ პოეტი „მეტამორფოზებში“ საუბრობს(VII); „სევდიან ელეგიებში“ კი მედეას მიერ ძმის - აფსირტოსის სასტიკ მკვლელობას იხსენებს („ტრისტია“).

„ჰეროიდების“ კრებულში გადმოცემულ მედეას წერილში იასონისადმი ასახულია ის ვნებიანი სიყვარული, რომელზეც თვითონ მედეა საუბრობს ძალიან ემოციურად: „ეს იყო ჩემი გონების პირველი მსხვერვა. დაგინახე და დავიღუპე!“ „ჰეროიდები“. „ჰეროიდების“ მედეა გამორჩეული და მრავალფეროვანია, მეზრდოლი და ძლიერი ქალია, რადგან, სავარაუდოდ, ოვიდიუსსაც ასეთი ძლიერი ქალები ხიზლავდა.

რაც შეეხება ოვიდიუსის „მეტამორფოზებს“, აქაც მედეასა და იასონის ისტორია განსხვავებული, ავტორისეული ინტერპრეტაციით არის წარმოდგენილი, მედეას მხატვრული სახე კი ამაღლებულია - ის ძლიერ, მეზრდოლ ქალადაა წარმოდგენილი, რომელიც თავისი ძლიერი სიყვარულის მსხვერპლი გახდა, რომელსაც თავისი ნების საწინააღმდეგოდ იმორჩილებს „ახალი ძალა“ და გონებას ვერ ემორჩილება („მეტამორფოზები“, VII, „იასონი და მედეა“). ოვიდიუსი მედეას მაგიურ ძალასაც

უსვამს ხაზს (ესონის გაახალგაზრდავების რიტუალი), რომელსაც ძალა შესწევს, ესაუბროს კოსმიურ ძალებს („მეტამორფოზები“).

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ოვიდიუსის შემოქმედებაში აღიბეჭდა მედეას ძლიერება, მისი შინაგანი ბუნების დიდსულოვნება, წრფელი სიყვარული და ბრძოლა ჭეშმარიტი სიყვარულის შენარჩუნებისთვის. ოვიდიუსის მრავალმხრივი შემოქმედება საუკუნეების განმავლობაში იყო შთაგონების წყარო პოეტებისთვის და, შესაბამისად, მედეას პერსონაჟის პოპულარობასაც შეუწყო ხელი.

2.3.3. ვალერიუს ფლაკუსი - „არგონავტიკის“ თავისებურებები

რომაული ლიტერატურის კიდევ ერთი ბრწყინვალე წარმომადგენელი იყო პოეტი ვალერიუს ფლაკუსი; მას ეკუთვნის პოემა „არგონავტიკა“, რომელიც რვა წიგნისგან შედგება, და აღწერს იასონისა და არგონავტების მოგზაურობას კოლხეთში და ოქროს საწმისის მოპოვების ისტორიას, მაგრამ დაუსრულებელია. ცხადია, რომ ავტორი განიცდის აპოლონიოს როდოსელის და მისი წინამორბედი რომაელი მწერლების გავლენას; მიუხედავად ამისა, ავტორი საკუთარ ორიგინალურ შტრიხებსაც მატებს ამბავს და პოემაში დეტალურად აღწერს არგონავტების მოგზაურობას, დაბრკოლებებს, გმირულ თავგადასავლებს და მედეას სიყვარულის ისტორიას.

ზოგადად, რომაულ ლიტერატურაში მედეა სასტიკი და შურისმაძიებელი პერსონაჟია, მაგრამ რომაელი ავტორები ამგვარი საქციელის ჩადენის მოტივსაც - იასონის ღალატსაც იძიებენ. ფლაკუსთან მედეა ძლიერი და მებრძოლი ქალია, რომელიც მუდმივად დგას იასონის გვერდით და ეხმარება მას.

ბოლო, მერვე წიგნი, სრულდება იმით, რომ მედეა, არგონავტებთან ერთად, გარბის, აფსირტოსი კი მათ დუნაის შესართავთან წამოეწევა; საგულისხმოა, რომ იასონი მედეას დაბრუნებას ფიქრობს კოლხებისთვის და ფიქრობს, რომ ამით ჩამოიშორებენ კოლხ მდედრებს; იასონი აქ უკვე ღალატობს მედეას და მის სიყვარულს წირავს, თუმცა, იმის გამო, რომ ტექსტი, სავარაუდოდ, დაუსრულებელია, ჩვენთვის უცნობია, როგორ განვითარდა ამბავი.

ფლაკუსმა პერსონაჟების სულიერი განცდები წარმოადგინა ფსიქოლოგიური სიღრმით და შექმნა ტექსტი, რომელიც გამოირჩევა მხატვრულობით და რომაული ლიტერატურისა და ეპიკური პოეზიის შესწავლით დაინტერესებული პირებისთვის მნიშვნელოვან წყაროდ ითვლება.

2.4. მედეა ევროპულ ლიტერატურაში

თანამედროვე ევროპულ ლიტერატურაში მედეასა და არგონავტების არქაული მითის სიუჟეტი მნიშვნელოვნად ტრანსფორმირდა და მოერგო ახალ ტენდენციებს, რაშიც იგულისხმება:

- არქაული მითის სიუჟეტის ფემინისტური გადააზრება - მედეას ისტორიას განიხილავენ გენდერული უთანასწორობის ჭრილში;

- პოსტკოლონიური პერსპექტივა - მედეა თანამედროვე ტექსტებში წარმოდგენილია, როგორც „სხვა“, უცხო კულტურის წარმომადგენელი (ბარბაროსი);

- ფსიქოლოგიური ანალიზი - ყურადღება მახვილდება მედეას სულიერ ტრავმებზე და მის შინაგან სამყაროზე;

- სოციალური კრიტიკა - ავტორები მედეას ისტორიას იყენებენ თანამედროვე საზოგადოების პრობლემების საანალიზოდ.

აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია, ვთქვათ, რომ მედეა თანამედროვე ევროპულ ტექსტებში კომპლექსური პერსონაჟია, რომლის ქმედებებიც განპირობებულია არა მხოლოდ პირადი შურისძიების კონტექსტით, არამედ - სოციალური და პოლიტიკური ნიშნითაც, რომელიც მოქმედებს რაციონალურად, განიცდის შინაგან ბრძოლას, ვენებასა და პასუხისმგებლობას შორის და ირჩევს აბსოლუტურ თავისუფლებას.

ევროპელი ავტორები (პიერ კორნელი, ჟან ანჟი, კრისტა ვოლფი) მედეას მითის აღწერისას იყენებენ იმ ეპოქის მთავარ იდეებსა და პრობლემებს, რომლებიც მათი მოღვაწეობის პერიოდს ემთხვევა; მაგალითად, კორნელი იყენებს კლასიციზმის იდეალებს, ჟან ანჟი ფეხისტენციალიზმის პრობლემატიკას, ვოლფი კი - ფემინისტურ და პოსტმოდერნისტულ მიდგომებს.

2.4.1. პიერ კორნელი - მედეას როლის დემონსტრაცია

პიერ კორნელის „მედეა“, რომელსაც საფრანგეთის ჰომეროსს უწოდებდნენ, მართალია, მის საუკეთესო ნაშრომად არ ითვლება, მაგრამ ამ ნაწარმოებმა, რომელიც 1635 წელს დაიწერა და დაეფუძნა ბერძნულ მითს მედეას შესახებ, ერთი წლის შემდეგ ავტორი გახადა უკვდავი და მას საფრანგეთის აკადემიის მუდმივი წევრის სტატუსი მოაპოვებინა, რადგან კორნელმა მითის ორიგინალ ვერსიაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები შეიტანა.

პიესა შედგება ხუთი მოქმედებისგან და მკაცრად იცავს კლასიციზმის ერთიანობის პრინციპს, მოქმედება ვითარდება კორინთოსში ერთი დღის განმავლობაში, რადგან კორნელმა შეამჭიდროვა მითოლოგიური სიუჟეტი ისე, რომ მთელი დრამა 24 საათში ეტევა; ასევე, ის პირველი ავტორია, რომელმაც გააუქმა ქორო და ფართო საზოგადოებას შესთავაზა მედეას პერსონაჟის ახლებური ინტერპრეტაცია, მას აინტერესებს გრძნეული მედეა და მისი „ჯადოქრობები“.

აშკარაა, რომ პიერ კორნელი ეყრდნობა სენეკას, მაგრამ კარგად იცნობს ევრიპიდეს და ოვიდიუსის შემოქმედებასაც, ითვალისწინებს მათ ტექსტებს, მაგრამ ქმნის თავის მედეას, რომელიც ტექსტში არა მხოლოდ შურისმაძიებელი ქალია, არამედ - ღრმად მოაზროვნე და საკუთარ შინაგან სამყაროში ჩამწვდომი პიროვნება. იასონის პერსონაჟი კი კორნელისთან გვევლინება, როგორც პოლიტიკური პრაგმატიზმისა და პირადი ამბიციების მსხვერპლი, ცინიკოსი და ყალბი, რომლისთვისაც სინანულზე მაღლა მისი ტრიუმფალური სურვილები დგება.

კორნელის მედეაც დევნილია უცხო მიწაზე, მაგრამ ამაყი, როგორც „მზის შთამომავალი“ და არავის უტოლებს თავს; ჯადოქარია, რომელიც ჰელიოსს ესაუბრება, როგორც მისი მოდგმის ნაშეირი და კორინთოსის დამხობაში შემწეობას სთხოვს. სასტიკია მისი შურისძიება, რომელიც მასში დედობრივ გრძნობასაც კი ახშობს

ცალკე გამოყოფის ღირსია ნაწარმოების ფინალი, განსხვავებული და მოულოდნელი, რომელშიც იასონი გადაწყვეტს შვილების დახოცვას („უგუნური დედის მძვინვარების იარაღები“), რომ შური იძიოს მედეაზე, მედეა მხოლოდ დაასწრებს მას შურისძიებას. იასონი კი ფინალში დემორალიზებული და

დამცირებულია, უსუსური, უმწეო და დაბნეულია, ამიტომაც ასრულებს სიცოცხლეს თვითმკვლელობით, ისჯის საკუთარ თავს, რადგან ვერ დასაჯა მედეა.

კორნელის დრამაში კიდევ უფრო გაღრმავებულია დრამატიზმი და ტრაგიზმი, წამოჭრილია მნიშვნელოვანი ფილოსოფიური საკითხები: პიროვნული ღირსებისა და სოციალური პასუხისმგებლობის კონფლიქტი, შურისძიების მორალური გამართლება და ადამიანური ვნებებისა და გონების დაპირისპირება, შედეგად კი ფრანგ/ევროპელ მკითხველს მედეაზე განსხვავებულ მოსაზრებას უქმნის.

2.4.2. ჟან ანუის „მედეა“ - თავისუფლების სიმბოლო

მეოცე საუკუნის ფრანგული ლიტერატურის თვალსაჩინო წარმომადგენელმა, დრამატურგმა ჟან ანუიმ, რომელიც, ასევე, დაინტერესდა მედეას თემით, შემოგვთავაზა უკვდავი ტრაგედიის თავისებური ინტერპრეტაცია; მან შეინარჩუნა კლასიკური სიუჟეტის - მედეასა და იასონის ისტორიის ძირითადი ხაზი, მაგრამ მითის სიუჟეტებს და პერსონაჟებს უფრო ფილოსოფიური და ფსიქოლოგიური განზომილება შესძინა; მის პიესაში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა პერსონაჟების შინაგან კონფლიქტებს და მორალურ წიაღსვლებს. საფრანგეთში დამაბული პოლიტიკური ვითარების ფონზე, როცა ასპარეზზე გამოდიან ეგზისტენციალისტები და აბსურდის თეორიის მიმდევრები, ანუიმ შექმნა ფაქტობრივად „აბსურდის“ დრამა, რომელშიც ერთმანეთს უპირისპირებს სიყვარულსა და ღალატს, თავისუფლებასა და მონობას/კომფორმიზმს, იდენტობასა და თვითშეფასებას, ცივილიზაციასა და ბარბაროსობას.

ანუის „მედეა“ თავისუფლების შესახებ გვიყვება და გვიხსნის, თუ რას ნიშნავს, იყო თავისუფალი და, შესაბამისად, ბედნიერი ამ კომპრომისულ სამყაროში, სადაც მხოლოდ თანამოაზრეებს იღებენ და იშორებენ ყველას, ვინც განსხვავებულად ფიქრობს. იასონიც იმიტომაც საბრალო კონფორმისტი და მოღალატე, რომ ის, უპირველეს ყოვლისა, ღალატობს თავისუფლებას, ჭეშმარიტ სიყვარულს. ამ ბინარულ დაპირისპირებაში იასონი ირჩევს მორჩილებას/მონობას და ამაოებას/კეთილდღეობას,

მედია კი - თავისუფლებას, რომელიც „ღმერთების ბინძურ თამაშებსაც“ არ ეპყება თავისი „საკმარისად ძლიერი სულით“.

სწორედ ასეთი მტკიცე, ძლიერი, ამაყი და თავისუფლებისმოყვარე პერსონაჟი - ჟან ანუის მედია იქცა ევროპული ცივილიზაციის თავისუფლების სიმბოლოდ.

2.4.3. კრისტა ვოლფის „მედია“ - ფემინიზმის მსხვერპლი

კრისტა ვოლფის „მედია - ხმები“ დაიწერა 1996 წელს; რომანში ვოლფმა ახლებურად წარმოაჩინა კარგად ცნობილი ძველი ბერძნული მითი მედეას შესახებ. მასთან მედეას პერსონაჟი წარმოდგენილია არა როგორც ჯადოქარი, რომელიც შურისმაძიებელია, არამედ როგორც რთული კომპლექსური პიროვნება, რომელიც, გარემოებიდან გამომდინარე ემსხვერპლა საზოგადოების პოლიტიკურ დამოკიდებულებებსა და ინტრიგებს.

რომანში არსებული სიუჟეტები გადმოცემულია სხვადასხვა პერსონაჟის პერსპექტივიდან, რაც საშუალებას გვაძლევს, სხვადასხვა მოცემულობიდან შევაფასოთ არსებული სიტუაცია, ყურადღება გამახვილებულია გენდერულ საკითხებზე, ძალაუფლების დინამიკაზე და „უცხო“ მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულებაზე.

ვოლფმა რომანში შემოიტანა მითისგან განსხვავებული სიუჟეტებიც, მაგალითად ის, რომ მასთან მედია არ არის საკუთარი შვილების მკვლეელი, ის არ კლავს ზავშეშებს, პირიქით, მწერალი ცდილობს, დაგვარწმუნოს, რომ ბრალდებები, რომელიც არსებობს მედეას საწინააღმდეგოდ, მხოლოდ კორინთოსის ელიტის მიერ გამოგონილი ჭორია.

კრისტა ვოლფის ტექსტი განსაკუთრებით საინტერესოა ფემინისტურ ჭრილში საკვლევად, რადგან ავტორს ეჭვი შეაქვს ისტორიულად დამკვიდრებულ პატრიარქალურ დამოკიდებულებებში და გვთავაზობს ქალი პერსონაჟის ახლებურ, განსხვავებულ სახეს, რომელიც იქამდე ხშირად მიჩქმალული იყო კლასიკურ ლიტერატურაში.

რომანის სტრუქტურის შესწავლისას გამოჩნდა, რომ ტექსტი არის კომპლექსური და ინოვაციური, აგებულია ძირითადად მონოლოგებით, 11 მოქმედი ხმა კი მონოლოგებში განსხვავებულ სიტუაციებს გადმოგვცემს, რაც საშუალებას გვაძლევს, სხვადასხვა მხრიდან შევისწავლოთ მოცემული ტექსტი. ამით ავტორი სუბიექტურად ცდილობს, წარმოაჩინოს მედეას „სიმართლე“.

ვოლფი შესანიშნავად ახერხებს ძველი მითის სიუჟეტების გამოყენებას ტექსტში და მის მორგებას თანამედროვე საზოგადოების მოდელზე, შესაბამისად, მასთან მედეა არა მხოლოდ მითის პერსონაჟია, არამედ - სიმბოლო იმისა, თუ როგორ ექცევა საზოგადოება მას, ვინც არ ემორჩილება მის მიერ დადგენილ ქცევის ნორმებს.

ავტორმა ტექსტში მკვეთრად გამოყო მთავარი თემატური ელემენტები, რისი გადმოცემაც მას სურდა:

- ძალაუფლებისა და პოლიტიკის გავლენა, რაშიც მოაზრება პოლიტიკური გავლენები, რაც ახდენს ისტორიის დამახინჯებას ძალაუფლების მქონე ადამიანების სურვილების შესაბამისად;

- გენდერული საკითხების წინა პლანზე წამოწევა და ჩვენება, თუ როგორ ხდებოდა ქალის როლის დაკნინება პატრიარქალურ საზოგადოებაში;

- მედეას „ბარბაროსობის“ საკითხი, რითიც ხაზი ესმება მედეას უცხოელობას, კოლხეთიდან „ჩამოსულობას“, კულტურულ კონფლიქტს.

ვერიპიდეს, სენეკას და სხვათა ხშირი ციტირებით კრისტა ვოლფი მიგვანიშნებს, რომელი ტექსტების გავლენით შეიქმნა მისი რომანი, მაგრამ ის მედეას უთანაგრძნობს და ამართლებს მის დანაშაულებს, ყოველთვის ცდილობს, მოუძებნოს ლოგიკური ახსნა მის საქციელს. ვოლფი ყველაფერს განიხილავს გენდერულ ჭრილში და აშკარაა მისი, როგორც ქალის, სოლიდარობა მედეას და ზოგადად ყველა ქალის მიმართ, ვინც მამაკაცების მხრიდან ჩაგვრის და ძალადობის, საზოგადოების მხრიდან კი უსაფუძვლო ბრალდებების მსხვერპლია, ერთგვარი განტევების ვაცი, ყველასგან განწირული. კრისტა ვოლფმა მედეა წარმოგვიდგინა არა როგორც შურისმაძიებელი გრძნეული ჯადოქარი, არამედ როგორც ქალი, რომელიც ხდება საზოგადოების

ცრურწმენების და პოლიტიკური სპეკულაციების მსხვერპლი. ის მოგვიწოდებს, ბრმად არ ვირწმუნოთ „მოჩვენებითი ჭეშმარიტებები“ და ყალბი სტერეოტიპები.

2.4.4. ანდრეას ფლურაკისის „მედეას ბურკა“ - იდენტობის სიმბოლო

ბერმენი დრამატურგის ანდრეას ფლურაკისის „მედეას ბურკა“ თანამედროვე სტანდარტებს მორგებული მონოპიესაა, რომელიც გვთავაზობს მედეას კლასიკური ბერძნული მითის განსხვავებულ, თანამედროვე პრობლემატიკის კონტექსტში განხილულ ინტერპრეტაციას; რა თქმა უნდა, პიესაში შენარჩუნებულია კლასიკური მითის ძირითადი სიუჟეტური ხაზი, რომელსაც შესანიშნავად ერწყმის მითის ა. ფლურაკისისეული ინდივიდუალიზმი, რაც პიესას სძენს აქტუალობას.

მთელი პიესა მონოლოგია მედეასი, რომელიც ჰყვება საკუთარ ისტორიას, გვესაუბრება წარსულზე, აწმყოსა და სამომავლო გეგმებზეც; სხვა პერსონაჟები კი აქ პასიურ როლს ასრულებენ.

ა. ფლურაკისი გვიყვება ქაღზე, რომელიც იმყოფება უცხო მიწაზე, ემიგრანტია, რომელსაც უხდება მისთვის განსხვავებულ და არამშობლიურ კულტურასთან და ყოველდღიურ უცხო რეალობასთან გამკლავება, რადგან მისთვის აუცილებელია არსებულ სოციალურ თავისი იდენტობის დამკვიდრება, რათა გადარჩეს ავტორი შესანიშნავად ახდენს რამდენიმე მნიშვნელოვანი ასპექტის აქცენტირებას:

➤ ემიგრანტობა - მედეა უცხო მიწაზეა, სხვა იდენტობაში, სხვა კულტურაში, სხვა საზოგადოებაში, ყოველგვარი მშობლიურისგან შორს;

➤ საკუთარი თავის (იდენტობის) შენარჩუნება - მუდმივი მცდელობა, შეინარჩუნოს მშობლიური კულტურა, დაიცვას მისთვის მისაღები ნორმები;

➤ მისი სურვილი, მუდმივად ჰქონდეს არჩევანის თავისუფლება;

➤ მცდელობა, გაუმკლავდეს საკუთარ თავში და უცხო კულტურაში არსებულ პატრიარქალურ სტერეოტიპებს.

ტექსტი იწყება მოულოდნელი შესავლით: სანაპიროზე მზის ჩასვლამდე ცოტა ხნით ადრე, მედეა, რომელიც „ბურკითაა“ შემოსილი, შეზღოვნაზე წამოწოლილი,

თვალეზი დახუჭული აქვს. იქვე საზღვაო ჩანთა დევს. თავიდანვე იკვეთება, რომ მედეა თანამედროვე, ჩვენი დროის, ქალია; აქვე თამაშობენ მისი შვილებიც, მაგრამ, რატომღაც, ისინი გოგონები არიან და არა ვაჟები, როგორც სხვა ლიტერატურულ წყაროებში.

მედეას მონოლოგი ავის მაუწყებელია, დაგეგმილ უბედურებას მოასწავებს: „ერთ საათში ყველაფერი თავდაყირა დადგება“ (ფლურაკისი).

ტექსტის მიხედვით, იკვეთება, რომ მედეას ემიგრანტობის მიზეზი იასონია, თავადაც ამბობს, რომ მას იასონი შეუყვარდა და გაცნობიერებულად მისი სიყვარულის გულისთვის იქცა ემიგრანტად: მიატოვა სამშობლო, ოჯახი, მეგობრები, ენა და იქცა ლტოლვილად უცხო მიწაზე, ყველასთვის მიუღებელი, იასონიც კი მის მიტოვებას აპირებს, ამიტომ მწიფდება მის სულსა და გულში საზარელი შურისძიება.

ფლურაკისთან მედეა საოცარი ჭკუა-გონებით გამოირჩევა; მან კარგად იცის, როგორ უნდა გადაირჩინოს თავი, ამ პიესაში კარგად არის ნაჩვენები, როგორ განვითარდებოდა მოვლენები, მედეას ჩვენს დროში რომ ეცხოვრა. მედეა ტექსტის მიხედვით, ატარებს „ბურკას“, რომელიც ავტორმა განზრახ შემოიტანა მონოპიესაში, რათა ამით ეჩვენებინა, თუ რამდენად დიდი გავლენა აქვს საკუთარ „იდენტობას“, ფესვებს, ადამ - წესებსა და წარმომავლობას. „ბურკის“ ამგვარი დატვირთვა ავტორის საუკეთესო ჩანაფიქრს წარმოადგენს, რადგან ეს გახლავთ თავსაბურავი, რომელიც ერთი მოსაზრებით შეიძლება იყოს ნებისმიერ სიტუაციაში უკან დასახევი გზის არსებობა მედეასთვის და მეორე შემთხვევაში მისი „იდენტობა“, რომლის დათმობაც არ სურს და მზადაა, ამისთვის გაიღოს ნებისმიერი მსხვერპლი, თუნდაც - იასონის სიყვარული. „ბურკა“ ნაწარმოების მნიშვნელოვანი რეკვიზიტია:

მნიშვნელოვანია ფაქტი, რომ ფლურაკისის მედეა არ არის შვილების მკვლეელი, პირიქით - ის არ კლავს მათ და გადაარჩენს კიდევ კოლხეთში დაბრუნებით; მართალია, მედეა შვილების გარეშე რჩება, მაგრამ სხვა გამოსავალი არ აქვს, სხვანაირად ვერ იხსნის მათ სიცოცხლეს, ბავშვებს უკან აბრუნებს სამშობლოში, საკუთარ მამასთან (აიეტთან) და თითქოს ამით ინანიებს ჩადენილ ცოდვას მამისა და მთელი ერის წინაშე.

მედეა ფლურაკისის პიესაშიც იასონზე უზომოდ შეყვარებული ქალია, რომელიც მზადაა, დაუფიქრებლად გაწიროს ყველაფერი, რაც მას აბადია: პიესის დასასრულს მედეა კლავს იასონის ახალ სიყვარულს, რის გამოც გადაწყვეტენ მის დაჭერას, თუმცა, ვერავინ ცნობს მას, არავინ იცის, ის სახეზე როგორია - თავსაბურავი, რომელიც მედეას აქვს შემოხვეული, მთლიანად უფარავს სახეს, მხოლოდ იასონი სცნობს მას.

ბოლო წუთებში მედეა იხდის „ბურკას“ და თავს წარმოაჩენს ჩვეულებრივ ქალად, რომელიც ზღვის სანაპიროზე ირუჯება; მასთან მისულ სამართალდამცავებს კი ეუბნება, რომ მან დაინახა ქალი, რომელმაც გაიხადა ტანისამოსი და ზღვაში გაუჩინარდა.

ავტორმა გვიჩვენა უცხო სამყაროში სრულიად მარტო დარჩენილი ქალი, დევნილი, დამცირებული და ღირსებაშეღახული, მაგრამ ეს მას არ ადევნებს, რადგან თავის სიმართლეს, ჭეშმარიტ სახეს „ბურკის“ ქვეშ მალავს. ის იწყებს ახალ ცხოვრებას, ძველი „იდენტობის“ გარეშე, ამიტომაც იხდის თავსაბურავს, ანუ ამით იშორებს/ანადგურებს წარსულს, აწმყოსაც და ახალი იდენტობით განაგრძობს ცხოვრებას.

III თავი: „მედეას მითის რეცეფცია ქართულ მწერლობაში

(პოემა, რომანები)“

3.1. „მედეა“ ქართულ ლიტერატურაში საკმაოდ გვიან ჩნდება, რადგან ქართველები ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში მას არ თვლიდნენ ქართული ლიტერატურის კუთვნილებად, ის განიხილებოდა ბერძნული მითებისა და ანტიკური ლიტერატურის პერსონაჟად. ქართველი მწერლები გაურბოდნენ მედეას თემას, რადგან სამშობლოს მოღალატედ, მძისა და შვილების მკვლელად შერაცხილი ქალი მათთვის ქართველი ქალის ხატი და სიმბოლო ვერ იქნებოდა, ქართველი ქალის დამკვიდრებულ სტერეოტიპს სრულად ეწინააღმდეგებოდა.

მოგვიანებით, როცა საქართველოში ცნობილი გახდა მედეასა და არგონავტების მითის ირგვლივ შექმნილი ანტიკური კულტურისა და მწერლობის შედეგები, მაშინ დარწმუნდნენ ქართველები, თუ როგორი მასშტაბური იყო მედეას სახისმეტყველება მსოფლიო ლიტერატურაში და რეალურად რამდენად მნიშვნელოვანი იყო მედეას სახე ქართული კულტურისათვის, როგორც არქეტიპული მდედრისა; მედეა მათთვის, უპირველეს ყოვლისა, ძველი კოლხეთის სიმდიდრის და სიდიადის სიმბოლოდ იქცა; ამიტომ დაიწყო იმ არგუმენტების მოძიება და გაზიარება, რომლებიც დაეხმარებოდა მათ მედეას რეაბილიტაციაში, მისთვის სასტიკი და შურისმაძიებელი ქალის სახელის ჩამოცილებაში.

პირველი ქართველი მწერალი, ვინც გაზედა და ხმამაღლა დაიწყო მედეაზე საუბარი, აკაკი წერეთელი იყო; მის თხზულებას, „მედია“ საფუძვლად უდევს უძველესი თქმულება არგონავტების შესახებ.

ქართული საზოგადოება მუდმივად მიიჩნევდა, რომ მედეას ბევრი პასუხისმგებლობა ჰქონდა დაკისრებული, რადგან ის იყო კოლხეთის მეფის ასული, რომელსაც პირველ რიგში მოვალეობა ჰქონდა საკუთარი ქვეყნის წინაშე, შემდეგ კი - მამისა და ოჯახის წინაშე; მათი აზრით, ქვეყნის წინაშე დაკისრებული პასუხისმგებლობა გულისხმობდა თავგანწირვას, მედეამ კი, ოქროს საწმისის გაცემით, საკუთარი ქვეყნიდან გაიტანა ყველაზე დიდი სიმდიდრე - თავისუფლება, ქვეყანას წაართვა ძველი დიდება და სახელი, რაც უპატიებელ დანაშაულად ითვლებოდა.

3.1.1. მედეა აკაკი წერეთლის პოემაში - „მედია“

აკაკი წერეთლის პოემა „მედია“ ნათელი მაგალითია იმისა, რომ ქართველებს მედეა არ უყვარდათ და რცხვენოდათ მის გამო; ავტორმა ამ ნაწარმოების შექმნით კი ერთგვარი ბიძგი მისცა სხვა მწერლებს, რომ ეს პერსონაჟი საკუთარი ინტერპრეტაციით დაემუშავებინათ, თუმცა, როგორც აღვნიშნეთ, მან, როგორც პირველმა, ვინც ამ საჩოთირო საკითხზე დაიწყო წერა, სხვებს და მკითხველსაც კი განუსაზღვრა შეხედულებები.

აკაკი წერეთელი ცდილობს მედეას რეაბილიტაციას და ამისთვის იყენებს არგონავტების მითის სიუჟეტებსა და ევრიპიდეს მედეას ტექსტს; ცნობილია, რომ „თავდაპირველად პიესა ტრილოგიად იყო ჩაფიქრებული: მედია კოლხიდაში, მედია ელადში და მედია სამშობლოში დაბრუნებული, თუმცა, განზრახვა შეუსრულებელი დარჩა და პოეტმა 1875 წელს გამოაქვეყნა მხოლოდ მისი პირველი ნაწილი, სახელწოდებით „მედია“.

ჩანს, რომ წერეთელი ცდილობდა მედეას სამშობლოში დაბრუნების ეპიზოდის აღწერით მის რეაბილიტაციას და თითქოს ყველა იმ ცოდვისა და შეცდომის გაქარწყლებას, რაც მედეამ ჩაიდინა თუ მიაწერეს.

წერეთლის დრამა დაყოფილია 5 მოქმედებად, რაც სცდება ანტიკური დრამის წესებს და გადადის პოეტის თანამედროვე ეპოქის დრამატურგიის წესებზე; ამას ადასტურებს ისიც, რომ პოემაში არ მონაწილეობს ქორო და არ არის შეზღუდული გმირთა რაოდენობა ეპიზოდებში, მას ასევე შემოჰყავს სხვა ახალი პერსონაჟები (მოქირი - მოჭიდავე; ქლიბი - დელი) და ცვლის სახელებს საკუთარი ქვეყნის ტრადიციული სახელებით (იათა - კოლხეთის მამასახლისი; გეჰადა - მამასახლისის მეუღლე; მედია - მათი ასული; იასირ - მათი ძე; თირთა - იათას და; ძუძუდა - მედიას დობილი; იაზონ ბერძნის მთავარი).

პიესის მნიშვნელოვანი დეტალია ძირძველი ქართული მითის პერსონაჟის - „ამირანის“ გამოჩენა, რომლის ხმასაც არგონავტები გაიგონებენ კოლხეთში შემოსვლისას; ეს ეპიზოდი ა. წერეთელმა განზრახ შემოიტანა პიესაში, რათა დაეკავშირებინა აპოლონიოს როდოსელის ვერსიასთან, რომლის მიხედვითაც, არგონავტებს შემოესმათ პრომეთეს ხმა, ანუ ამ ინტერპრეტაციით აკაკი ცდილობს პრომეთესა და ამირანის მითების იდენტურობის ჩვენებას.

პოემაში არაფერია ნათქვამი მედეას მიერ შვილების დახოცვაზე, იასონის ღალატზე და, საერთოდ, იმაზე, თუ როგორ აგრძელებს მედეა ცხოვრებას უცხო ქვეყნის მიწაზე. ავტორი ცდილობს, მის დანაშაულს გვერდი აუაროს, მეტიც - წარმოაჩინოს, რომ იასონმა მედეა მისი ნების წინააღმდეგ, ძალით, წაიყვანა კოლხეთიდან.

პოემას ავტორი იასირის გლოვით ასრულებს, ის აღარ ინტერესდება მედეას ბედით. ამით აკაკი წერეთელი გვეუბნება, რომ იასირის მკვლელობაში მთავარი დამნაშავეები არიან ბერძნები, რომლებმაც საკუთარი ვერ გაიმეტეს და ზღვას მსხვერპლად კოლხეთის ძე შესწირეს.

აკაკი წერეთელი მთელი ნაწარმოების განმავლობაში ცდილობს გადაფაროს დანაშაული და გვერდი აუაროს მედეას სისასტიკეს, ზოგადად პოემაში ძალიან მკრთალად გამოჩნდა მედეას სახე, ის ავტორს ჩვეულებრივ პერსონაჟად ჰყავს გამოყვანილი, რაიმე განსაკუთრებულ მნიშვნელობას და დატვირთვას არ ანიჭებს, არაფერს ამბობს მის ძლიერებასა და ნიჭიერებაზე; ამის მიუხედავად, დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ავტორმა პირველმა გაუხსნა გზა ქართულ ლიტერატურაში მედეას პერსონაჟს.

ა. წერეთლის პოემა „მედია“ საქართველოსთვის უფრო სიმბოლური მნიშვნელობის მატარებელია, რადგან:

➤ მედეას პერსონაჟი სიმბოლოა ჩვენი ქვეყნის ტრაგიკული ბედისა (როგორც მედეამ გაწირა ქვეყანა და თავისუფლება უცხო მამაკაცის გამო, ასევე დაკარგა საქართველომაც თავისუფლება და დამოუკიდებლობა უცხო ძალების გამო;

➤ ოქროს საწმისი წარმოადგენდა საქართველოს სიმდიდრისა და ძლიერების სიმბოლოს, რომელიც მან უცხოელების მიზეზით დაკარგა;

➤ იაზონის დაუნდობელი და ვერაგული ღალატი სიმბოლოა იმ ქვეყნების ღალატისა, რომლის იმედიც საქართველოს ოდითგანვე ამაოდ ქონდა.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ აკაკი წერეთელმა პოემაში „მედია“ განსაკუთრებული ოსტატობით აღწერა სამშობლოს სიყვარულის თემა და მისი ღალატის სიმძაფრე, ასევე კლასიკოსმა ხაზი გაუსვა პირადი გრძნობებისა და სამშობლოს წინაშე არსებული მოვალეობების ჭიდილს, რითაც მწერალი ცდილობდა, მკითხველში აემაღლებინა ეროვნული თვითშეგნება და გაეღვიძებინა სამშობლოს სიყვარული.

3.1.2. ლევან სანიკიძე - „ამბავი კოლხი ასულისა“

მეორე ავტორი, რომელმაც სცადა მედეას პერსონაჟის გაცოცხლება, იყო ლევან სანიკიძე, პროფესიით ისტორიკოსი და ანტიკური სამყაროს მკვლევარი, რომელიც პროფესიიდან გამომდინარე, კარგად იცნობდა ბერძნებს, კოლხებს და მათ ცივილიზაციებს.

ლ. სანიკიძე რომანში „ამბავი კოლხი ასულისა“ აგრძელებს მედეას სახის რეაბილიტაციას; ის აშკარად განიცდის აკაკი წერეთლის სამწერლობო სტილის გავლენას და ცდილობს, მედეას მითი დრამატურგიული ტექსტისთვის დამახასიათებელ სტრუქტურულ საზომში მოაქციოს; ასევე, მისთვის მთავარ ამოცანას წარმოადგენს მედეას მიერ შვილების დახოცვა არ დახოცვის ამბის გამოკვლევა.

ნაწარმოებს დასაწყისში ახლავს წინათქმა, სადაც ნათლად ჩანს ავტორის დამოკიდებულება მედეას პერსონაჟისა და ევრიპიდეს ვერსიის მიმართ. რომანი იწყება მედეას, ანუ ახალგაზრდა და ლამაზი კოლხი ქალის, ცხოვრების აღწერით; ნაჩვენებია, თუ როგორ იზრდება მედეა კოლხური ტრადიციებით და წეს - ჩვეულებებით, სადაც უმთავრესი აქცენტი კეთდება სულიერ ღირებულებებზე. ამ, ერთგვარად მშვიდი ამბის თხრობას ტექსტში ცვლის ბერძენი ვაჭრების ჩამოსვლის ეპიზოდი, რის გამოც იწყება კონფლიქტი ანუ ორი კულტურის ჭიდილი, რაც დამატულობას ქმნის ჩამომსვლელებსა და ადგილობრივ მაცხოვრებლებს შორის. უნდა აღინიშნოს, რომ თავად ტექსტი, ძირითადად, მიჰყვება ევრიპიდეს ტრაგედიის სტრუქტურას, მაგრამ ლ. სანიკიძე ბევრ დეტალში ეწინააღმდეგება კიდეც მას და ამართლებს კოლხ ასულს, რადგან მიიჩნევს, რომ მედეა აღმოჩნდა რთული არჩევანის წინაშე: მას, ერთი მხრივ, უწევდა კოლხეთისა და აქაური ხალხის ადათ - წესებისა და ტრადიციების დაცვა და, მეორე მხრივ, მას იზიდავდა ბერძნული კულტურის ბრწყინვალეობა; ამ ფაქტების დასამტკიცებლად ავტორს პიესაში შემოაქვს უამრავი დამატებითი ეპიზოდი, რომელშიც ნათლად იკვეთება იმდროინდელ კოლხეთში არსებული პოლიტიკური ინტრიგები, მედეასა და იასონის სიყვარულის ისტორია და კონფლიქტი სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენლებს შორის.

დამატებით ეპიზოდებში ავტორი ცდილობს, ხაზი გაუსვას მედეას ქალურ თვისებებს, მასთან მედეა არის მოსიყვარულე დედა და ცოლი; მის მიერ

წარმოთქმულ ყველა სიტყვაში იგრძნობა სიყვარული და პატივისცემა იასონისა და შვილების მიმართ. ასეთი აღწერით ლ. სანიკიძე გვეუბნება, რომ მედეა განასახიერებს კოლხი ქალის იდეალს, რომელსაც აქვს როგორც სათუთი ხასიათი, ასევე შინაგანი სიძლიერეც.

ტექსტის მიხედვით, ლევან სანიკიძე განსაკუთრებულად ცვლის ტრაგედიის იმ ეპიზოდების შინაარსს, სადაც ევრიპიდე მედეას დამნაშავედ წარმოგვიდგენს; რა თქმა უნდა, ამას ავტორი განგებ აკეთებს, რადგან, მისი აზრით, მედეა უდანაშაულოა.

ლ. სანიკიძესთან მედეა არის კრეუსას მიმართ - მეგობრული, სტუმართმოყვარე - კორინთოსელების მიმართ, უანგარო - ყველას მიმართ, რადგან არავისგან სანაცვლოდ არაფერს ითხოვს, მკურნალი - მან სიკვდილს გადაარჩინა თავად კრეონი და კრეუსა, საბერძნეთის მოსიყვარულე, მშვიდობისა და სიმშვიდის მოყვარული, - ტრაგედიის ამგვარი შეცვლილი ეპიზოდებით ავტორი ცდილობს, მედეა ყველას წინაშე წარმოაჩინოს უდანაშაულოდ და უცოდველად.

აკაკი წერეთლის მსგავსად, ლევან სანიკიძეც ამატებს გამოგონილ პერსონაჟებს - მას ტექსტში შემოჰყავს კორინთოსის მაცხოვრებლები: ავგია, კიმონი და დიკევილე; სწორედ, დიკევილე არის სიმართლის მოყვარე პერსონაჟი, რომელიც მედეას შეატყობინებს ბერძნების განზრახვას და ეტყვის, რომ ბერძნები, სწორედ, მედეას დახმარებით და მისგანვე ნასწავლი მეთოდებით აპირებენ კოლხეთის დაპყრობას; ასევე, დიკევილესგან შეიტყობს მედეა, რომ მისი ძმა აფსირტოსი, რომელიც შესარიგებლად იყო მოსული, ჩუმად მოკლა იასონმა და შემდეგ, კვალის დაფარვის მიზნით, აფსირტოსის ხანჯლით თავადვე მიიყენა ჭრილობები, რათა მედეა მოეტყუებინა, თითქოს იასონის მოსაკლავად საბრძოლველად მოსული აფსირტოსი ბრძოლაში დაამარცხა საკუთარი სიცოცხლის გადასარჩენად. სწორედ, ამ დროს გაიგებს მედეა, რომ იასონი გამეფების გამო აპირებს მის მიტოვებას და კრეუსაზე დაქორწინებას, რის შემდეგაც მედეას კორინთოსიდან წასვლა მოუწევს.

ნათელია, რომ ზოგადად ლ. სანიკიძე ცდილობდა, ტექსტში ისეთი პერსონაჟები შემოეყვანა, რომლებიც ერთად შექმნიდნენ კოლხეთის სამეფოს მრავალფეროვან სურათს და წარმოაჩენდნენ ძირძველი კოლხეთის დიდებას. მედეას გარდა, ასეთი პერსონაჟი, ტექსტის მიხედვით, იყო ფასისის ქურუმი, რომელიც იყო კოლხური

ტრადიციების შემნახველი და დამცველი; ის წარმოადგენდა მრჩეველს, რომელიც ასრულებდა ერთგვარად სულიერი ავტორიტეტის როლს; აქვეა კიდევ ერთი პერსონაჟი - ვაჭარი ბერძენიც, რომელიც ნათელი მაგალითია კოლხეთისა და საბერძნეთის სავაჭრო ურთიერთობებისა, მის სახეში იკვეთება ორი კულტურის დამოკიდებულება ვაჭრობის მიმართ, ხოლო რაც შეეხება ტექსტში აღწერილ კოლხ მეომრებს, ისინი წარმოადგენდნენ კოლხური საბრძოლო შეიარაღების პოტენციალს, სიმძლიერესა და ფასეულობებს.

როდესაც მედეა გაიგებს, რომ იასონი აპირებს მის მიტოვებას, ის გაცეცხლილი და თავზარდაცემულია, ვერ ხვდება, რა დაუშავა ბერძნებს, ასე რომ გასწირეს; მის შეკითხვაზე პასუხი აქვს თავად დიკევილეს, რომელიც მედეას ეუბნება, რომ მთავარი პრობლემა ისაა, რომ მედეა არ არის ბერძენი; შესაბამისად, ის ბარბაროსია და რამდენიც არ უნდა აკეთოს სიკეთე და როგორც არ უნდა უყვარდეს იასონი, მაინც გაწირავენ მას, როგორც უცხო მიწის შვილს.

რომანოს ფინალი საკმაოდ განსხვავდება მედეას ტრაგედიის ყველა ფინალისგან, რადგან მედეა ლ. სანიკიძესთან წვავს ყველაფერს, რაც საბერძნეთში ყოფნის პერიოდში შექმნა და თავადაც თავს იწვავს, ასეთი ფინალით ავტორმა კიდევ უფრო გაამძაფრა მედეას ტრაგედია.

ლ. სანიკიძის „ამბავი კოლხი ასულისა“ არის მნიშვნელოვანი ისტორიული რომანი, სადაც მედეას ამბის მიღმა აღწერილია მაშინდელი კოლხური ცივილიზაცია, ტრადიციები და კულტურა, ამ ყველაფერს კი ავტორი ისტორიული და მითოლოგიური მოტივებით ახერხებს, რითიც კიდევ უფრო საინტერესოს ხდის მედეას ამბავს.

ყურადღება უნდა მივაქციოთ, რომ რომანში მოქმედება ანტიკურ ხანაში ვითარდება, ეს ზუსტად ის პერიოდია, როცა კოლხეთი შავი ზღვის რეგიონში მნიშვნელოვანი სავაჭრო და კულტურული ცენტრის სახელს ატარებს; ასევე, ეს პერიოდი გამოირჩევა განსაკუთრებით ბერძენთა კოლონიზაციითა და მათი სავაჭრო ეკონომიკური ურთიერთობებით, ავტორი დეტალურად აღწერს კოლხეთის სოციალურ წყობას, ეკონომიკურ მდგომარეობას, სულიერ ცხოვრებას, რელიგიურ რიტუალებს.

ლ. სანიკიძე რომანში საკმაოდ დიდ ადგილს უთმობს უძველეს ქართულ მითოლოგიურ სიმბოლოებს, როგორცაა ოქროს საწმისი, რომელიც მიიჩნევა კოლხური ცივილიზაციის სიმდიდრედ და მისი სიძლიერის გამოხატულებად; ასევე, ის გვესაუბრება წყლის სტიქიის სიმბოლიკაზეც, რომელსაც აკავშირებს ფასისთან და ზღვასთან მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ნაწარმოებში ვხვდებით მზის და მთვარის კულტებთან დაკავშირებული რიტუალების აღწერასაც, რაშიც თავისთავად იგულისხმებოდა კოლხეთში გაბატონებული რელიგიური წარმოდგენები და მაგიური ხელოვნება.

შეჯამების სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ლევან სანიკიძემ გაარძელა აკაკი წერეთლის გზა (მიუხედავად იმისა, რომ „ამზავი კოლხი ასულისა” ისტორიული რომანია), აღწერა მედეასა და არგონავტების უკვდავი ამზავი და ქართულ ლიტერატურულ მემკვიდრეობას დაუტოვა პოემა, რომელიც მოიცავს ანტიკური კოლხეთის ღრმა ცოდნას და ძლევამოსილი მედეას ამბის განსხვავებულად წარმოჩენას.

3.1.3. ოთარ ჭილაძე - „გზაზე ერთი კაცი მიდიოდა”

ოთარ ჭილაძის ნაწარმოებში, „გზაზე ერთი კაცი მიდიოდა”, რომელიც რთული მითოლოგიური რომანია, შედარებით უფრო მნიშვნელოვნად გამოჩნდა მედეას პერსონაჟის სახისმეტყველება. ცნობების მიხედვით, სანამ ავტორი უშუალოდ ამ საკითხზე დაიწყებდა მუშაობას, ძირფესვიანად შეისწავლა მითი არგონავტების შესახებ; შესაბამისად, ის ნაწარმოების სიუჟეტს ავითარებს მაშინდელი კოლხეთის სამეფოში, უფრო კონკრეტულად კი - მის დედაქალაქად წოდებულ ვანში.

ნაწარმოების შესავალში ავტორი საუბრობს მაშინდელი კოლხეთის ძლიერებასა და დიდებაზე. წიგნში სამი მნიშვნელოვანი ნაწილია („აიეტი”, „უხეირო”, ფარნაოზი”), ჩვენი ყურადღების საგანია წიგნის პირველი თავი (აიეტი), სადაც ავტორი საუბრობს მითოლოგიურ თემებზე, აღწერს არგონავტების ჩამოსვლას კოლხეთში, ოქროს საწმისის მოტაცებას და მედეას ტრაგედიას.

რომანში ოთარ ჭილაძე ხაზგასმით ამბობს, რომ მედეა მოღალატეა, მან გაწირა საკუთარი ქვეყანა უღალატა სამშობლოს; როგორც კი დაინახავს იასონს, მაშინვე მოიხიზლება მისით, შემდეგ კი უყვარდება თავდავიწყებით, ეხმარება მას აიეტის რთული დავალებების დაძლევაში, ოქროს საწმისის გატაცებასა და ქვეყნიდან გაქცევაში.

ავტორი აღწერს მედეას ძლიერებას, იდუმალებას; შემთხვევითი არაა მამიდა ყამართან მისი სულიერი სიახლოვე და მაგიის ცოდნა, რომელიც მას მემკვიდრეობით ებოძა.

რაც შეეხება იასონს, ავტორი მას მედეასგან განსხვავებით აკნინებს, რადგან პოემაში ჩვენ ვხედავთ უძლურ და მშიშარა კაცს, რომელმაც საწადელს მხოლოდ ქალის დახმარებით მიაღწია. იასონს (მედეას დახმარებით) მიეწერება ასევე მედეას მძის აფრასიონის სიკვდილიც. ოთარ ჭილაძე გვერდს უვლის მედეას მიერ შვილების დახოცვის თემას, ცდილობს მის მიჩქმალვას და იმდენად ფარავს ამ დანაშაულს, რომ არც კი მოგვითხრობს, რა ბედი ეწია მედეას კოლხეთიდან წასვლის შემდეგ.

ავტორი ემოციურად გადმოგვცემს პერსონაჟების სულიერ ბრძოლას ერთმანეთისა და საკუთარი თავის წინააღმდეგ, მან საოცარი ოსტატობით გვიჩვენა მედეასა და აიეტის ტრაგედია, თუმცა, ძალიან ბევრი კითხვა უპასუხოდ დაგვითვია.

3.1.4. გრიგოლ რობაქიძე - „მეგი - ქართველი გოგონა“

ემიგრანტი მწერლის - გრიგოლ რობაქიძის რომანი „მეგი - ქართველი გოგონა“ პირველად შეიქმნა რუსულ ენაზე, მერე ითარგმნა გერმანულად. თხზულების პირვანდელი სათაური ყოფილა „მედეას ნაწნავები“, თუმცა, 1932 წელს, როცა რომანი ტიუბინგენში გერმანულად დაიბეჭდა, მას ეწოდა „მეგი - ქართველი გოგონა“.

რომანის გმირები (მეგი - მეგრელი გოგონა; ციციწო - მისი დედა; მენიკი - მეგის ძიძა; უტუ - მათი მოსამსახურე; ასტამური - მეგის სატრფო; ბუჩუ - მეგის ბავშვობის მეგობარი; ჯვებე - ასტამურის ახლო მეგობარი) პარალელს ავლებენ არგონავტების ცნობილ მითთან; შეიძლება ითქვას, რომ ეს ერთგვარი რეინტერპრეტაციაა კოლხი

მედეას ამბისა, რადგან ავტორს გადმოაქვს მითის სიუჟეტი თანამედროვე სამყაროში და ორიგინალურად იაზრებს მის შინაარსს.

ნაწარმოების წაკითხვისას უმაღლეს მიზეზდებით, რომ გრიგოლ რობაქიძის მეგრული მეგის სახეში იკითხება კოლხი მედეას სახე („კოლხი ქალის მემკვიდრე იყო“). მეგიც, მედეას მსგავსად, იტანჯება ცხოვრებისეული სატანჯველისგან.

ავტორი რომანში საკმაოდ დიდ ადგილს უთმობს კოლხეთისა და კოლხების დეტალურ აღწერას; სადაც ყოველ ნაბიჯზე შეხედებით ჯადოქრებს, კუდიანებსა და ალქაჯებს, ბრძენ მბჭობელებსა და ჯარა ექიმებს, მარჩიელებს, ოჩოპინტრეებსა და მაქციებს.

კოლხეთის, კოლხი ხალხის, მედეას უკვდავი მითისა და ოქროს საწმისის ამბის გახსენების შემდეგ მნიშვნელოვანია, განვიხილოთ ნაწარმოების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პერსონაჟი - ასტამური (მედეას მითის თანახმად იგივე - იასონი), რომელიც, რობაქიძისეული სიუჟეტის მიხედვით, არის აფხაზი, საოცარი სიძლიერის მქონე ვაჟკაცი. ასტამურმა იძალადა მეგიზე, რადგან ის ძალიან უყვარდა და ცდუნებას ვეღარ უძლებდა, თუმცა, ჩადენილ დანაშაულს გულწრფელად, ძალიან ნანობს; ამ ამბიდან მალევე მეგი გაიგებს, რომ ფეხმძიმედაა; ის ძალავს ფელმძიმობას და ასე ჩუმად (რვა თვის შემდეგ) იბადება ბიჭი, მეგის კი, მედეას მსგავსად, შვილის მიმართ უჩნდება ორმაგი გრძნობა: ერთი დედობრივი და მეორე სიძულვილის, რომელიც წარსულს და მოძალადეს ახსენებს. მეგის „ისეთი შეგრძნება ჰქონდა, თითქოს მის სხეულში, თავადაც რომ არ იცოდა, რა გზით, შემთხვევით მოხვდა რაღაც უცხო სხეული, რომელიც მან, უჩინარი ძალის წყალობით, კვლავ გამოდევნა თავისი სხეულიდან“ (რობაქიძე).

რომანში მედეას მითოპოეტური სახის კიდევ ერთი ჰიპოტაზის ჩნდება, მითოსიდან აღებული სიუჟეტების გარდა ვხვდებით ამორძალთა არქეტიპების ნიშნებსაც, ამას მოწმობს თავად რომანის ერთ - ერთი თავის სახელწოდებაც - „ამორძალის წალდი“, სადაც საუბარია მეომარ ქალებზე, რომლებიც, გადმოცემის მიხედვით, ძველად უნდა დასახლებულიყვნენ კოლხეთის მიწაზე. სწორედ, ამ ამორძალ ქალებს ამსგავსებს რობაქიძე მედეას და გვეუბნება, რომ შთამომავლებში ეს თვისებები გენეტიკური კოდის მეშვეობით თანამედროვე დროშიც იჩენს თავს.

რომანში მეგის ძიძა (მენიკი) მუდმივად ესაუბრება და დაწვრილებით უხსნის ამორძალების ქცევებს და ტრადიციებს; უყვება, თუ როგორ აჩენდნენ ისინი შვილებს უსიყვარულოდ, როგორ არ უყვარდათ მათ საკუთარი ვაჟიშვილები და როგორი სიძულვილი ამომრავებდათ მათ მიმართ. ასევე, ტექსტში ხაზგასმულია, რომ მეომარი ქალები, რაც უნდა გასაკვირი იყოს, შვილებად მხოლოდ ქალიშვილებს თვლიდნენ და მათი არსებობა ახარებდათ. სინამდვილეში არავის აინტერესებდა, თუ რას განიცდიდნენ ეს ქალები, რა ტკივილის გადატანა უწევდათ მათ; ავტორისთვის „თავად სიტყვა „ამორძალი“ მრავალისმთქმელია და საინტერესო ეტიმოლოგიასაც გვთავაზობს: სულ პირველად არსებობდა სიტყვა „ამაო - რძალი“, რაც „ამაო პატარძალს“ ნიშნავდა. მოგვიანებით „ა“ ბგერა ამოვარდა და მივიღეთ „ამო - რძალი, ანუ „სანეტარო პატარძალი“(რობაქიძე).

რობაქიძის „მეგი - ქართველი გოგონა“, მედეას მსგავსად, ზუსტად ასახავს ყველასგან მიტოვებული, განადგურებული, მარტოსული და მდუმარე ქალის ცხოვრებას, რომელსაც დედაშვილობის ყველაზე დიდი ტვირთის ატანა გაცნობიერებულად უწევდა. მეგი დიდხანს ითმენდა გასაჭირს; ერთ დღესაც, როგორც ავტორი ამბობს, ის „არაადამიანურმა, ველურმა, პირველყოფილმა მძვინვარებამ შეიპყრო. მარჯვენა ხელი ნაწნავს ჩასჭიდა და ბავშვს ყელზე მიაჭირა, მერე კი, საშინელი სიძულვილით აღსავსემ, მისი პაწია თავი მკერდზე მაგრად მიიკრა. ბავშვმა დაიყვია“ (რობაქიძე), მიუხედავად ამისა, „დედა“ გონს მალევე მოეგო და ბავშვი გადარჩა, თუმცა, დედის ამ ქმედების გამო, ჩვილი ავად გახდა და მეორე დღესვე გარდაიცვალა. ამ ფაქტით დათრგუნული მეგი სწორედ, საკუთარი ნაწნავით გადაწყვეტს თავის ჩამოხრჩობას, მაგრამ მფარველი ანგელოზის დახმარებითა და შეწევნით ამ განზრახვას გადაიფიქრებს.

გრიგოლ რობაქიძე ამ რომანით შეეცადა მსოფლიო ლიტერატურის მკითხველისთვის გაეცნო მედეას ქვეყნის ადათ-წესები; ტექსტის ბოლოთქმაში ავტორი მიმართავს „მედეას ნაწნავებს“ შემდეგი სიტყვებით: - „ო, ნაწნავებო! მეგის მოწის ნაწნავებო! ასე მგონია, თქვენში ჩემი ქვეყნის მზეს ვხედავ და მშობელი მიწის სურნელს შევიგრძნობ“.

3.1.5. გივი მარგველაშვილი - „კოლხი მედეა კოლხოზში“

გერმანულენოვანი მწერალი გივი მარგველაშვილი, რომელმაც საბჭოთა კომუნისტური რეჟიმის სისტემა ძალიან კარგად იცოდა და რომელიც თავადაც იყო ამ რეჟიმის მსხვერპლი, დაწერა წიგნი სახელწოდებით „კოლხი მედეა კოლხოზში“, რომელიც მთლიანად ასახავს ავტორის წარმოსახვას, პოსტმოდერნისტულ და პოსტსტრუქტურალისტურ ჭრილში.

რომანის პოსტმოდერნისტული მახასიათებლებიდან განსაკუთრებით უნდა გამოვყოთ ინტერტექსტუალობა, რაშიც მოიაზრება მედეას ანტიკური მითის თანამედროვე ინტერპრეტაცია, ტექსტის შიგნით სხვადასხვა კულტურის ტექსტის შემოტანა (კრისტა ვოლფი - „მედეას ხმები; კარლ მაქსი - „კაპიტალი“; ევრიპიდე - „მედეა“) და მითის სიუჟეტისა და საბჭოთა რეალობის შერწყმა; ასევე, პოსტმოდერნისტული მახასიათებელია ირონია და პაროდია, რომლის მეშვეობითაც მარგველაშვილი ახერხებს საბჭოეთში ცხოვრების ირონიულ გადააზრებას, იმ დროს არსებული იდეოლოგიური მექანიზმების პაროდირებასა და მედეას მითის სიუჟეტების გროტესკულ გარდაქმნას.

როგორც აღვნიშნეთ, ავტორი ტექსტში ნათლად გამოყოფს რამდენიმე ძირითად საკითხს (არსებული საბჭოთა სისტემის კრიტიკა, კულტურული იდენტობის დამადასტურებელი საკითხები და ძველი მითოლოგიური საკითხების შერწყმა თანამედროვეობასთან), ახდენს არსებული რეალობის სიმულაციურობას და ასე ცდილობს იმ კულტურათმორისი კონფლიქტების აღწერას, რაც რეალურად არსებობდა.

ნაწარმოების მთავარი სცენა, რომელიც ჩვენ გვაინტერესებს, სწორედ, მაშინ იწყება, როდესაც „ხელოვნური მკითხველი“ ვაკუუმს დაინახავს მედეას ქანდაკებასთან. შემთხვევითი არ უნდა იყოს ფაქტი, რომ ამ დროს მას ხელში უჭირავს წიგნი - კრისტა ვოლფის „მედეა“ და ქანდაკებას ესაუბრება.

ჩნდება კითხვა: რატომ მაინცადამაინც კრისტა ვოლფი და მისი „მედეა“? ვულფი ერთ - ერთი პირველი გერმანელი ავტორი იყო, რომელმაც მედეას ისტორია გადმოგვცა ექვსი პერსონაჟის მონოლოგით; ვულფთან მედეა არ არის შვილების მკვლელი, მისი სიუჟეტის მიხედვით, ბავშვებს ხოცავენ კორინთოსელები;

ევრიპიდესაგან განსხვავებით, მედეა, ამ ტექსტის თანახმად არც მძა აფსირტოსის მკვლეელი არ არის, ანუ ყველა მანკიერება, რაც ევრიპიდესგან მოყოლებული მედეას პერსონაჟს ახასიათებდა ავტორმა ჩამოაშორა და სულ სხვა რეალობა წარმოაჩინა, სწორედ, ამის ჩვენება და დამტკიცება სურდა ქართველებისთვის გ. მარგველაშვილსაც, მისი აზრით, „ქვეყნად იმდენი მედეა არსებობს, რამდენიც ამა თუ იმ შემოქმედებმა შექმნეს და ამ შემოქმედებით სამყაროში ისინი თავიანთი მითურ - ლეგენდური პროტოტიპის მიხედვით განსხვავებულად არიან ასახულნი“.

რომანის მთავარი თემა არის მედეას ქანდაკების ტრაგიკული ბედის შეცვლა, თუმცა ეს ლიტერატურული პერსონაჟის ბედის ცვლილებაზე უფრო რთული და შრომატევადია, რადგან აქ საქმე გვაქვს წამიერად გაქცევებულ მონუმენტთან, ამ გაქცევებულ წამში კი ჩანს, სწორედ, ის მომენტი, როდესაც მედეამ გონებაში გაიფიქრა საკუთარი შვილების დახოცვა „და მოქანდაკე მერაბ ბერძენიშვილმა ის ამ წამში სამუდამოდ გააქცავა, წინ აღარ გაუშვა“ (მარგველაშვილი, 2021:17).

რაც შეეხება რომანის სახელს - „კოლხი მედეა კოლხოზში“, ასახავს მითოსური მედეას კავშირს „კოლხოზთან“, ანუ მაშინდელ საბჭოთა საქართველოსთან, თავად სიტყვა „კოლხოზი“ კი ძველად აღნიშნავდა საბჭოთა კავშირის ეკონომიკას, რომელიც მთლიანად იყო აღმოცენებული სიყალბეზე; მედეას თემატიკასთან შერწყმით კი გამოხატავს მთელ საბჭოთა საქართველოს ფარისევლურ და ყალბ პათოსს.

თავი IV - მედეას მითოპოეტური სახე ქართულ პოეზიაში

მას შემდეგ, რაც მედეას პერსონაჟი იქცა ლიტერატურული პროცესის ნაწილად, მას არაერთი გულწრფელი და ემოციური სტრიქონი მიუძღვნეს ქართველმა პოეტებმაც.

ვინ იყო მედეა - მოღალატე ქალი, შვილების მკვლელი დედა, ტრაგიკული პიროვნება? ამ კითხვაზე პასუხს ყველა პოეტი თავისებურად პასუხობს, ხშირ შემთხვევაში კი პასუხი ორაზროვანია, ისინი ვერ სწირავენ მედეას, რომელიც მათია, მათი ეროვნული იდენტობის ნაწილია, მაგრამ ბოლომდე დანაშაულსაც ვერ პატიობენ.

დისერტაციის ამ კონკრეტულ თავში ჩვენ მიერ განხილული პოეტები (ტიციან ტაბიძე, იოსებ ნონეშვილი, მუხრან მაჭავარიანი, მანანა ჩიტიშვილი, დიანა ანფიმიადი და სხვ.) მედეას მიმართ თანაგრძნობას გამოხატავენ, მას მხარდაჭერას უცხადებენ და ცდილობენ, მოუძებნონ გამამართლებელი არგუმენტები, თუმცა სევდა და გულისტკივილი მომხდარი ტრაგედიის გამო აშკარად იგრძნობა მათ პოეზიაში; ისინი გვიყვებიან სიყვარულის სახელით მოტყუებული ქალის ისტორიას, რომელიც, მართალია, ღალატის მსხვერპლი იყო, მაგრამ მაინც არ დაუკარგავს სიმღიერე.

4.1. ტიციან ტაბიძე- „მედეას სიმღერა“; „მედეა“ სონეტი (ი.გრიშაშვილს)

ტიციან ტაბიძემ ლექსში „მედეას სიმღერა“ მედეას პირით გადმოგვცა პერსონაჟისეული სატკივარი. ლექსის დასაწყისი შემზარავი და ამაფორიაქებელია, თითქოს მკითხველს ანიშნებს მოსალოდნელი საფრთხის (წარღვნის) შესახებ. პოეტი ცდილობს, მედეას თვალთ დაგვანახოს მომხდარი: მედეა ნანობს ყოველივეს, მას მხოლოდ სიკვდილი სურს, იგი დაღლილია ყველაფრისგან და ნატრობს სიკვდილს, რომ გაეცალოს ცრუ წუთისოფელს. მედეას სიკვდილის ნატურის მეტი არაფერი დარჩენია, რადგან მან ყველაფერი დაკარგა, ამ უზედურებისგან თავის დასაღწევად კი ერთადერთი გამოსავალი მხოლოდ სიკვდილი დარჩა.

სონეტი „მედეა“ (ი.გრიშაშვილს) ტიციან ტაბიძემ 1910 წელს შექმნა და ნათლად გვაჩვენა თავისი დამოკიდებულება მედეას მიმართ. მედეა ნანობს სამშობლოს

ღალატს, ახსენდება მამული, სადაც გაატარა „ნეტარი დღეები“, წუხს იმის გამო, რომ სამშობლო, „მშობლის წიალი მას მკვდარსაც არ მიიღებს“.

ტიციან ტაბიძის დამოკიდებულება მედეას მიმართ, სრული თანაგრძნობაა, ლექსში მას „უცოდველ კოლხეთის ასულს“ უწოდებს და გვთხოვს, ვიყოთ მის მიმართ მიმტევებლები. პოეტი მხოლოდ მედეას მიერ სამშობლოს ღალატზე საუბრობს და გვერდს უვლის მის უპატიებელ ცოდვას - შვილებისა და ძმის დახოცვის ამბავს, მოგვიწოდებს, რომ ვუთანაგრძნოთ და შევუწოდოთ ქალს, რომელიც „უცხოთა შორის, უცხო მხარეში... ცოცხლად შთავა ცივ სამარეში“.

4.2. იოსებ ნონეშვილი - „მედეა“

იოსებ ნონეშვილის ლექსი „მედეა“ ერთგვარი თანაგრძნობის გამოცხადებაა კოლხი ასულის მიმართ. პოეტს არ ავიწყდება, სადღაც კორინთოსში უცხოობაში მიტოვებული „კოლხეთის ყველაზე ლამაზი ასული, დატანჯული და“, ესმის მისი „გოდება კოლხური“. პოეტი ცდილობს მედეას გამართლებას და მის განსაცდელს პირველ, გამოუცდელ სიყვარულს და ბერძენ სასიძოს აბრალებს, რომელმაც მოატყუა კოლხი ქალი. პოეტი ხაზს უსვამს მედეას სიბრძნეს და მიგვანიშნებს, რომ ბერძნებს შურდათ მედეას გამორჩეულობა, შეარქვეს „გრძნეული, ბოროტი, ავსული“, ამიტომაც დასწამეს ცილი ან ჩაადენინეს უმძიმესი ცოდვა. პოეტი არაფერს ამბობს შვილების დახოცვაზე, პირიქით - მას ტანჯულ დედად მოიხსენიებს, იცოდებს იმის გამო, რომ საკუთარ მიწას მოწყვეტილია, მაგრამ აიძულებს, რომ მისი ქვეყანა დღესაც „მის ბედზე დარდობს“ და გულშემატკივრობს უცხო მიწაზე გაწამებულ კოლხ ასულს.

4.3. მუხრან მაჭავარიანი - „სიტყვა, თქმული ისევ ფილადელფოს კიკნადის მიერ, ისევ ძმათა თვისთა თანა, ისევ შუამთაში“

მუხრან მაჭავარიანი 1978 წელს წერს ლექსს „სიტყვა, თქმული ისევ ფილადელფოს კიკნადის მიერ, ისევ ძმათა თვისთა თანა, ისევ შუამთაში“, რომელშიც იხსენებს მედეას უპატიებელ ცოდვას - სამშობლოს ღალატს: პოეტი განიცდის, რომ წარსულმა ვერაფერი გვასწავლა, ისევ ჩავდივართ იმავე ცოდვებს და ისევ ვკარგავთ იმას, რაც ფასეულია: „(ყველა სიგლახის რთა მიზეზი), – სულყველაფერზე თავის კანტური, საქციელია არაქართული!“ „ვიცი: რა მოჰყვა მედეას ამბორს,/როგორ დაკვარგეთ, მახსოვს, საწმისი“.

პოეტს სურს, გვაგრძნობინოს, რომ სამშობლოს ღალატის საფასური ყოველთვის საბედისწეროა, ოქროს საწმისი იქნება ეს თუ მშობლიური ენა, წარსულის ტრაგედიაზე უნდა ვისწავლოთ და არ გავიმეოროთ წინაპართა შეცდომები: „სულყველაფერზე თავის კანტურით, – ენაც დაკვარგეთ კნინდა ქართული!“

4.4. მანანა ჩიტიშვილი - „მედეა“

ინდივიდუალობით გამორჩეული თანამედროვე პოეტი მანანა ჩიტიშვილი საკმაოდ ვრცელ ლექსს უძღვნის - მედეას, მოიხსენიებს მას, როგორც „კოლხეთის მეფის ბრძენ ასულს“ და ამით ხაზს უსვამს, რომ მისთვის კარგად არის ცნობილი მედეას არქეტიპული მითოსური სახის შტრიხები: მედეა-ქალღმერთი, მედეა-ჰელიოსის შთამომავალი, მედეა-ჯადოქარი, მედეა-გრძნეული, მედეა-მკურნალი ქალი.

განსხვავებით სხვა პოეტებისგან, რომლებიც ცდილობდნენ, მედეას ღალატი და არგონავტებისთვის ოქროს საწმისის მოპოვებაში დახმარება როგორმე გაემართლებინათ და მიზეზად სიყვარულის ყოვლისშემძლე, ყოვლის შემმუსვრელი და ყოვლისმპყრობელი ძალა დაესახელებინათ, მ. ჩიტიშვილი ლექსს პირდაპირ საყვედურით იწყებს: „რა სიყვარული შეგხვდა ისეთი,/ თვით სამშობლო რომ გაგაყიდინა“.

პოეტს ვერ გაუგია და ვერ უპატიებია მედეასთვის, „როგორ შეხსნა ღალატის გველმა მისი გულის კარები“ და როგორ გახდა თანამოაზრე მომხდურთა, ანუ ელინი არგონავტებისა და იაზონისა, რითიც „მიუგდო უცხოთ საჯიჯგნად ერის ღირსება და უკვდავება“.

მანანა ჩიტიშვილისთვის, ტრადიციულად, ოქროს საწმისი არის სიმბოლო კოლხეთის უძლეველობის, ზღაპრული სიმდიდრისა და უკვდავებისა, შესაბამისად, მის დაკარგვას მოჰყვა კოლხეთის დამხოზა.

ლექსის მთავარი მოტივი არის მედეას მიერ სამშობლოსა და მამისეული ოჯახის ღალატით გამოწვეული ტკივილი და ტანჯვა, რომელსაც ავტორიც განიცდის: „ღალატზე მეტი ღალატი ჰქვია/შენიც სისხლ-ხორცით თუ გაიწირე“; იგი ხშირად მიგვანიშნებს საკუთარ განცდებზეც: „ მე ვტირი...“, „გული ჯავრისგან გახლეჩას ღამობს ...“, „ჯერ ისევ მეწვის იარა...“.

ლექსში აშკარად ძლიერია პოეტის პატრიოტული გრძნობების გამოვლენა, რომელიც შელახა და შეძრა მედეას ღალატმა: „სამშობლოს ორგულს და მოღალატეს შენდობა არსად არ უწერია“.

მ. ჩიტიშვილი კიცხავს მედეას, რომელმაც, იმის ნაცვლად, თვითონ გამხდარიყო კოლხეთის მცველი („შენ თვითონ უნდა აფარებოდი კოლხეთისაკენ მომართულ ისარს,) თავისი ღალატით „მამულს უშუეო დღე გაუთენა“. ამიტომაც, პოეტის მიერ გამოტანილი განაჩენი შეუვალია: „შენდობა მაინც არ შემოიძლია“. უფრო მეტიც, ავტორი მიგვანიშნებს მედეას ტრაგიკულ ბედზე სამშობლოს დატოვების შემდეგ, თუმცა, ამაზე დეტალურად არ საუბრობს და მედეას ტრაგედიას, სწორედ, ამ ღალატით ხსნის. მედეას ღალატი პოეტისთვის განზოგადდა ქვეყნის ისტორიაში ყველაზე დიდ ღალატად: „და ყველაფერი, რაც მოხდა შემდეგ, ამ ღალატს როგორ მიეტოლება“ ამით აიხსნება პოეტის სასტიკი განაჩენი მედეას მიმართ: „მე ვერც შენდობით წაგიქცევ ჭიქას და ვერც ქართულად ვერ დაგიტრებ“.

საგულისხმოა, რომ მ. ჩიტიშვილის ლექსის სტრიქონებში მხოლოდ ერთხელ, იმპულსურად, მაგრამ მაინც გაიჟღერა სიბრალულმა მედეას მიმართ („თუმცა, მებრალვი“), ამ გრძნობას ერთგვარად აძლიერებს ლექსის მოულოდნელი ფინალი,

სადაც მედეას მიმართ პოეტის ქვეცნობიერი სიბრალული და სინაზე კვლავ იჩენს თავს: „და თრთის ზღვის ტალღა, როგორც კულული სახსოვრად დედას რომ დაუტოვე“).

ამგვარი ფინალი აჩენს ეჭვს, რომ პოეტის სიმკაცრე და შეუვალობა მედეას მიმართ უფრო მანერული და მოჩვენებითია და გულში მას უთუოდ აქვს სიბრალული და თანაგრძნობა პერსონაჟის მიმართ, რომლის დაფარვასაც ასე საგულდაგულოდ ცდილობს.

ლექსის ბოლოსიტყვაობაში მ. ჩიტიშვილი წერს რომ „ლექსი „მედეა“ მისთვის განსაკუთრებულია ბევრი რამით, რომ გარკვეული ხანი მისი მკითხველის სამსჯავროზე გამოტანა ვერც გაბედა, თუ ვერც გაიმეტა. ეს გასაგებიცაა, რადგან ქართველი პოეტები ყოველთვის ცდილობდნენ მედეას რეაბილიტაციას და გამოხატავდნენ მის მიმართ თანაგრძნობასა და სიბრალულს. მათგან განსხვავებით, მანანა ჩიტიშვილის ლექსში სხვაგვარი აქცენტებია დასმული და პოეტმა მედეას სახეში განაზოგადა სამშობლოს მოღალატის სახე, რომელსაც, „შენდობა არსად არ უწერია“, ამიტომაც წერს პოეტი ლექსის ბოლოსიტყვაობაში, რომ მან მედეა გამოიყვანა „როგორც გლადიატორი კოლიზეუმის არენაზე“ და დატოვა უფლის სამსჯავროზე - „უფალი შეეწიოს!“.

4.5. დიანა ანფიმიადის „მედეა“ და „სხვა მედეა“

კიდევ ერთი გამორჩეული თანამედროვე პოეტი, რომელიც კოლხი ასულის ამბით ინტერესდება, დიანა ანფიმიადია მან ორი ლექსი მიუძღვნა მედეას: „მედეა“ და „სხვა მედეა“. საინტერესოა, რომ პოეტი ქალი მედეას თემას უაღრესად თანამედროვე, ემიგრაციის კონტექსტში განიხილავს, რადგან სამწუხარო რეალობაა, რომ ბედის ირონიით, თანამედროვე ქართველი ქალების დიდი ნაწილი ცხოვრების რთულმა პირობებმა, სწორედ, საბერძნეთში მოახვედრა ემიგრანტებად.

ლექსში „მედეა“ პოეტი ამბობს, რომ ჩვენი დიადი წინაპრის ტრაგედია გამოწვეული იყო იმით, რომ მედეა მუდმივად დაეძვბა სამშობლოდან გასაქცევ მიზეზს, რადგან სხვა ახსნა არ აქვს მის საქციელს. ამის დასტურად კი ანფიმიადი უამრავ ფრაზას იყენებს ლექსში „ის, ვინც ღრუბლიდან შუა ზღვაში გადავარდება“,

„ის ვინც საკუთარ გამონაბოლქვ სუნთქვას გაჰყვება უცხო მხარეში“, „ის, ვინც საკუთარ ტყავს გაიხდის, დარაჯს მიუჩენს“, მუდმივად მზადაა, გაწიროს სამშობლო და გაიქცეს, სხვა დანარჩენი კი მხოლოდ მიზეზია.

დ. ანფიმიადი ვერ პატიობს მედეას სამშობლოს მიტოვებას, პირიქით, ამბობს, რომ ვინც უცხოელს შეიყვარებს, გასაქცევ მიზეზს პოულობს, რომ ადამიანი რასაც დათესავს, იმას მოიმკის ბოლოს და ასე დაემართა მედეასაც; ავტორი მედეას დაბრუნებას თავისი ქვეყნის მიწაზე, რადგან მას სწამს, რომ მედეას აქვს ბევრი მიზეზი დაბრუნებისა - მას არცერთი სხვა ქვეყნის მიწა არ მიიღებს, მშობლიური მიწის გარდა. მედეამ მიატოვა მდიდარი კოლხეთი, ახლა კი ის გაღარიბებულია, დიდი ხანია, აღარ მოაქვს მდინარეებს ოქრო, მედეას დაბრუნებას კი პოეტი არ მიესალმება. ლექსის ბოლოს თითქოს ჩნდება თანაგრძნობა, ავტორი ამბობს, რომ თავადაც დაემებს გასაქცევად მიზეზს: ”მეც გასაქცევად დავემებ მიზეზს / ვზოცავ ჩვენს შვილებს...”.

დ. ანფიმიადის ლექსი ეძღვნება არა მხოლოდ მედეას, არამედ ყველა ემიგრანტ ქალს, რომლებმაც მიატოვეს საკუთარი შვილები, გაწირეს ისინი და გადაიხვეწნენ უცხო ქვეყნებში. თანამედროვე საქართველოს ეს დრამატიზმით სავსე ისტორიები - ბავშვების მიტოვება პოეტმა შეადარა მედეას მიერ შვილების დახოცვის ტრაგედიას.

ლექსს „სხვა მედეა“ დიანა ანფიმიადი იწყებს გოდებით და დარდობს იმ რეალობის გამო, რომელშიც მედეა იმყოფება. პოეტი საუბრობს ბავშვების აღზრდაზე და დედობის სირთულეზე, ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ რაოდენი ბრძოლა და თავგანწირვაა საჭირო შვილების აღსაზრდელად და ამით მიაწვდის, რომ მედეა ვერ იყო კარგი დედა; მის დედობას პოეტი ადარებს „ქვისა და ქათმის“ ურთიერთობას: როგორც ქათამია უცხო ქვისთვის, ისეთივე ცივი დამოკიდებულება ჰქონდა მედეას შვილებისადმი - ვერ აპურებდა „მშვიერი მაჩვებივით“ ჰყავდა მიტოვებული; ამ ყველაფრის გამო კი პოეტი ძალიან დამწუხრებულია, ვერ პატიობს მედეას შვილების დახოცვას, რასაც განსაკუთრებული სიმძაფრით განიცდის: „რა შეიძლება მომხდარიყო/ ან როგორ უნდა მომხდარიყო, ან რატომ უნდა მომხდარიყო ასე.”

ლექსში დ. ანფიმიადი სვამს რიტორიკულ კითხვებს, რომლებზეც პასუხი არც პოეტს აქვს, არც მედეას და არც ვინმე სხვას.

ნიმანდობლივია, რომ XXI საუკუნეში მედეას მხატვრული სახე კვლავ აფორიაქებს თანამედროვე პოეტების ფანტაზიას და შემოქმედებით იმპულსებს აღძრავს მათში. ის ფაქტი, რომ მედეას პერსონაჟი დღეს ასეთი აქტუალურია, მეტყველებს ამ უადრესად ტრაგიკული პერსონაჟის მასშტაბურობასა და უკვდავეობაზე. მართალია, ის სხვადასხვა ეპოქაში სხვადასხვანაირად ხიბლავდა ავტორებს, თუმცა აქამდე ქართველი პოეტები ნაკლებად საუბრობდნენ მასზე; ისიც ცხადია, რომ თითქმის ყველა პოეტთან იგრძნობა მედეას მიმართ თანაგრძნობა, მისი სიბრალული და ცდა იმისა, რომ როგორმე გაამართლონ მისი საქციელი, აპატიონ სამშობლოსა და ოჯახის ღალატი, რომელიც დიდი სიყვარულის გამო ჩაიდინა, თუმცა თვალშისაცემია, რომ თანამედროვე პოეტებიც კი გვერდს უვლიან მედეას მიერ შვილების მკვლელობის თემას.

მედეა ჩვენი მითოსური წინაპარია, არქეტიპული პერსონაჟი, პოეზია კი მისი თავშესაფარი, სადაც უნდა გაცოცხლდეს და თანამედროვე ქართულ სინამდვილეს მოეველინოს სხვადასხვა სახით, განსხვავებული რაკურსით. ასე „გააცოცხლეს“ ჩვენი დროის პოეტებმა მედეა, ახალი სიცოცხლე შესძინეს მას, ახალი სული შთაბერეს, ხორცი შეასხეს, რეტროსპექტულად იჭრებიან მის ცხოვრებაში და ცდილობენ, შეცვალონ მისი ბედისწერა, ზოგიერთი შემოქმედი გამოსავალსაც სთავაზობს, ზოგი აფრთხილებს, წინასწარ აწვდის ინფორმაციას მოსალოდნელი საფრთხის შესახებ, ზოგიც კიდევ მას არიდებს ჩადენილ დანაშაულებს და ცოდვებს და ბერძნებს ადანაშაულებს.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ მედეამ მაინც იპოვა თანაგრძნობა მის შთამომავლებში, რასაც საუკუნეების განმავლობაში ელოდა.

თავი V: „მედეა თანამედროვე დრამატურგიულ დისკურსში“

5.1. მედეას იდუმალი პერსონაჟის სრულიად ახლებურ გადააზრებას გვთავაზობენ თანამედროვე დრამატურგები; ბოლო პერიოდში შეიქმნა მნიშვნელოვან ავტორთა რამდენიმე პიესა, სადაც მედეას თემატიკა ახლებურადაა გაცოცხლებული და წარმოჩენილი.

თანამედროვე ავტორები საკუთარი ინტერპრეტაციით ცდილობენ მედეას წარმოჩენას, მაგრამ აერთიანებთ ის, რომ მათ დრამებში მედეა განმარცვულია მითოსური საბურველისგან და წარმოგვიდგება როგორც მიტოვებული, მოტყუებული, შეურაცხყოფილი და იმედგაცრუებული ქალი, რომელიც იბრძვის ოჯახის, შვილების გადარჩენისთვის. ავტორებმა მედეას მხატვრული პერსონაჟი დეკონსტრუქციის და დემითოლოგიზაციის შედეგად დაუახლოვეს თანამედროვე საზოგადოების აქტუალურ პროცესებს, უპირველეს ყოვლისა, ქალების მიგრაციას, რაც, შეიძლება ითქვას, ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში ბოლო ათწლეულების მთავარი დრამატული ნარატივია. მედეას მითოპოეტური სახე, დეკონსტრუქციის და დემითოლოგიზაციის შედეგად, თითქოს კარგავს წარსული დიდებულების, ღვთაებრიობის ნიშნებს, მაგრამ ახალ სოციალურ-ეკონომიკურ-პოლიტიკურ ვითარებაშიც მისი ახალი ჰიპოსტასი ვერ თავისუფლდება არქეტიპული იდენტობისგან:

ერთი მხრივ, მედეა კვლავ ის ქალია, რომელიც ტოვებს სამშობლოს და სწირავს (აოხლებს, სულიერად კლავს) შვილებს, მათ ხშირად ტოვებს ბედის ანაბარა, გადაულახავი წინააღმდეგობების წინაშე, მძიმე ფსიქოლოგიური ტრავმებითა და დრამებით; მეორე მხრივ, ის ისევ ის ქალია, რომლისთვისაც უმთავრესია პიროვნული ღირსება, შინაგანი თავისუფლება, საკუთარი ბედის და პიროვნული იდენტობის არ დამთმობი და ემანსიპაციის სიმბოლო.

საგულისხმოა, რომ მითოსური საბურველიდან განმარცვული თავისუფლებისმოყვარე, ამაყი, საკუთარი იდენტობის მამიებელი და ემანსიპირებული მედეა თუ ანტიმედეა, როგორც პერსონაჟი, ქართველი მკითხველისთვის უფრო გასაგები და, შესაბამისად, მისაღები აღმოჩნდა.

5.1.1. ლაშა ბულაძე - „ანტიმედია“

თანამედროვე ქართულ დრამატურგიაში ლაშა ბულაძემ ამ ნაწარმოებით შემოიტანა მედეას ტრაგედიისა და თავად პერსონაჟის ახლებური ხედვა; ტექსტში მედეას აცოცხლებს ჩვენს დროში და გადმოჰყავს იმ რეალობაში, სადაც საზოგადოებაში კვლავ ძლიერია ქსენოფობიური განწყობები და მათ ისევ აქვთ უცხო ქვეყნის მოქალაქის (ბარბაროსის) მიმართ შიში.

იარლიყი „ბარბაროსი“, რომელიც მედეას უხსოვარი წარსულიდან მოსდევს, შეიცვალა ტერმინით „ემიგრანტი“, თუმცა მედეასთვის არაფერი შეცვლილა, რადგან ის კვლავ „უცხოა“ და მიუღებელია ევროპული ცივილიზაციისთვის; ფორმალურად ადამიანის უფლებების დამცველი სამყაროსთვის, რომელიც სინამდვილეში დაუნდობელია „უცხოს“ მიმართ და თავს იმით იმართლებს, რომ საკუთარ „ცივილიზაციას“ იცავს „ბარბაროსისგან“.

ბულაძის მოქმედი გმირები არიან მედეა (ანტიმოქალაქე), იასონი (ქმარი / საქმრო), გლაუკე (ახალი ცოლი), მიძა, საემიგრაციო სამსახურის წარმომადგენელი, სპეციალური ზონის ზედამხედველი, კრეონის თანაშემწე, გაერთიანებული ევროპის ულტრამემარცხენეების პარტიის ერთ - ერთი ლიდერი, ქორო (უსიტყვო მოწმეები და გულშემატკივრები). თუ გადავხედავთ მოქმედი გმირების ამ ჩამონათვალს, ერთგვარად ნათელი ხდება, რომ საქმე გვაქვს განსხვავებულ ტექსტთან, რომელიც მოგვითხრობს ჩვენი დროის ემიგრანტებზე, ძირითადად ქალებზე, რომლებმაც სხვადასხვა მიზეზით დატოვეს საკუთარი ქვეყანა და გადასახლდნენ უცხო ქვეყნებში. მთავრი მოქმედი პერსონაჟი, მედეას მსგავსად, მარტოა უცხო მიწაზე, ისიც მიტოვებულია ქმრისგან, მაგრამ არა - უარყოფილი, რადგან იგი ბოლო წუთამდე ცდილობს მის დახმარებას. მიუხედავად იმისა, რომ მედეა 17 წელია, რაც ევროპაში ცხოვრობს იასონთან, ჰყავს შვილები, აღმოჩნდა, რომ ევროპული კანონის მიხედვით, მაინც არ ითვლება ამ მიწის შვილად, „უცხოა“, „ჩამოსულია“, „ბარბაროსია“, „არალეგალია“, „უუფლებოა“, ის „ანტი მოქალაქეა“, რადგან ამ მიწის მოქალაქეობისთვის ევროპული კანონების თანახმად, იასონთან ცხოვრების 30 წელია საჭირო. მედეა აქაც გამარჯვებული და ძლიერი ქალია, რომელიც დაუპირისპირდა ფსევდო კანონებს, ბიუროკრატias და ხმა აიმაღლა მათ წინააღმდეგ, ამით კი უფრო

მეტად ევროპულად წარმოგვიჩინა თავი. ბუღადის მედეა მებრძოლი, თანამედროვე ქალია, ის ბედს არ ეგუება, არ ჩერდება და ბოლოს გამარჯვებულად გამოდის.

შვილების საკითხი ლ. ბუღადის პიესაშიც აქტუალურია, ისინი აქაც მთავარი დაზარალებულები არიან როგორც დედის, ასევე მამის მხრიდან; მათ ორივე მშობელი სწირავს: „როცა გკითხავენ, სად არიან შენი შვილები, ასე უპასუხე: მე შვილები აღარ მყავს, ისინი ცოლმა მომიკლა. ან ასე - ცოტა უფრო რთულად - ისინი მკვდრები არიან ჩემთვის. ან მე ვარ მათთვის მკვდარი”.

ლაშა ბუღადის „ანტიმედეა” თითქმის აცოცხლებს კოლხი მედეას ტკივილებს და ცხადად წარმოაჩენს, თუ რა სირთულეების გადატანა უწევთ ქართველ ემიგრანტ ქალებს უცხო ქვეყნებში, რომ არ დაკარგონ საკუთარი თავი და ღირსება.

კოლხი მედეას არქეტიპი, შეიძლება ითქვას, ყველა ემიგრანტ ქართველ ქალში დღესაც ცოცხალია და იბრძვის გადასარჩენად. ემიგრანტობა (ბარბაროსობა) არ ნიშნავს საკუთარი პიროვნების დაკარგვას და ღირსების დათმობას - შეიძლება იყო უცხოელი სხვა ქვეყანაში, მაგრამ იყო ღირსეული მოქალაქე. ამით მედეა თანამედროვე ევროპულ სტერეოტიპებსაც არღვევს.

5.1.2. ნინო ხარატიშვილი - „ჩემი და შენი გული” (მედეა)

ცნობილი თანამედროვე ევროპელი ქართველი მწერლის - ნინო ხარატიშვილის პიესა „ჩემი და შენი გული” - მედეას მარადიული ისტორიის განსაკუთრებულ მოტივს - „სიყვარულს” უსვამს ხაზს და სრულიად ახლებური ინტერპრეტაციით გვთავაზობს უკვდავი მითის სიუჟეტს. ეს პიესა ორ შეყვარებულ ადამიანზეა; ავტორი დეტალურად აღწერს მათ შინაგან სამყაროს და ემოციურ მდგომარეობას, რადგან ხარატიშვილის პერსონაჟებს ბრძოლა უწევთ გარშემო არსებულ რეალობასთან და მდედარი ბედის სიმუხთლესთან.

ავტორს ნაწარმოებში მხოლოდ რამდენიმე აუცილებელი პერსონაჟი ჰყავს: მედეა - კოლხეთის მეფის აიეტის ქალიშვილი, იასონის ცოლი; იასონი - იოლკოსის დევნილი მბრძანებელი; ნია - მედეას მოახლე; კრეონი - კორინთოს მეფე; გლაუკე - კრეონის ქალიშვილი; ორი ბიჭი - მედეას და იასონის შვილები. მოქმედების ადგილი არის

კორინთო, მოქმედების დრო კი - მარადისობა. ავტორი ამით ხაზს უსვამს, რომ მედეას მითოსი და მედეას ამბავი, სიყვარული, ღალატი და შურისძიება (მსხვერპლშეწირვა) მარადიული ამბებია: „თუ სიყვარული გინდა, ყველა საზღვარი უნდა გაარღვიო, მაგრამ, თუ სიყვარულს გაგიწილებენ, რაღა დარჩება სიძულვილის მეტი?“

მედეა ნ. ხარატიშვილის პიესაშიც სიგიჟემდე შეყვარებული ქალია, რომელიც მზადაა, სიყვარულისთვის გაწიროს ყველა და ყველაფერი; ის სიყვარულის (იასონის) ტყვეა, „მის ნეკნებში გამომწყვდეული“, რომელსაც ამ სიყვარულის გარეშე „ეს სამყარო არაფრად უღირს“.

მედეას არაამქვეყნიური, სიგიჟის ზღვრამდე მისული საბედისწერო სიყვარულის წინაშე ყველა მარცხდება, იასონიც და თვით მედეაც, რომლებიც შვილების დახოცვის შემდეგ თავს იკლავენ; ეს კი არც მედეას გამარჯვებაა, უფრო „მარცხის ტოლფასი გამარჯვება“.

5.1.3. პაატა ციკოლია - „მედეა“ (s01e06)

პაატა ციკოლია რეჟისორია, რომლის ბიოგრაფიას მიეკუთვნება არაერთი ექსპერიმენტული სპექტაკლის დადგმა. შეიძლება ითქვას, რომ ავტორი ყველაზე უფრო რადიკალური მედეას მიმართაა, მისთვის ნაკლებად მნიშვნელოვანია ეროვნული იდენტობის საკითხი, მითოსური არქეტიპები და ა.შ. მას უფრო აინტერესებს, ზოგადად, თანამედროვე ევროპული ლიტერატურის აქტუალური პრობლემები: ემიგრანტის მდგომარეობა უცხო ქვეყანაში, გენდერული უთანასწორობა და სხვ.

პიესაში მოქმედება იწყება კოლხეთის მთებში; უკვე გარდაცვლილია მეფე აიეტი, 40 წელია გასული მედეას ამბიდან, მაგრამ ის არავის დავიწყებია, ახსოვთ მისი ხმა და კვილი: „ეს მე ვარ, მედეა!“.

პიესის მთავარი სიუჟეტური სიახლე ისაა, რომ მედეა სამსჯავროზე გაჰყავთ საკუთარ ოჯახის წევრებს; საშინლად დამცირებული მედეა, შერცხვენილი მთელი კოლხეთის წინაშე, განიზრახავს შურისძიებას მთელ სამყაროზე; მედეა არ არის

იასონზე შეყვარებული ქალი და არც იასონს გაუტაცებია ოქროს საწმისი, პირიქით, მედეა, რომელიც დაუპირისპირდა მამას და ძმას, გაიქცა კოლხეთიდან და მან თან წაიღო საწმისიც მათ დასასჯელად; მისი მიზანია მისი ოჯახის განადგურება და კოლხეთის დამხოვა, ძველი დიდების წართმევა. ავტორი მედეას მიმართ დაუნდობელია, უფრო მეტიც - ცინიკური და სარკასტული. მედეა მისთვის სასტიკი მკვლეელია: „ეს მე ვარ, მედეა, სასტიკი მკვლეელი“.

5.1.4. გურამ მგელაძე - „მედეა“

გურამ მგელაძის „მედეა“ თანამედროვეობას ასახავს და ყველასგან განსხვავებული სიუჟეტით გამოირჩევა, მოქმედების ადგილი ჩვენი ეპოქაა, ეს პიესა შედგება 5 სცენისგან (I - მედიაქოსი; II - გულახდილი საუბრები; III - ინტერმედია; IV - აქციები, ათენი და სხვა...; V - დემონტაჟი ანუ Deus Ex machina). მართალია, სიუჟეტი აგებულია ევრიპიდეს „მედეას“ მიხედვით, მაგრამ განსაკუთრებით საინტერესოა ავტორის განსხვავებული, პარადოქსული ინტერპრეტაცია საინფორმაციო პორტალების, სოციალური ქსელების, ტელევიზიის, ინტერვიუების, ტოკ შოუების და ა.შ. ფონზე, ბათუმში, ერას მოედანზე, აღმართული ყველაზე ტრაგიკული ქართველი ქალის – კოლხი მედეას მეგლის გაცოცხლება.

ავტორმა მედეას პერსონაჟი ფემინისტურ ჭრილში წარმოაჩინა; მის ირგვლივ აზრთა დიდი სხვადასხვაობაა: ვინაა მედეა, „ჩვენი საამაყო ისტორიის“ ნაწილი? სამშობლოს მოღალატე და შვილების მკვლეელი დედა? თავისუფალი და დამოუკიდებელი ქალი, რომელიც ევროპული ღირებულებების მატარებელია? ყველა მედეას თავის მოწინააღმდეგე და მომხრე ჰყავს, ზუსტი პასუხები კი ამ შეკითხვებზე არავის აქვს. მთელი პიესა გაჟღენთილია ირონიითა და სარკაზმით.

პიესის დასკვნით, მეხუთე, სცენაში ნაჩვენებია მედეას ქანდაკების დემონტაჟი, რაც არის სიმბოლო, ზოგადად, კულტურის უარყოფისა და განადგურებისა. აღმოჩნდა, რომ ჩვენ ისევ მივატოვეთ, უარვყავით და არ მივიღეთ მედეა. ბოლოს მედეა ისევ უბრუნდება თავის მითოსურ საწყისებს, ჰელიოსის წიაღს.

5.2. „მედეას დაბრუნება - შეცვლილი სტერეოტიპები“

კვლევის პროცესმა განაპირობა ლიტერატურულ ტექსტებს მიღმა გვევლინა მედეას უკუდავი მითის მიმართ არსებული დამოკიდებულებები, რადგან მედეა იყო განწირული, მიუღებელი და მიტოვებული ქართული საზოგადოების მიერ საუკუნეების განმავლობაში.

ჩვენ შევეცადეთ, კვლევა ჩაგვეტარებინა ბოლო 5 წლის ფარგლებში იმ სტუდენტებთან (რაოდენობა 600 - მდე), რომლებიც უშუალოდ შეისწავლიან ანტიკურ მითოსს და ლიტერატურას და მედეას ლიტერატურული პერსონაჟი მათთვის კარგად ნაცნობია. ამ სტუდენტებისთვის საგანგებოდ შევადგინეთ კითხვარი:

- ვინ არის თქვენთვის მედეა (შვილების მკვლეელი დედა, შურისმაძიებელი ცოლი, სამშობლოს მოღალატე, „უცხო“, გენდერული თანასწორობისთვის მებრძოლი, პირველი ფემინისტი ქალი) ?
- თქვენი აზრით, დამნაშავეა თუ არა მედეა?
- რომელ დანაშაულში სდებთ მას ბრალს (შვილების მკვლელობა, სამშობლოს ღალატი, ძმის მკვლელობა / არცერთი, ყველა) ?
- ჩამოაცილებდით თუ არა მედეას შვილების მკვლელის „იარაღის“ და რატომ?
- უცხოეთში მოხვედრისას იტყოდით, თუ არა, რომ „მედეას ქვეყნიდან“ ხართ?
- დაწერეთ რამდენიმე წინადადებით: თქვენი აზრით დღეს რომ მედეას ეცხოვრა, როგორ მოიქცეოდა? შურს იძიებდა?
- თქვენი აზრით, მედეამ მორალური კანონი დაარღვია, თუ იურიდიული?
- ეთანხმებით თუ არა, რომ მედეას ძეგლი დგას ქალაქის (ბათუმის) ცენტრში?
- შესაძლებლობა რომ გქონდეთ, მედეას სამშობლოში დააბრუნებდით?

კვლევის შედეგები საინტერესოა და დასკვნების გამოტანის საშუალებასაც გვაძლევს:

- კითხვაზე იყო თუ არა მედეა დამნაშავე, გამოკითხულ სტუდენტთა 55% - მა თქვა, რომ ის უდანაშაულოა, ხოლო 20%- მა ის დამნაშავედ მიიჩნია, 25.% - თვლის, რომ ამ შეკითხვაზე ერთმნიშვნელოვანი პასუხის გაცემა არ შეუძლიათ და მათი დამოკიდებულება მედეას მიმართ ამბივალენტურია: ისინი მედეას დამნაშავედ თვლიან შვილების მკვლელობაში, მაგრამ ისინი შურისძიებაში უდანაშაულოდ მიიჩნევენ;

➤ შეკითხვაზე - რომელ დანაშაულში სდებთ ბრალს მედეას? - უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ ის დამნაშავეა შვილების მკვლელობაში, სხვა ჩამოთვლილი ვარიანტებიდან (სამშობლოს ღალატი/მმის მკვლელობა) უდანაშაულოდ თვლიან, რადგან მიიჩნევენ, რომ მედეას იასონი უყვარდა, ეს მისი სიყვარულის გამო ჩაიდინა და თითქოს ამით ამართლებენ კიდეც; ამ შემთხვევაშიც 75% თვლის, რომ მედეა არცერთ მის მიერ ჩადენილ დანაშაულში არ იყო დამნაშავე, რადგან ის გარემოების მსხვერპლი იყო და სხვა გზა არ ჰქონდა.

➤ შეკითხვაზე - თუ ვინ არის მედეა? - პასუხი უმრავლეს შემთხვევაში იყო, რომ ის მკვლეელი დედა და შურისმაძიებელი ცოლია, ხოლო 25% ამბობს, რომ ის იყო გენდერული თანასწორობისთვის მებრძოლი პირველი ფემინისტი ქალი.

➤ მომდევნო შეკითხვას - თუ რამდენად ახლდა ემოციური აფექტი მედეას მიერ შვილების მკვლელობის თემას? (ვთქვათ, რომ მართლა დახოცა მედეამ შვილები) - სტუდენტების უმრავლესობა კვლავ მიიჩნევს, რომ ეს არ იყო აფექტური მდგომარეობა და განზრახ ჩაიდინა მედეამ, გააზრებულად და წინასწარ დაგეგმილად; მხოლოდ 25% მიიჩნევს, რომ ეს აფექტური მდგომარეობა იყო, რომ განრისხებულმა მედეამ თავი ვეღარ მოთოკა და ჩაიდინა დანაშაული, რომლის გამოც თავადაც ძალიან დაიტანჯა.

➤ შეკითხვაზე - ჩამოაცილებდით თუ არა მედეას შვილების მკვლელის „იარლიყს“ და რატომ? - სტუდენტების უმრავლესობამ, მიუხედავად ყველაფრისა და მათი აქამდე გაცემული პასუხებისა, აღნიშნა, რომ, დიახ, ჩამოაცილებდნენ; თუმცა, 31% თვლის, რომ მედეას ეს იარლიყი არ შეიძლება მოვაშოროთ, რადგან მან თავად მიიღო ეს გადაწყვეტილება და მანვე გამოუტანა საკუთარ თავს განაჩენი; ასევე 43% - მა აღნიშნა, რომ ამ „იარლიყის“ გარეშე მედეა დაკარგავდა პოპულარობას, რითაც მას მთელი მსოფლიო იცნობს.

➤ შეკითხვაზე - უცხოეთში მოხვედრისას იტყოდით თუ არა, რომ მედეას ქვეყნიდან ხართ? - სტუდენტების დიდი ნაწილი დადებით პასუხს სცემს და მიიჩნევს, რომ აუცილებლად იტყოდნენ, რომ მედეას ქვეყნიდან არიან, რადგან მათ კარგად იციან, რომ ეს პერსონაჟი მსოფლიო მასშტაბით აღიარებულია; თუმცა 9%-მა აღნიშნა, რომ დამალავენ მედეასთან არსებულ ეთნიკურ კავშირს.

➤ მედეას ძეგლთან დაკავშირებით დასმულ კითხვას სტუდენტთა დიდი ნაწილი პასუხობს, რომ ეს ძეგლი უნდა იყოს საქართველოში; მეტიც 64%-მა აღნიშნა, რომ ეს ძეგლი ყველა ქვეყანაში უნდა იდგეს, როგორც სიმბოლო „ძლიერი ქალისა“.

➤ კითხვაზე - მედემ მორალური კანონი დაარღვია თუ იურიდიული? - 35% - მა უპასუხა, რომ დაირღვა მორალური კანონი, ხოლო 55% პასუხობს, რომ დაირღვა იურიდიული კანონი და მედეა, სწორედ, კანონის წინაშე დამნაშავე და აქ მორალი არაფერ შუაშია; 10% გვეუბნება, რომ მედემ დაარღვია როგორც მორალური, ასევე იურიდიული კანონიც, გააჩნია რომელი მხრიდან შევხედავთ მის დანაშაულს.

➤ შეკითხვას - დააბრუნებდით, თუ არა მედეას სამშობლოში? - სტუდენტთა უმრავლესობა პასუხობს, რომ - დიახ, ისინი მედეას, ყველაფერის მიუხედავად, მაინც დააბრუნებდნენ მშობლიურ მიწაზე; მხოლოდ 6%-მა თქვა უარი მედეას სამშობლოში დაბრუნებაზე. რამდენიმე სტუდენტმა უპასუხა, რომ იმიტომაც დააბრუნებდა მედეას სამშობლოში, რომ ის კიდევ უფრო მეტად დატანჯულიყო საკუთარი საქციელის გამო.

➤ კითხვაზე - თქვენი აზრით, დამნაშავე მედეაა, თუ იასონი? - 80%-მა უპასუხა, რომ დამნაშავე იასონია, რადგან მისმა საქციელმა აიძულა მედეა, ასე მოქცეულიყო, თუმცა, ასევე აღნიშნავენ იმასაც, რომ იასონის დანაშაული არ ამართლებს მედეას საქციელს.

თანამედროვე ქართველი მკითხველი მეტ თანაგრძნობას ამყდევნებს კოლხი მედეას მიმართ; ახალგაზრდები მედეას დანაშაულს უკვე იურიდიული ასპექტით განიხილავენ და ცდილობენ, მასში დაინახონ ფემინისტი ქალი, რომელიც იბრძვის საკუთარი უფლებების დასაცავად. ამგვარი შეფასებების საფუძველი ისიცაა, რომ თანამედროვე ავტორებმა მედეას პერსონაჟს ახალი სიცოცხლე შესძინეს და რომ ქართულ სალიტერატურო სივრცეში მედეას პერსონაჟი ახლებურად გადაიზარეს, რაც გამოიხატება მისთვის განსხვავებული როლისა და ფუნქციის მინიჭებით და პერსონაჟის თანამედროვე რეკონსტრუქციით.

ძირითადი დასკვნები

1. მედეას მითოპოეტური სახე რთული და მრავალშრიანია; მის ასეთ მასშტაბურობას იწვევს არგონავტების მითის სიუჟეტში გამოკვეთილი ისტორიული, კულტურული, რელიგიური, სოციალური და ფსიქოლოგიური პლასტები, რაც ზემოქმედებს მითის მთავარი პერსონაჟის მხატვრულ სახეზე. არგონავტების მითის „ინფორმაციულმა სქემამ“ საუკუნეების განმავლობაში მრავალი ტრანსფორმაცია განიცადა და მედეას არქეტიპული მითოსურ-ისტორიულ-მხატვრული პერსონაჟიც მრავალი ვერსიით გაცოცხლდა ანტიკურ (ბერძნულ-რომაულ) და ევროპულ ლიტერატურაში, ბოლო ათწლეულებში კი აქტუალური გახდა ქართული მწერლობისთვისაც.

2. ჩვენამდე მოღწეულ ანტიკურ ლიტერატურაში მედეას მითოპოეტური სახის შტრიხები, ძირითადად, შენარჩუნებულია, თუმცა პერსონაჟის ლიტერატურული ინტერპრეტაციები მაინც განსხვავებულია, რაც განპირობებულია ავტორთა ინდივიდუალური ხედვით და მათი თანადროული ლიტერატურულ-ფილოსოფიური ტენდენციების გავლენით.

3. კლასიკურმა ბერძნულმა ლიტერატურამ (ლირიკა, დრამა, ეპოსი) მედეა გამოიყვანა მითის ჩაკეტილი კონსტრუქციიდან და აქცია ლიტერატურულ პერსონაჟად, მას მისცა საუბრის, მოქმედების, შეცდომის, სიყვარულის და თავგანწირვის, სიძულვილის, შურისძიების უფლება; უდიდესი მასშტაბის ტრაგიზმით, დრამატიზმით და ემოციურობით იგი დაახლოვა მკითხველთან და უკვდავება შესძინა მას.

4. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს მედეას ევრიპიდესეული ინტერპრეტაცია - შვილების მკვლელი დედის მოტივის შემოტანით ევრიპიდემ განსაკუთრებული ტრაგიზმი შესძინა მედეას პერსონაჟს და დიდი გავლენა მოახდინა შემდეგდროინდელ ანტიკურ და ევროპულ ლიტერატურაზე.

5. განსხვავებული სახით წარმოგვიდგება მედეა მეოცე საუკუნის ევროპულ ლიტერატურაში, სადაც მედეას ლიტერატურული პერსონაჟის გადააზრება მოხდა არქაული მითის ფემინისტურ ჭრილში: ა) გენდერული უთანასწორობის განხილვა; ბ) პოსტკოლონიური პერსპექტივით წარმოჩენა, როგორც „სხვა“, უცხო კულტურის

წარმომადგენლისა; გ) ფსიქონალიზით მიდგომა, სადაც ყურადღება მახვილდება მედეას სულიერ ტრავმებზე და მის შინაგან სამყაროზე; დ) სოციალური კრიტიკის თვალთახედვით გაანალიზება, როცა ავტორები მედეას ისტორიას იყენებენ თანამედროვე საზოგადოების პრობლემების წარმოსაჩენად და სხვ.

6. პარადოქსულია, რომ მსოფლიო ლიტერატურის ასეთი მასშტაბური და მნიშვნელოვანი პერსონაჟი ქართულ ლიტერატურაში საკმაოდ გვიან ჩნდება; ქართველი ავტორების ეს „საუკუნოვანი დუმილი“ იმით აიხსნება, რომ მედეას ბერძნული მითოსის პერსონაჟად მიიჩნევდნენ და, ამავე დროს, სამშობლოს, ოჯახის, მამის მოღალატე, ძმის და შვილების მკვლელი დედის სახე ეწინააღმდეგებოდა ქართულ ლიტერატურაში საუკუნეების განმავლობაში დამკვიდრებულ ქართველი ქალის - „ქართლის დედის“ სტერეოტიპს.

7. ერთ-ერთი პირველი, ვინც გაზედა და ქართულ მწერლობაში მედეა, როგორც პერსონაჟი, შემოიყვანა, აკაკი წერეთელი იყო. მან მედეას მხატვრული სახე ჩვენი ქვეყნის ტრაგიკული ბედის სიმბოლოდ გაიაზრა: უცხო ძალების გამო, თავისუფლების დაკარგვის ტრაგედია.

8. მეოცე საუკუნის ქართველი მწერლებიც (ლირიკა, პროზა), ინტერესდებიან მედეას მითოსით და ისტორიით კოლხეთში, ოქროს საწმისით, რომელიც მიიჩნევა კოლხური ცივილიზაციის სიმდიდრისა და უძლეველობის სიმბოლოდ; საუბრობენ მის მიერ სამშობლოს ღალატზე და ძმის მკვლელობაზე (თანამონაწილეობაზე), თუმცა არაფერს ამბობენ შვილების მკვლელობაზე, რადგან ვერ ხსნიან და არ ესმით მედეას ამ ირაციონალური ქცევის მიზეზი: „რა შეიძლება მომხდარიყო, ან როგორ უნდა მომხდარიყო /ან რატომ უნდა მომხდარიყო ასე...“.

9. XXI საუკუნის უახლეს ქართულ ლიტერატურაში მედეას მხატვრული პერსონაჟი განსხვავებული ინტერპრეტაციებით წარმოგვიდგება, განპარცვულია მითოსური საბურველისგან, ის ერთი ჩვეულებრივი ქალია, მიტოვებული, მოტყუებული, შეურაცხყოფილი და იმედგაცრუებული, რომელიც იბრძვის ოჯახის, შვილების გადარჩენისთვის. ავტორებმა მედეას მხატვრული პერსონაჟი დაუახლოვეს თანამედროვე საზოგადოების აქტუალურ პროცესებს, უპირველეს ყოვლისა, ემიგრანტი ქალების თემას, რაც, შეიძლება ითქვას, ჩვენი ქვეყნის ისტორიის ბოლო

ათწლეულების მთავარი დრამატული ნარატივია. მედეას მითოპოეტური სახე, დეკონსტრუქციის და დემითოლოგიზაციის შედეგად, თითქოს კარგავს წარსული დიდებულების, ღვთაებრიობის ნიშნებს, მაგრამ ახალ სოციალურ-ეკონომიკურ-პოლიტიკურ ვითარებაშიც მისი ახალი ჰიპოსტასი ვერ თავისუფლდება არქეტიპული იდენტობისგან: ერთი მხრივ, მედეა კვლავ ის ქალია, რომელიც ტოვებს სამშობლოს და სწირავს (აობლებს, სულიერად კლავს) შვილებს, მათ ხშირად ტოვებს ბედის ანაბარა და მათთვის გადაულახავი წინაღმდეგობების წინაშე, მძიმე ფსიქოლოგიური ტრავმებითა და დრამებით; მეორე მხრივ, ის ისევ ის ქალია, რომლისთვისაც უმთავრესია პიროვნული ღირსება, შინაგანი თავისუფლება, საკუთარი ბედის და პიროვნული იდენტობის არ დათმობა, რითაც ის ემანსიპაციის სიმბოლოა.

10. თანამედროვე ავტორებმა მედეას პერსონაჟს ახალი სიცოცხლე შესძინეს - ქართულ სალიტერატურო სივრცეში მედეას პერსონაჟი ახლებურად გადაიაზრეს, რაც გამოიხატება მისთვის განსხვავებული როლისა და ფუნქციის მინიჭებითა და პერსონაჟის თანამედროვე რეკონსტრუქციით.

11. საგულისხმოა, რომ XXI საუკუნეში მედეას მრავალათასწლოვანი მითოპოეტური სახე კვლავ აფორიაქებს თანამედროვე ავტორების, შესაბამისად - მკითხველების, შემოქმედებით ფანტაზიას. ის ფაქტი, რომ მედეას მხატვრული პერსონაჟი დღეს ასეთი აქტუალურია, მეტყველებს ამ არქეტიპული პერსონაჟის მასშტაბურობასა და მარადიულობაზე.

12. მედეა, როგორც არქეტიპი, არის მარადიული სახე - სიმბოლო, ეროვნული იდენტობის, კულტურული და ცივილიზაციური კოდი, რომელიც კიდეც არაერთხელ გაცოცხლდება ლიტერატურასა და ხელოვნებაში: როგორც ამბობენ, ქვეყნად ხომ იმდენი მედეა არსებობს, რამდენიც ამა თუ იმ შემოქმედმა შექმნაო.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები აისახა შემდეგ

პუბლიკაციებში:

1. „კოლხი მედეა XXI საუკუნის დრამატურგიაში” - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტი (შრომები XVI) - ინტერდისციპლინარული საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია - „შავიზღვისპირეთი ცივილიზაციათა გზაჯვარედინზე - I”. მასალები. ISSN 1512-4991 „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი” – 2023, გვ. 927 – 934.
2. „მედეა-თავისუფლების სიმბოლო ჟან ანუის დრამატურგიაში” - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტი - საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია - „შავიზღვისპირეთი ცივილიზაციათა გზაჯვარედინზე - IV” (იბეჭდება).
3. „ანდრეას ფლურაკისი - „მედეას ბურკა” - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის დეპარტამენტის საერთაშორისო სამეცნიერო ელექტრონული ჟურნალი „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე” ტომი, VIII, ნაწილი 2. ISSN 2587-490X, E – ISSN 2720 -8168, გვ. 565 – 575.
4. „მედეა თანამედროვე ქართველი პოეტების შემოქმედებაში” - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, „ჰუმანიტარული მეცნიერებები ინფორმაციულ საზოგადოებაში” - IV – openjournals.ge (ჩაშვებულია დასაბეჭდად).
5. გრიგოლ რობაქიძე - „ მედეას ნაწნავები” - ბსუ ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტის შრომათა კრებული - „ფილოლოგიური მაცნე”, მე-8 ტომი. ISSN 2587-4799, E-ISSN 3088-4381, გვ. 138 – 148.
6. „მედეა - „კოლხეთის მეფის ბრძენი ასული” მანანა ჩიტიშვილის პოეზიაში” - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი - სტუდენტთა სამეცნიერო კონფერენცია, 2019 – ISBN 978-9941-488-36-8; გვ. 465- 469.

LEGAL ENTITTY OF PUBLIC LAW –
BATUMI SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
FACULTY OF HUMANITIES
SECTORAL DEPARTMENT OF GEORGIAN PHILOLOGY

Copyright permission

Tatia Davitadze

Mythopoetic Image of Medea in Mythos and Literature

Educational Programme - Philology

Presented to obtain the academic degree of Doctor of Philology

Abstract

Scientific Supervisor: Marine Giorgadze
Professor at Batumi Shota Rustaveli State University
Doctor of Philology

Batumi

2025

67

The dissertation was completed at the Department of Georgian Philology, Faculty of Humanities, Batumi Shota Rustaveli State University.

As the author of the submitted work, I declare that the work is my original work and does not contain materials previously published, accepted for publication, or submitted for defense by other authors that are not mentioned or cited in the work in accordance with the appropriate rules.

Tatia Davitadze

Scientific supervisor:

Marine Giorgadze

Doctor of Philology,
Professor at Batumi Shota Rustaveli State University

Reviewers:

Tina Shioshvili

Doctor of Philological Sciences,
Professor at Batumi Shota Rustaveli State University.

Irine Darchia

Doctor of Philological Sciences,
Associate Professor at Ivane Javakhishvili Tbilisi
State University.

Inga Shamilishvili

Doctor of Philology,
Professor at Batumi Shota Rustaveli State University.

The public defense of the dissertation will be held at 16:00 p.m., on 24.12.2025
at the Dissertation Council of the Faculty of Humanities of Batumi Shota Rustaveli State University.

Address: Auditorium No. 37, 32/35 Rustaveli/Ninoshvili Street, Batumi, Shota Rustaveli State University, Georgia.

The dissertation will be available in the BSU library and on the university website (www.Bsu.edu.ge).

**Secretary of the Dissertation Council,
Faculty of Humanities of Batumi
Shota Rustaveli State University**

Professor Maia Kikvadze

Introduction: The powerful civilization of Colchis has always caused an interest in antiquity. Ancient Greek mythology impressively describes the power and wealth of the Colchis kingdom. The myth of the Argonauts is a clear confirmation of this. Greek sources describe the unique geographical location of Colchis, its trade potential. It was known that Colchis represented a form of "gateway" to the whole of Asia, and its part of the Black Sea coast was the best for establishment of colonies; According to various historical and mythological sources, there were abundant gold deposits here, the Colchis possessed knowledge of metallurgical technologies, medical and pharmaceutical science, as well as plant science, and secret writing, which was considered a significant achievement in Greece at that time. This was the main reason (economic, geographical, cultural) why they sought to conquer foreign lands. This is also confirmed by the materials discovered as a result of archaeological excavations, which is a kind of proof of the close economic relations between ancient Greece and ancient Colchis and the Greeks' keen interest in Colchian culture.

It was exactly on the basis of these historical events that the myth of the Argonauts was created. The myth which tells us about the Greeks' journey to Colchis in order to steal the Golden Fleece. There are numerous opinions about what was meant by the Golden Fleece. All the opinions expressed have the right to exist as well as it is logical to think that this could have been a description of gold mining methods, ancient secret writing or theoretical and practical knowledge of metallurgy, etc., which the Greeks really needed and that is why it was important for them to obtain the fleece from Colchis, but it is even more logical to perceive the Golden Fleece as a symbol of the state power and strength of the "gold-bearing" Colchis.

It is also important to note, as is already evident from ancient sources, that there are historical events behind the myth of the Argonauts. As Strabo, a reliable historian and geographer (1st century BC) claimed: "I swear by Zeus that this was indeed a long journey, just like that of Odysseus and Menelaus..."

It is logical to think that Medea, the daughter of the great king of Colchis, Aeetes, the powerful king, is also a real historical and mythological character. It is this myth of the ancient era that became the beginning of the birth of the immortal story of Medea, amazing adventure that appeared in different cultures, with different authors, in different aspects over the centuries, until almost three millennia later she to her native land.

It is Medea, her complex and interesting, multi-layered and multi-faceted - mythological, historical, literary - character, that has become the main subject of our research. In particular, the topic of our research is what kind of transformation the archetypal historical-mythological character

- Medea - underwent in myth, in ancient (Greco-Roman), then in European and, finally, in Georgian modern literature.

Relevance of the research topic: The topic that we are investigating in our dissertation has been studied by specialists in the relevant field, but has not yet been the object of large-scale and systematic research. On the other hand, in the latest Georgian, and not only Georgian, literature, new piece of work is being intensively created in various genres (drama, lyrics, prose) with a different and modern interpretation of the artistic image of the literary character of Medea. Medea still remains an interesting character for world (European and Georgian) literature, therefore, demythologizing her as a mythical character, deconstruction and reconstruction as a traditional literary character, and a complex analysis and research with a new interpretation of her artistic face in the modern context (feminist, socio-psychological aspects) are relevant.

The relevance of the research topic is deepened by the direction of the research, which includes the analysis of the identity of the fictional character of Medea, because it is a paradox that one of the most prominent and popular characters of world culture (myth, literature, sculpture, painting, music, choreography...) was taboo in Georgian literature for millennia and only in the 19th century, then, with caution and hesitation - in the 20th century. and especially in the 21st century, became the subject to literary interpretations.

Research goals and objectives: The goal of the present research is a critical and systematic study of the features of the transformation of Medea as a mythological character into a literary figure on the example of old and new literary texts, accordingly, the goals we have set allow us to trace the process of breaking stereotypes and reconstructing the character in Georgian reality towards Medea.

Objectives: To achieve the goals we have set, we consider the implementation of the following tasks essential:

- Analysis of the archetypal mythopoetic figure of Medea in ancient myth (analysis of primary sources);
- Research of the artistic features of the character of Medea according to ancient and European literary texts, by various authors (novels, lyric poetry, drama);
- Medea in Georgian literature (by genres: novels, lyric poetry, drama);
- Demythologizing, deconstruction and reconstruction of the mythopoetic image of Medea based on modern literary texts (new research aspects: analysis of sociocultural context, psychology, feminism, search for identity);

Subject and object of the research: In the presented dissertation, the object of the research is the study of the facial expressions of Medea, the main character of the myth of the Argonauts, in the context of myths (primarily, the myth of the Argonauts) and literary texts (ancient literature (Hesiod, Mimnerme, Pindar; Euripides; Seneca, Ovid...), European

literature (Cornelius, Racine, Jean-Anouilh, Christa Wolf, Flurakis...), Georgian literature (Akaki Tsereteli, Grigol Robakidze, Otar Chiladze; Titian Tabidze, Ioseb Noneshvili, Manana Chitishvili, Diana Anpimiadze; Nino Kharatishvili, Lasha Bughadze, Tsikolia, Mgeladze, etc.).

The investigation of relevant scientific studies, critical analysis, discussion with students, etc. were important in the research process based on which it became feasible to determine how the attitude of the Georgian reader towards Medea has changed, what new qualities she has acquired as a character of myth and literature in the modern world, and therefore in modern literature.

Research methodology: Considering the difficult and complex nature of the topic, we considered it appropriate to use a complex method, a combination of various research methods (traditional, unalternative and modern) tested in literary studies, which allowed us to explore the main issues in depth: initially, we studied the relevant literary texts using the textual research method; at the next stage, we analyzed the similarities and differences in the interpretation of Medea's artistic appearance in the texts of different authors of different eras using the comparison - contrast and comparative (systematic comparison) method; the historical - culturological method allowed us to study the issue in the context of cultural paradigms.

The method of typology greatly helped us in perfecting the research, through which we were able to conduct a comprehensive analysis of all the texts available to us, and the results obtained were sorted into the appropriate chronology and content using modeling and structuring methods. We used the methods of induction - deduction and text analysis - synthesis, which allowed us to draw logical conclusions. The feminist research method was effective in the process of analyzing the gender roles of the characters, and in general, the social status of women. The method of symbolic analysis helped us find the main cultural code of Medea's mythopoetic face and identify her archetypal face, which made it necessary to access the psychological depth of Medea's character and analyze the internal conflicts in her subconscious. At the next stage, it became necessary to decipher the symbolic codes of the character's behavior, which we carried out using the semiotic method.

Medea's mythopoetic image provides inexhaustible possibilities for interpretation, which justifies the use of diverse methods of reading texts and research in the process of doing research, which helped us study Medea's multi-layered and complex nature; The combination of methods allowed us to deeply explore the presented topic in various dimensions and to obtain the result that we set at the initial stage of the research. It should also be noted that, due to the complexity of the research topic, the research is interdisciplinary in nature and is based on the synthesis of various humanitarian directions (history, source studies, archaeology, cultural studies, etc.).

The status of the study of the problem: The multifaceted face of the historical-mythological- literary character, Medea, has been processed and studied many times in the academic space, however, due to the relevance of the topic, there is still a lot to be studied. This fact, along with the change in the thinking of time and civilization, is also due to the emergence of different interpretations of the ancient myth by Georgian writers in recent times, which automatically leads to a different “reading” of the character, which provides a basis for conducting new studies, supplementing and deepening existing studies, and in this regard, there is quite a lot of work and research to be done.

An important scientific material for the study of the issue is the study of relevant scientific studies carried out at the Department of Classical Philology of Tbilisi State University (textual analysis of the plot of the myth, comparative analysis of ancient Greek texts, psychological study of the image of Medea, literary interpretation of the character of the myth) and its processing with complex and interdisciplinary approaches. It should also be noted that the mythological Historical contextualization of the issue is also large-scale study, which includes Georgian/Colchian-Greek relations and the study of the Colchian civilization of the ancient period. It should be noted that the issue of Medea was initially studied by Akaki Urushadze, Levan Sanikidze and others, although this was an attempt to study the character only in a historical context, while literary research (the scale of the character) is actively being conducted by Rismag Gordeziani, Nana Tonia, Ketevan Nadareishvili, Levan Berdenishvili, Sophio Shamanidi, Irine Darchia and others. It is precisely their names that are associated with the emergence of new horizons for the character of Medea in Georgian literary studies.

Scientific novelty of the work: The scientific novelty of the topic presented in our dissertation is the first attempt to study Medea's image from myth to modern literature. Separate studies have been published before, but a comprehensive, systematic, large-scale study taking into account various aspects has not been carried out so far.

We consider the strength of the work to be the multifaceted study of the literary character - Medea - in psychoanalytic (trauma, emotional violence, identity crisis), gender (feminist hero), intercultural (in the context of different cultures), postcolonial (marginality, cultural trauma) and interdisciplinary (literary studies, sociology, culturology) contexts on the example of texts from different periods.

Theoretical value of the work: The theoretical value of the dissertation is the study of the evolution of the mythopoetic image of Medea of Colchis, a large-scale character of ancient myth and world literature, from the hypostasis of the great archetypal goddess, the daughter/queen of the king of Colchis, to the manifestation of the deep psychological and socio-cultural identity of our modern feminist immigrant women, which infinitely expands the existing theoretical discourse and opens up new perspectives for research.

Practical value of the research: The research provides an opportunity to use the results obtained in the lecture and seminar process during the teaching of literature (ancient, European, Georgian). Based on familiarization with the modern interpretation of the materials, students will be able to understand the issue in depth, critically discuss it, and present their own critical position in an argumentative manner.

The presentation and introduction of an in-depth analysis of the artistic character of Medea will be especially interesting for the academic (researchers, lecturers, students) and creative (theater, music, fine arts, choreography, etc.) community interested in this issue, who often resort to modern interpretations of classical characters.

Structure of the dissertation: The given dissertation corresponds to the academic standards established in the relevant field, and the research structure is presented in accordance with the set research goals and objectives.

The dissertation presented by us consists of an introduction, five chapters and subchapters, conclusions of the research and a list of used literature.

The introductory part of the dissertation describes and justifies the relevance of the research topic, outlines the main goals and objectives, the subject and object of the research, and also formulates the state of the study of the issue, scientific novelty, research methodology, theoretical and practical values.

In the first chapter, "The Mythical Genesis of Medea's Image", we discuss the original sources of the myth, its main versions and mythological archetypes, as well as describe the socio-cultural environment, the divine genealogy of the character (through the lineage of Helios) and the cultural space of Colchis at that time.

In the second chapter, "The Transformation of the Mythopoetic Image of Medea in Antic and European Literature", - we analyze how the transformation of the mythological character into the main literary character took place; what was the original image of Medea in classical Greek, Hellenistic, Roman and European literary texts, what new meaning she acquired as the hero of a literary text and what she lost from the myth; we also highlight the authors' attitude, interpretations, towards the character.

In the third chapter, "The Reception of the Medea Myth in Georgian Literature (Poem and Novels)," we directly discuss the attitudes of Georgian writers towards the character of Medea, analyze how the initial attempts to describe Medea's image appeared in Georgian literary texts and poetry, what were the causes and main problems of such attitudes; we also try to find the causes of the different views of Medea between Greek and Georgian authors.

In the fourth chapter, “Medea’s Mythopoetic Image in Georgian Poetry,” we discuss the poets (Titsian Tabidze, Ioseb Noneshvili, Mukhran Machavariani, Manana Chitishvili, Diana Anphimiadi, etc.) who express sympathy for Medea, support her, and try to find excusing arguments. However, sadness and heartache due to the tragedy that occurred are felt in their poetry. They tell us the story of a woman deceived in the name of love, who, although she was a victim of betrayal, still did not lose her strength.

In the fifth chapter, “Medea in Modern Georgian Drama Discourse”, we investigate the new views of modern writers, new “readings” and interpretations of the literary character of Medea, and their generative reasons that have found literary generalization. In this chapter “The Return of Medea – Changed Stereotypes,” the quantitative and qualitative results of our modest sociological research and their critical analysis are presented. The research highlights the changed stereotype of Medea in modern Georgian society: Medea is not ashamed of her betrayal and cruelty, they try to explain the reasons for her behavior, justify and defend her (they do not hesitate to advocate for her), but they are proud that she is such a strong Georgian woman.

For contemporary youth, the archetypal image of Medea is not a cruel, power-hungry, vengeful, “mother who kills her children”, but a strong woman who is confident in herself and her abilities, a proud woman seeking and finding her own identity.

The presented dissertation, along with the above-mentioned research chapters, includes the concluding statements of the presented issue and a list of used literature.

I Chapter: "The Mythical Genesis of Medea's Image"

The mythopoetic face of Medea is complex and multi-layered, its scale is caused by the historical, cultural, religious, social and psychological layers outlined in the plot of the myth of the Argonauts, which affect the main character of the myth. Accordingly, taking into account the above circumstances, our structural study and elaboration of the myth of Medea requires taking into account the classical definition of the definition of myth, according to which a myth is an "information scheme", of which there are many versions.

Around the story of Medea, from time immemorial, people have been both the transmitter and receiver of this story, therefore it was a sample of collective creativity from the very beginning, thus, we should begin the chronological study of the character of Medea from the ancient sources of the myth of the Argonauts and from the versions of the same myth.

The myth clearly defined the power and wealth of the highly developed Colchian civilization, because at that time the entire Greek world knew that Colchis was a place of strategic importance, which had the best geographical location, and the people living there possessed a high martial culture, knowledge of metallurgy, the art of metalworking, a high level of astronomical knowledge and the art of trade; the land of Colchis was always associated with gold, iron, wood and honey, which is why they had a constant interest in it.

In the myth, the Golden Fleece appears as a symbol of the power and wealth of Colchis, the government of Aeetes. Whatever the Golden Fleece was (and there are many versions of this in myth and other sources: a luxurious loot, a ritual garment, a source of technological knowledge of gold mining/metallurgy, a secret writing system, etc.), it is clear that it was an object of sacred significance, a sign of power, which was considered a symbol of the legitimacy of the royal power of Aeetes.

Initially, Medea appears in the myth as the daughter of the powerful Colchian king Aeetes, and her divine genealogy is defined from the very beginning: the great-granddaughter of the Titan Hyperion, the son of Uranus and Gaea; the granddaughter of the sun god Helios; the daughter of the powerful king Aeetes; the nephew of the sorceress Circe; the priestess of the temple of the great sorceress goddess Hecate. Accordingly, she had many supernatural abilities, first of all, she was a pharmacist and a plant keeper (Garden of Hecate, Garden of Medea).

From antiquity to the present day, she has been associated with the magic of medicine, therefore the term medicine may also come from the name of Medea, because according to myth, she was endowed with an amazing gift of healing and could cure many incurable diseases, at the same time prepare deadly medicines/poisons. She possessed the greatest secret of life and death in the world: she had the ability to revive the newly deceased and return the former youth to the old, she possessed the skills of conducting magical rituals, controlling natural elements, and she flew across the sky in a chariot sent by Helios, in which dragons were harnessed. In her image, undoubtedly, the greatest magician, sorcerer and sorcerer

archetypal character of the ancient world appears to us from the myth.

In countless versions of the myth (except for the Orphic *Argonautica*), one thing is unchanged and clearly defined: without the sorceress Medea, Jason would not have achieved his goal, would not have been able to fulfill the most difficult tasks of Aeetes, would not have been able to master the Golden Fleece, and the journey of the Argonauts would have ended in vain. The main motif of Medea's actions is love, the force that, according to Greek myth, participates in the process of cosmogony and directs everything in this world, in the cosmos.

After the episode of the abduction of the Fleece, the main object of study is the theme of the murder of children by Medea in the oldest versions of the myth, which is presented in various aspects. The materials reveal that when Medea refuses Zeus' love, she hopes for Hera's support and hopes that she will protect her children and promise them immortality. Unfortunately, this does not happen and Medea's children are killed in all possible versions of the myth, but the subject of their killing is different, depending on the versions: were they killed by the Corinthians or Medea?

One of Medea's great sins remains her murder of her half-brother, Apsyrtus, which is narrated differently in different versions of the myth: Jason kills him? Medea kills him? The Argonauts kill him? The fact is that the sorceress Circe cleanses Medea of this sin.

The list of Medea's grave sins, in the versions of the myth, includes the torture of Jason's new wife, Creusa/Glauce, and her father, Creon; as well as Peleus's cruel revenge on Jason's uncle, the attempt to kill the great hero, Theseus, and, presumably, many others.

There are many versions of the myth about what ultimately happened to Medea - in one version, the woman, unhappy with the murder of her children, returns to her native Colchis (returning the royal throne to Aeetes). In another version, the "refugee Medea" in a foreign land first goes to Heracles, then to Aegeus in Athens. According to one version, Medea became the wife of the great Greek hero, Achilles (after her mother, Thetis, revived her and brought her from afterlife world).

Mythological Medea, as a great goddess, appears purified and forgiven of all sins — presumably by the gods. Dante assigns a place in Hell to Jason for betraying Medea: "Punishment has befallen him because of Medea" (*Inferno* 18:96). The mythopoetic image that brings us closest to Medea is the vision of her ascending into the sky in a chariot drawn by winged dragons (Euripides).

The study of the genesis of Medea's mythopoetic image has revealed that her character gained significance already in Greek mythology and later secured a place in world literature. In recent times, the artistic persona of Medea has become increasingly relevant in Georgian literature as well.

II Chapter: "The Transformation of the Mythopoetic Image of Medea in Antic and European Literature"

2. 1. Medea in Classical Greek Literature

Medea has become a powerful source of inspiration for writers in classical Greek literature. The immortal story of the Colchian princess is made significant by the fact that her great name is clearly visible in the dramaturgy of the Greek classical period, where the adventures of Medea and the Argonauts are described and narrated in detail.

In the texts of ancient literature that have come down to us, the mythological features of Medea's mythopoetic face are mainly preserved, although the influence of the literary interpretation of the character is still felt, which is due to the author's vision and the influence of his contemporary literary and philosophical tendencies.

When presenting Medea's artistic face, Greek literary texts emphasize her wisdom, strength, courage, and unique talents. They also show her deep emotional world as a literary character, a strong internal conflict, a difficult path of love and revenge, and accordingly, gender aspects and the search for personal freedom, etc. issues are considered.

There were no rules and laws for Medea, she was a free woman who made her own decisions, because she was independent even in a foreign land. This reality was very well reflected by Greek authors. In their texts, it can be clearly seen that Medea had a different freedom from others. We can assume that the writers' intention was to open the eyes of the population of that time, because society was experiencing a social crisis, the role of women was completely neglected, and Medea was a kind of salvation, setting an example of how strong a woman should be.

In a closed world where Medea was considered a stranger, everyone feared her, because they did not know what she was like, what she had done, and what she would do in general, so the women sacrificed her. They feared Medea because they felt her strength. Medea is thrown out of the city, her children are taken away, her husband betrayed and she is left without everything, most importantly without love, and despite this, she begins to fight against reality, which no Greek woman would dare to do.

It is noteworthy that women are especially afraid of Medea and, instead of supporting her, they are angry and disgusted with her, because she tells all women that there is a possibility to change reality, that they should not accept the situation they are in, this is one of the attempts to awaken in all women the desire for self-determination, which was so lacking in women of that time.

Medea loudly told all the women that they live in "darkness", so she calls them slaves who do not respect themselves. All this increased their hatred for Medea, because the women saw their real condition and were angry at Medea's revelations, Medea made them lose their peace.

Left alone in the face of society, Medea, who had no other way to save herself, decided to "break the order" and became the first woman to speak out against inequality. She had an idea that such a world around her did not exist at all, and therefore she destroyed everything, she simply had no other choice.

Drama, unlike prose, presents a woman as "strong", it assigns her an important role in society.

Medea is a different woman, unlike anyone else, so the authors of the drama were interested in her, they wanted to show others a woman who was in charge of herself and her life. Medea, after all, always made decisions herself and did not need anyone else's permission to do so.

Medea was a kind of protest against the reality in which women of that time lived, although there is another opinion that perhaps the Greek authors wanted to say that Medea was able to do what a barbarian could not do, which Greek women could not.

Jason tries to turn Medea into a Greek woman and make her obedient to her husband, like Hellene, but Medea is a child of another country, everything is foreign and unacceptable to her, that's why she does not give up and fights for her interests.

Medea was a rebellious woman, she had many things that distinguished her from Hellene women, but she also had something in common with them. She was betrayed and abandoned, just as Hellenic women were abandoned by their husbands. These women were united by a common pain, a broken family. Classical Greek literature took Medea out of the closed structure of myth and made her a literary character, giving her the opportunity to speak, act, make mistakes, love, and sacrifice, thereby bringing her closer to the reader and granting her immortality.

2.1.1. Mimnermus - the invincible power of love

One of the first authors to mention Medea, the lyric poet Mimnermus, is known as the author of love elegies. For the author, the main thing was love, without which life was worth nothing, therefore, the elegies he created reflected the peculiar perception of love in ancient Greece. He tried to transfer the legend of the Argonauts, which belonged to the epic myth, into lyric poetry, he first mentioned the goal of the Argonauts' campaign in the country of Aetes- the "Great Fleece".

For him, the main driving force in life was devotion to love, so he sympathized with Medea, one might say that he understood her the most. The lyric poet's worldview is generally pessimistic in all his texts, towards those people who have lost love and a loved one, according to the poet, such a person lacks two most important things - the ability to rejoice in the light of the sun and the pleasure of Eros.

Mimnermus's view of public opinion is particularly different, he is not interested in the gossip of his fellow citizens, the truth is the most important thing for him. That is why he believed that Medea was right before herself and love, because she fought for happiness and the eternity of love, therefore all the crimes she committed were forgiven by Mimnermus, because the power of love is invincible for him.

2.1.2. Pindar: Pindar's interpretation of the Medea myth

Pindar was a brilliant representative of choral lyricism, he was the first to extensively elaborate and discuss the myth of the Argonauts, his IV Pythian ode consists of 300 stanzas. In general, Pindar attached special importance to myths as stories reflecting the legendary past.

He consistently conveys the myth of the Argonauts and tells the story of Medea's love in a different way, believing that Medea was nevertheless rewarded by God with great love for Jason and that is why she was so strong and indomitable. Accordingly, Pindar tried to bring the reader closer to Medea's spiritual feelings and, on the other hand, convince them of the correctness of his opinion. He emphasizes Medea's glory, her fearless character and her ability to bravely cope with the difficulties that lay ahead (Medea's speech).

The author describes in detail that Aeetes' most difficult task would have been impossible without Medea's help. Of course, Medea, who is head over heels in love, decides to help Jason and

gives him the ointment she has prepared, which will soothe his pain. "He no longer feared the fire, but trusted in the medicines of the Colchian woman" (p. 11). With such a description, Pindar once again showed us the scale of Medea's character and the magical nature of Medea.

2.1.3. Euripides' "Medea" - a cruel vengeful woman

Euripides's artistic interpretation of the tragedy of Medea brought him particular fame, as it is considered one of the main works in the tragedian's work. The tragedy was performed before a wide audience in 431 BC at the festival of Dionysus, where it took third place, which meant a complete failure for both the author and the work, although it completely changed the stereotype of Medea's face established in Greek literature, because Euripides offers us an unconventional version of the development of the myth and, in fact, creates a new mythos.

Euripides was called a misogynist because he described women in his dramatic texts with complete cruelty. This is confirmed by his main tragedy Medea, where "the actions of the characters are dominated by earthly passions, hence human vices" (R. Gordeziani). This

allowed the author to deeply analyze Medea's artistic image, showing us a vengeful woman who sacrifices her own children and is ready to destroy everything she has created. The playwright describes Medea's choice, which is very tragic and terrifying: Medea handed over the Golden Fleece, the symbol of the power of the Colchian land, to Jason, thereby betraying her homeland and her father, she killed her brother to stop the Colchian persecution, she killed King Pelias at the hands of his own daughters, turning him into ashes. Creon, the king of Corinth, and his daughter, and finally his own children, were killed. And all this was done with the greatest evil because of Jason, whom he ultimately betrayed and abandoned.

This cascade of heart-wrenching tragedies was perhaps necessary for Euripides to intensify the plot of the tragedy and influence the reader, because without this episode, Medea (both the tragedy and the personage) would not be so popular today.

This point of view is also reinforced by the versions according to which Euripides made Medea a murderer at the request of the inhabitants of Corinth, in order to free the Corinthians from this sin. However, this is only an assumption, and the question of whether Medea killed her own children remains a subject of controversy today, with different versions of the myth Considering.

We can freely say that Euripides broke the ancient mythological and literary pattern and offered something new to the Athenian audience: his Medea is not noble, but a barbarian and a murderer, a Hellene would not have behaved like that! (Euripides, Medea: 1339)

In conclusion, we can state that Euripides, with this interpretation of the myth, immortalized Medea and laid the foundation for numerous interpretations of her tragic face, throughout world literature, which has been interested in characters who are different, different for centuries, "My nature is different, cruel to my enemies, merciful to my lovers, / Only such are worthy of great honor" (Euripides, Medea: 808-810).

2.2. Medea in Hellenistic Literature: In the literary texts of the Hellenistic, or Alexandrian, era, Medea's personification is distinguished by its multi-layeredness, because the author interested in

the plot of the myth of the Argonauts of this period - Apollonius of Rhodes - focuses on several important aspects of the myth's character when describing her. He is interested in Medea:

- As a magical figure (who possessed outstanding magical abilities);
- As a tragic hero (who represents a complex character with emotional and psychological burden);
- As an important participant and symbol of political and social conflicts;

It is with such deep psychological features that Medea was imprinted in the literary texts

of the Alexandrian period, and it was also during this period that the main keywords “barbarian” and “foreigner” were used in relation to her, which gives us the opportunity to delve into the study of Medea’s character in cultural and gender discourses and to identify the archetypes of the then public consciousness.

It should also be noted that the mythopoetic image of Medea, established in the bosom of Hellenistic literature, had a great influence on the authors of the subsequent period who were generally interested in the subject of Medea, and made her a source of inspiration for all subsequent literary eras.

By studying the structure and content of the text of Apollonius of Rhodes’ “Argonauts”, we can definitely say that the epic poet had at his disposal all the materials that existed at that time about the myth, because we see in detail the complete transmission of the archaic version of the Argonauts’ legend, Apollonius is well acquainted with all the existing sources (historical, mythographic, literary) about the Argonauts.

In terms of plot, it seems that there is nothing new with Apollonius and he repeats the same thing as his predecessors, but we can still find similarities and differences. In general, “Argonauts” is not an internally coherent poem, but the author’s attitude to the issue is still visible. “Three important innovations are evident in the work of Apollonius of Rhodes: the decisive importance of Eros, the analysis of psychological processes and the concept of a new type of weak, emphatically non-heroic hero” (R. Gordeziani).

Medea saved Jason from the ordeal and provided him with great help, sacrificing her homeland and her father for him. Jason promised her the following promise in return: “You will adorn our bed in the wedding hall, and nothing will break our love” (Argonauts, III, 1128-1130).

Also in the same episode, it is mentioned that Medea helps Jason steal the fleece and flees from her native land with the Argonauts. After fleeing, they are pursued by Apsyrtus, whom they recklessly kill.

Although Jason killed Apsyrtus, the author symbolically bathed Medea in his blood and charged her with this grave sin: “The hero filled his vessel with black blood, which had burst forth like a fountain, / and poured it on his white cloak and robe, which he had turned away from (Argonauts, IV, 472-473).

It was precisely to purify them from this grave sin that the gods sent them many trials.

It is clear that Apollonius of Rhodes is influenced by Homer, because he wanted to imitate the greatest writer in the world and become the author of the best heroic epic of his era, therefore he

tries to develop the action with his own interpretation and introduces motifs depicting Medea’s passion and love, which later gave rise to the development of the Greek novel.

The heroic epic of Rhodes also had many critics (Callimachus and his circle), nevertheless, it still gained fame, it became a kind of starting point for the Roman writing of the following period, because it was imitated by Roman poets (Valerius Flaccus, Ovid), and

Apollonius' poem also became the main pillar of the "Orphic Argonautics" created in the following period.

Apollonius of Rhodes created a literary model of the myth of the Argonauts, which became paradigmatic for the literary processes of the following period.

2.3. The mythopoetic image of Medea in Roman Literature:

In Roman literature, the tragedy of Medea undergoes significant changes and thus departs from the views established in classical Greek literature. In the literary texts of this period, the authors try to present a deep psychological portrait of Medea, they describe in detail her inner suffering, emotional state, and also place less emphasis on her rage and cruelty. It should also be noted that in Roman tragedy, Medea's magical abilities are presented more sharply, in turn, intensifying her inner tragedy.

Another important factor is that the Romans speak of Medea's social oppression, which included gender and cultural discrimination, because Medea was a woman whom society perceived only as a wife, and her opinions and feelings were not given any importance. She was also a foreigner (from Colchis), therefore she was viewed as a barbarian, and her social status was directly dependent on her husband. After Jason's betrayal, she was left without legal and social protection, and to cope with this situation, she had only anger and envy as the only weapons to save herself. It is precisely these details that Roman literature emphasized in the texts that presented Medea to us.

2.3.1. Seneca - Transformation of the Character of Medea:

The myth of Medea was relevant not only in Greek but also in Roman literature, a clear example of this is Lucius Annaeus Seneca's "Medea", which, of course, is influenced by Euripides' play, it tells the story of a Colchian princess who killed her children in revenge, but still the author's individual vision is felt in the interpretation of the Greek myth. Seneca's version of the Medea myth gives the character much more psychological depth and is noticeably pathetic, at the same time they have the ability to self-judge, Medea recalls the past, "everything returns to her memory" (Seneca, Medea, Act II, 130): the glory of the Colchian kingdom; The legendary stolen fleece, the little brother of the wicked girl of the sword-slashed brother, the body cut into pieces by the sword, thrown into the sea to his father, while old Pelias is boiling in a copper cauldron, letter by letter. I killed without a god and often shed blood, although I have not committed a single crime out of anger: they were always dictated by unhappy love" (Berdzenishvili, 2022:252).

Another main nuance distinguishes Seneca from Euripides: "In classical Greek tragedy,

murder occurs behind the scenes. This tradition is not preserved in Seneca. Medea kills one son during a

monologue, and the other in front of Jason” (Gordeziani, Tonya, 2005:377), this changed plot also speaks of the playwright’s individual handwriting.

Seneca’s Medea is stronger than Euripides’ Medea, her inner tragedy is deeper in Seneca, the depth of her spiritual suffering is also shown, and envy is perceived as the only way to survive.

Unlike Euripides, Seneca gave Medea more "speaking" and devoted the entire play to Medea’s monologue, she begins and ends this entire tragedy, here we see a lot of conversation and little action. Although Medea is strong and unyielding in Seneca, the chorus does not sympathize with her, on the contrary, they support Jason.

Seneca also considers Medea as a cosmic ruler of the world (the theme of the preparation of poison), emphasizes her magical power, and uses magic as a weapon of revenge and emphasizes Medea’s power: "I am Medea now, my talent has grown through crime" (Seneca, Medea, Act V, 911). Seneca’s Medea is a strong-minded woman who knows exactly what fate has in store for her, but she still cannot control the passions that bring her (the murder of Apsyrtus). Medea is more feminine than the Roman writer, but wise, dangerous and ruthless. Medea has a future, a place to go, where she can continue living, while Jason is doomed. Seneca’s role in popularizing the character of Medea is truly great, because he was the writer who adapted Medea to the reality of Rome and breathed a new spirit into her, much stronger and Commanding.

2.3.2. Publius Ovidius Naso - The Destructive Potential of Love in the Myth of

Medea: Publius Ovidius Naso, a representative of the poetry of the Augustan era, is interested in the myth of Medea, whose work includes virtuoso verses, elegies and poems, where he speaks of free and unrequited love, human feelings. The poet was also interested in mythological plots and conveyed them to us with his own interpretation.

Ovid’s collection "Heroids" is built on the theme of love, where the spiritual feelings of women abandoned by their husbands are conveyed. This collection consists of 15 letters, one of which is "Medea’s Letter to Jason"; The poet also speaks about Medea’s magical power in "Metamorphoses" (VII); In the "Sad Elegies," Medea recalls the brutal murder of her brother, Apsyrtus ("Tristia" III,9,20-30).

Medea’s letter to Jason, narrated in the collection "Heroides", reflects the passionate love that Medea herself speaks of very emotionally: "This was the first breaking of my mind. I saw you and I perished!" (Heroides XII,30-40). The Medea of the Heroides is distinctive and diverse, a fighter and a strong woman, because Ovid was probably also fascinated by such strong women.

As for Ovid's "Metamorphoses", here too the story of Medea and Jason is presented with a different, authorial interpretation, while Medea's artistic image is elevated, she is presented as a strong, fighting woman who has become a victim of her strong love, whom she is subjugated against her will by a "new power" and cannot obey her mind (Metamorphoses, VII, "Jason and Medea", 19- 20). Ovid also emphasizes Medea's magical power (the ritual of Aeson's rejuvenation), which allows her to speak to cosmic forces (Metamorphoses, VII 240-290)

In conclusion, we can say that Ovid's work captures Medea's strength, the generosity of her inner nature, her pure love and the struggle to preserve true love. Ovid's multifaceted work has been a source of inspiration for poets for centuries, thus contributing to the popularity of the character of Medea.

2.3.3. Valerius Flaccus - "Argonautica":

Another brilliant representative of Roman literature was the poet Valerius Flaccus, who wrote the poem "Argonautica", which consists of eight books, describes the journey of Jason and the Argonauts to Colchis and the story of the Golden Fleece, but is unfinished. It is likely that the author is influenced by Apollonius of Rhodes and his predecessor Roman writers, but the author also adds his own original touches to the story and describes in detail the journey of the Argonauts, obstacles, heroic adventures and the love story of Medea in the poem.

In general, in Roman literature, Medea is a cruel and vengeful character, but Roman authors also investigate the motifs for committing such an act, Jason's betrayal; According to Flaccus, Medea is a strong and combative woman who constantly stands by Jason's side and helps him.

The last, eighth book ends with Medea fleeing with the Argonauts, while Apsyrtus meets them at the mouth of the Danube; it is noteworthy that Jason is thinking of returning Medea to the Colchis, thinking that this will get rid of the Colchian pursuers. Jason has already betrayed Medea and sacrificed his love, but since the text is probably unfinished, we do not know how the story developed.

Flaccus presented the spiritual feelings of the characters with psychological depth and created a text that is distinguished by its artistry and is considered an important source for those interested in the study of Roman literature and epic poetry.

2.4. Medea in European Literature:

In modern European literature, the plot of the archaic myth of Medea and the Argonauts has been significantly transformed and adapted to new trends, which include:

➤ Feminist reinterpretation of the plot of the archaic myth - Medea's story is discussed in the context of gender inequality;

- Postcolonial perspective - Medea is presented in modern texts as an "other", a representative of a foreign culture (barbarian);
- Psychological analysis - attention is focused on Medea's spiritual traumas and her inner world;
- social criticism - authors use Medea's story to analyze the problems of modern society.

Therefore, we can say that Medea in contemporary European texts is a complex character, whose actions are determined not only by the context of personal revenge, but also by social and political grounds, who acts rationally, experiences an internal struggle between passion and responsibility, and chooses absolute freedom.

European authors (Pierre Corneille, Jean Anouilh, Christa Wolf) when describing the myth of Medea use the main ideas and problems of the era that coincide with the period of their work, for example, Corneille uses the ideals of classicism, Anouilh uses the problematics of existentialism, and Wolf uses feminist and postmodernist approaches.

2.4.1. Pierre Corneille - Demonstration of the role of Medea: Pierre Corneille, who was called the Homer of France. Although "Medea" is not considered his best work, this work, written in 1635 and based on the Greek myth of Medea, made the author immortal a year later and granted him the status of a permanent member of the French Academy, because Corneille made significant changes to the original version of the myth.

The play consists of five acts and strictly adheres to the principle of the unity of classicism, the action takes place in Corinth, during one day, because Corneille condensed the mythological plot so that the entire drama could be contained in 24 hours, he was also the first author to abolish the chorus and offer the general public a new interpretation of the character of Medea, he is interested in the sorceress Medea and her "sorceresses".

It is clear that he relies on Seneca, but he is also familiar with the works of Euripides and Ovid, takes their texts into account, but creates his own Medea, who in the text is not only a vengeful woman, but also a deep-thinking person who understands her own inner world. The character of Jason appears to us in Cornelius as a victim of political pragmatism and personal ambitions, a cynic and a false character, for whom his triumphant desires rise above remorse (Cornelius, Medea, I,2: 172)

Cornelius' Medea is also exiled in a foreign land, but proud as a "descendant of the sun" and does not compare herself to anyone; she is a sorceress who speaks to Helios as a child of his race and asks for help in overthrowing Corinth. Her revenge is cruel, even suppressing her maternal feelings.

The finale of the work is worth highlighting, different and unexpected, in which Jason decides to kill his children ("the instruments of the rage of a foolish mother") to take revenge

on Medea, Medea only precedes him in taking revenge. Jason in the finale is demoralized and humiliated, weak, helpless and confused, which is why he ends his life by committing suicide, punishing himself for not being able to punish Medea (V,7:1621).

Cornell's drama deepens its drama and tragedy, raising important philosophical issues: the conflict of personal dignity and social responsibility, the moral justification of revenge and the confrontation of human passions and reason, and as a result, it creates a different opinion about Medea in the French/European reader.

2.4.2. Jean Anouilh - "Medea" - as a symbol of freedom:

A prominent representative of twentieth-century French literature, playwright Jean Anouilh, who was also interested in the theme of Medea, offered us a peculiar interpretation of the immortal tragedy (1946). He retained the main line of the classical plot, the story of Medea and Jason, but gave the plots and characters of the myth a more philosophical and psychological dimension; in his play, special attention is paid to the internal conflicts and moral depths of the characters. Against the backdrop of the tense political situation in France, when existentialists and followers of the theory of the absurd appear on the scene, Anouilh created, in fact, a drama of the "absurd", in which he contrasts love and betrayal, freedom and slavery/conformism, identity and self-esteem, civilization and barbarism.

Anouilh's "Medea" tells us about freedom and explains what it means to be free and, therefore, happy in this compromised world, where only like-minded people are accepted and everyone who thinks differently is rejected. Jason is also a pitiful conformist and traitor because, above all, he betrays freedom, true love. In this binary opposition, Jason chooses obedience/slavery and vanity/well-being, while Medea chooses freedom, which does not even bother with "the dirty games of the gods" with her "strong enough spirit", "do the gods not encounter such a find every day!" (p. 396).

It is precisely such a strong, strong, proud and freedom-loving character that Jean Anouilh's Medea has become a symbol of freedom in European civilization.

2.4.3. Christa Wolf's "Medea" – A Victim of Feminism:

Christa Wolf's "Medea – Voices" was written in 1996. In the novel, Wolf reinterpreted the well-known ancient Greek myth of Medea. In her novel, the character of Medea is presented not as a witch who seeks revenge, but as a complex person who, due to circumstances, fell victim to the political attitudes and intrigues of society.

The stories in the novel are told from the perspectives of different characters, which allows us to assess the current situation from different perspectives. The text focuses on gender issues, power dynamics, and society's attitude towards the "stranger."

Wolf also introduced plots that differ from the myth into the novel, for example, that Medea is not the murderer of her own children, she does not kill children, on the contrary, the writer tries to convince us that the accusations that exist against Medea are only rumors invented by the Corinthian elite.

Christa Wolf's text is particularly interesting for study from a feminist perspective, because the author questions historically established patriarchal attitudes and offers us a new, different face of the female character, which was often hidden in classical literature until then.

When studying the structure of the novel, it became clear that the text is complex and innovative, built mainly with monologues, and the 11 acting voices convey different situations in the monologues, which allows us to study the given text from different sides, thereby the author subjectively tries to present the "truth" of Medea.

Wolf is excellent at using the plots of ancient myths in the text and adapting them to the models of modern society, therefore, for him Medea is not only a mythological character, but also a symbol of how society treats those who do not obey the norms of behavior established in society.

The author clearly distinguished the main thematic elements in the text that the author wanted to convey:

- The influence of power and politics, including political influences that distort history in accordance with the desires of people in power;
- Bringing gender issues to the forefront and showing how the role of women was being degraded in a patriarchal society;
- The issue of Medea's "barbarism", which emphasizes Medea's foreignness, her "arrival" from Colchis, and cultural conflict.

By frequently quoting Euripides, Seneca, and others, Christa Wolf indicates the texts under which her novel was inspired, but she does not sympathize with Medea and justifies her crimes, always trying to find a logical explanation for her actions. She examines everything in a gender perspective, and her solidarity as a woman with Medea, and in general with all women who are victims of oppression and violence by men and unfounded accusations by society, is evident. Christa Wolfe present Medea to us not as a vengeful witch, but as a woman who becomes a victim of society's prejudices and political speculation. She urges us not to blindly believe in "illusionary truths" and false stereotypes.

2.4.4. Andreas Flourakis - "Medea's Burqa" - a symbol of identity:

"Medea's Burqa" by the Greek playwright Andreas Flourakis is a monoplay adapted to modern standards, which offers us a different interpretation of the classical Greek myth of Medea, considered in the context of modern problems; Of course, the play preserves the main

plot line of the classical myth, which is perfectly combined with the individualism of the myth by A. Flourakis, which gives the play relevance.

The entire play is Medea's monologue, Medea tells her own story, talks about her past, present and future plans, while other characters play a passive role here.

In "Medea's Burqa," A. Flourakis tells us about a woman who is in a foreign land, an immigrant who has to deal with a different and non-native culture and everyday, alien reality, because it is necessary for her to establish her identity in the existing society in order to survive. The author perfectly emphasizes several important aspects in the text:

- Immigration - Medea is in a foreign land, in another identity, in another culture, in another society, far from any native;
- Preservation of herself (identity) - a constant attempt to preserve her native culture, to adhere to the norms acceptable to her;
- Her desire to constantly have freedom of choice;
- An attempt to cope with the patriarchal stereotypes within herself and in a foreign culture.

The text begins with an unexpected introduction: shortly before sunset on the beach, Medea, covered in a burqa, lies on a chaise longue, her eyes closed. There is a sea bag nearby (Flourakis, 2020: 83). From the very beginning, it is clear that Medea is a modern, contemporary woman, her children are also playing here, but for some reason they are girls and not boys, as in other literary sources.

Medea's monologue is a harbinger of evil, foreshadowing the planned disaster: "In an hour everything will turn upside down" (Flourakis, 2020: 83)

According to the text, it is clear that the reason for Medea's emigration is Jason, she herself says that she fell in love with Jason and consciously became an emigrant to a foreign land for the sake of his love: she abandoned her homeland, family, friends, language and became a refugee in a foreign land, unacceptable to everyone, even Jason is about to abandon her, so a terrible revenge is brewing in her soul and heart.

Medea is distinguished by her amazing intelligence, she knows well how to save herself, this play well shows how events would have developed if Medea had lived in our time. According to the text, Medea wears a burqa, which the author deliberately introduced into the monoplay in order to show how much influence her own "identity", roots, customs and origins have. As we have mentioned, such a load of burqa is the author's best idea, because it is a headscarf, which, in one sense, can be a way out for Medea in any situation, and in another, her "identity", which she does not want to give up and is ready to make any sacrifice for it, even the love of Jason. The burqa is an important requisite of the play:

It is important that Flourakis' Medea is not a murderer of her children, on the contrary, she does not kill them and even saves them, by returning to Colchis, although Medea is left without her children, she has no other way out, she cannot save their lives in any other way,

she returns the children to her homeland, to her father (Aeetes) and as if by doing so she repents of the sin she has committed before her father and the entire nation:

In this play, Medea is also a woman who is deeply in love with Jason, who is ready to sacrifice everything she has without thinking: at the end of the play, Medea kills Jason's new love, which is why they decide to capture her, but no one recognizes her, no one knows what she looks like, the headscarf that Medea is wearing completely covers her face, only Jason knows her face:

In the last moments, Medea takes off her burqa and she presents herself as an ordinary woman sunbathing on the beach, and tells the law enforcement officers who come to her that she saw a woman who took off her clothes and disappeared into the sea.

The author shows us a woman left completely alone in a foreign world, persecuted, humiliated and dishonored, but this does not bother her, because she hides her truth, her true face, under the burqa. She starts a new life, without the old "identity", that is, she removes/destroys the past, the present and continues her life with a new identity.

III Chapter - "The Reception of the Medea Myth in Georgian Literature (Poem and Novels)"

3.1. "Medea" appears in Georgian literature quite late, because for a long time Georgians did not consider her to belong to Georgian literature and she was considered a character of Greek myths and ancient literature.

Georgian writers avoided the topic of Medea, because a woman who betrayed her homeland, killed her brother and children could not be an icon and symbol of a Georgian woman for them, she completely contradicted the established stereotype of a Georgian woman.

Later, when the great masterpieces of ancient culture and writing created around the myth of Medea and the Argonauts became known in Georgia, then Georgians were convinced of how large-scale Medea's figure was in world literature and how important Medea's figure was in Georgian culture as an archetypal female. Medea became, first of all, a symbol of the wealth and greatness of ancient Colchis for them. Therefore, they began to search for and share arguments that would help them rehabilitate/justify Medea, to rid her of the name of a cruel and vengeful woman.

The first Georgian writer who dared to speak out loud about Medea was Akaki Tsereteli, whose work, "Medea," is based on the ancient legend of the Argonauts.

Georgian society has always believed that Medea had a lot of responsibility, because she was the daughter of the king of Colchis, who was primarily responsible for her country, and then for her father and family. In their opinion, responsibility to the country meant self-sacrifice, and Medea, by giving away the Golden Fleece, took the greatest wealth, freedom

from her country and deprived the country of its former glory and name, which was considered an unforgivable crime.

3.1.1. Akaki Tsereteli – “Media”:

Akaki Tsereteli's poem "Media" is a clear example of the fact that Georgians did not love Medea and were ashamed of her. By creating this work, the author gave a kind of impetus to other writers to develop this character with their own interpretations. However, as we mentioned, he, as the "first" who began to write on this subject, defined views for others and even the reader, which later became established and, unfortunately, did not change for quite a long time.

When developing the poem, it becomes clear that the poet is trying to rehabilitate Medea and for this he uses the plots of the Argonauts myth and the text of Euripides' Medea. It is also known that "originally the play was conceived as a trilogy: Media in Colchis, Media in Hellas and Media returning to her homeland, however, the intention remained unfulfilled and the poet published only its first part in 1875, entitled "Media".

It seems that Tsereteli was trying to rehabilitate Medea by describing the episode of her return to her homeland and, as it were, to eliminate all the sins and mistakes that Medea had committed.

Tsereteli's drama is divided into 5 acts, which goes beyond the rules of ancient drama and moves to the rules of the poet's modern era dramaturgy. This is also confirmed by the fact that the chorus does not participate in the poem and the number of heroes in the episodes is not limited, he also introduces other new characters. (Mokri - wrestler; Klibi - Delhi) and replaces the names with the traditional names of his own country (Iata - the father of Colchis; Gekada - the father's wife; Media - their daughter; Yasir - their son; Tirta - Iata's sister; Dzudzuda - the son of Media; Jason - the leader of the Greeks).

An important detail of the play is the appearance of the character of our indigenous myth, "Amirani", whose voice the Argonauts will hear when entering Colchis. Tsereteli deliberately introduced this episode into the play in order to connect it with the version of Apollonius of Rhodes, according to which the Argonauts heard the voice of Prometheus, that is, with this interpretation Akaki tries to show the identity of the myths of Prometheus and Amiran.

The poem does not say anything about Medea's killing of her children, Jason's betrayal, and in general, how Medea continues to live on foreign soil. The author tries to ignore her crime, moreover, he tries to show that Jason forcibly took Medea from Colchis against her will.

The author of the poem ends with a lament for Yasir, he is no longer interested in Medea's fate. Thus, Akaki Tsereteli tells us that the main culprits in the murder of Yasir are the Greeks, who could not rise above their own and sacrificed the son of Colchis to the sea.

Throughout the work, the author tries to cover up the crime and ignore Medea's cruelty. In general, Medea's face appears very faintly in the poem, the author portrays her as an ordinary character, does not give her any special importance and significance, and does not say anything about her strength and talent. Despite this, it can be said with certainty that Akaki Tsereteli was the first to pave the way for Medea's character in Georgian literature.

Tsereteli's poem "Media" has a symbolic meaning for Georgia, because:

- The character of Medea is a symbol of the tragic fate of our country (just as Medea sacrificed her country and freedom for a foreign man, so Georgia lost its freedom and independence for foreign powers;
- The Golden Fleece was a symbol of Georgia's wealth and strength, which it lost because of foreigners;
- Jason's ruthless and treacherous betrayal is a symbol of the betrayal of those countries that Georgia had hoped for from time immemorial, in vain;

In conclusion, we can say that Akaki Tsereteli described the theme of love for the homeland and the intensity of its betrayal with special skill in the poem, and the classicist also emphasized the struggle between personal feelings and duties to the homeland, with which the writer tried to raise the national self-awareness in the readers and awaken in them love for the homeland.

3.1.2. Levan Sanikidze - "The Story of the Colchian Maiden": The second author who tried to revive the character of Medea in Georgian reality was Levan Sanikidze, a historian by profession and researcher of the ancient world, who, due to his profession, was well acquainted with the Greeks, the Colchians and their civilization.

In the novel "The Story of the Colchian Maiden", Sanikidze continues the rehabilitation of Medea's character; he is clearly influenced by Akaki Tsereteli's writing style and tries to turn the myth of Medea into a structural measure characteristic of a dramaturgical text, and his main task is to investigate the story of Medea's killing / not killing her children.

The work is accompanied by a preface at the beginning, which clearly shows the author's attitude towards the character of Medea and the version of Euripides. The novel begins with a description of the life of Medea, a young and beautiful Colchian woman. It shows how Medea grows up in Colchian traditions and customs, where the main emphasis is placed on spiritual values. This somewhat calm narrative in the text is replaced by the episode of the arrival of Greek merchants, which is why a conflict begins, or a clash of two cultures, which creates tension between the arrivals and the local residents. It should be noted that the text itself mainly follows the structure of Euripides' tragedy, but L. Sanikidze even contradicts him in many details and justifies the Colchian daughter, because he believes that Medea was faced

with a difficult choice, on the one hand, she had to follow the customs - rules and traditions of Colchis and the local people, and on the other hand, she was attracted by the brilliance of Greek culture. To prove these facts, he introduces a number of additional episodes into the play, which clearly show the political intrigues that existed in Colchis at that time, the love story of Medea and Jason, and the conflict between representatives of different cultures.

In the additional episodes, the author tries to emphasize Medea's feminine qualities, with him Medea is a loving mother and wife, in every word she utters, love and respect for Jason and her children are felt, with such a description Sanikidze tells us that Medea embodies the ideal of a Colchian woman, who has both a tender character and inner strength.

According to the text, Levan Sanikidze specifically changes the content of those episodes of the tragedy where Euripides presents Medea as guilty, of course, the author does this deliberately, because in his opinion Medea is innocent.

According to Sanikidze, Medea is friendly towards Creusa, hospitable towards the Corinthians, selfless towards everyone, because she does not ask for anything in return from anyone, a healer - she saved Creon and Creusa from death, a lover of Greece, a lover of peace and tranquility, with such changed episodes of the tragedy, the author tries to present Medea to everyone as innocent and sinless.

Like Akaki Tsereteli, Sanikidze also adds fictional characters, introducing the inhabitants of Corinth into the text: Augeas, Cimon, and Dicephile. Dicephile is the truth-loving character who informs Medea of the Greeks' intentions and says that with Medea's help and the methods she taught him, the Greeks intend to conquer Colchis. Medea also learns from Dicephile that Jason secretly killed her brother Apsyrtus, who had come to reconcile, and then, in order to cover up the incident, inflicted the wounds himself with Apsyrtus' dagger in order to deceive Medea that he had defeated Apsyrtus, who had come to fight to kill Jason, in battle to save his own life. It is at this time that Medea learns that Jason intends to abandon her and marry Creusa because of his desire to become king, after which Medea will have to leave Corinth.

It is clear that in general Sanikidze tried to introduce characters into the text who together would create a diverse picture of the Colchian kingdom and present the glory of ancient Colchis. In addition to Medea, such a character, according to the text, was the priestess of Phasis, who was the keeper and defender of Colchian traditions. According to the text, he represented an advisor who played the role of a kind of spiritual authority. There is also another character - a Greek merchant, who is a clear example of the trade relations between Colchis and Greece. His appearance reflects the attitude of the two cultures towards trade. As for the Colchian warriors described in the text, they represented the potential, strength and values of Colchian military weapons.

When Medea learns that Jason is going to abandon her, she is amazed and horrified, unable to understand what wrong she has done to the Greeks that they should sacrifice her. The answer to this question is given by Dikephile himself, who tells Medea that the main

problem is that Medea is

not Greek, therefore, she is a barbarian, and no matter how much good she does and no matter how much she loves Jason, she will still be sacrificed as a child of a foreign land.

The finale of the novel is quite different from all the finales of the tragedy of Medea, because Medea burns everything she created during her stay in Greece and also burns herself. With such a finale, the author further intensified Medea's tragedy.

L. Sanikidze's "The Story of the Colchian Maiden" is an important historical novel, where the Colchian civilization, traditions, and culture of the time are described beyond the story of Medea, and the author describes all this with historical and mythological motifs, which makes Medea's story even more interesting.

It should be noted that the action in the novel takes place in antiquity, this is exactly the period when Colchis was an important trade and cultural center in the Black Sea region, and this period is also distinguished by the colonization of the Greeks and their trade and economic relations. The author describes in detail the social structure, economic situation, spiritual life, and religious rituals of Colchis.

Sanikidze devotes a considerable amount of space in the novel to ancient Georgian mythological symbols, such as the Golden Fleece, which is considered the wealth of the Colchis civilization and an expression of its strength. He also talks about the symbolism of the water element, which he connects with money and the sea. It is also important that in the work we find descriptions of rituals related to the cults of the sun and the moon, which in itself implied the religious beliefs and magical art that prevailed in Colchis.

In summary, we can say that Levan Sanikidze, continuing Akaki Tsereteli's path (despite the fact that "The Tale of the Colchian Princess" is a historical novel), described the immortal story of Medea and the Argonauts and left a poem to the Georgian literary heritage that includes deep knowledge of ancient Colchis and presents the story of the powerful Medea in a different way.

3.1.3. Otar Chiladze - "A Man Was Walking on the Road": In Otar Chiladze's work, "A Man Was Walking on the Road", which is a complex mythological novel Medea's character appeared relatively more significant. According to reports, before the author began working on this theme, he thoroughly studied the myth of the Argonauts, therefore, he develops the plot of the work in the then Colchis kingdom, more specifically in Vani, which was called its capital.

In the introduction to the work, the author speaks about the power and glory of Colchis at that time. The book has three important parts ("Aeetes," "Ukheiro, (inept)," "Pharnaoz"). The subject of our attention is the first chapter of the book – Aeete, where the author speaks about mythological themes, describes the arrival of the Argonauts in Colchis, the abduction of the Golden Fleece and the tragedy of Medea.

In the novel, Otar Chiladze emphasizes that Medea is a traitor, she sacrificed her own country and betrayed her homeland, because as soon as she sees Jason, she is immediately fascinated by him, and then falls in love with him head over heels, helping him overcome the difficult tasks of Aeetes and made it possible for him to steal the Golden Fleece and escape from the country.

The author describes Medea's strength and mystical nature. Medea's spiritual closeness to her aunt Kamari and the knowledge of witchcraft magic, which she inherited, are not just accidental.

As for Jason, the author, unlike Medea, on the contrary, belittles him, because in the poem we see a weak and cowardly Jason, who achieved his goal only with the help of a woman, Medea. Jason (with the help of Medea) is also attributed to the death of Medea's brother Aprasion. Otar Chiladze bypasses the topic of Medea's murder of her children and tries to cover it up, covering up this crime so much that he doesn't even tell us what happened to Medea after leaving Colchis.

The author emotionally conveys the characters' spiritual struggle against each other and themselves, he showed us the tragedy of Medea and Aeetes with amazing skill, leaving us with many unanswered questions.

3.1.4. Grigol Robakidze - "Megi - Georgian Girl": The novel "Megi - Georgian Girl" by the emigrant writer Grigol Robakidze was first created in Russian, then translated into German. The original title of the works was "Medea's Braids", however, in 1932, when the novel was published in German in Tübingen, it was called "Megi - Georgian Girl".

The characters of this novel (Megi – a Megrelian girl; Tsitsino – her mother; Meniki – Megi's nanny; Utu – their servant; Astamur – Megi's lover; Buchu – Megi's childhood friend; Jvebe – Astamur's close friend) draw parallels with the famous myth of the Argonauts. It can be said that this is a kind of reinterpretation of the story of Medea the Colchis, because the author transfers the plot of the myth to the modern world and conceives its content in an original way.

When reading the work, we immediately realize that in the face of Grigol Robakidze's Megrelian Megi, the face of Medea the Colchis ("she was the heir of the Colchis woman"). Like Medea, Megi suffers from the torments of life.

The author devotes a considerable amount of space in the novel to a detailed description of Colchis and the Colchians; he refers to Colchis as a land of the moon, not the sun, where at every step you will meet sorcerers, witches and sorceresses, wise healers and witch doctors, Marchians, witches and werewolves.

After recalling Colchis, the Colchian people, the immortal myth of Medea and the story of the Golden Fleece, it is important to consider one of the important characters of the work, Astamur (according to the myth of Medea, the same as Jason), who, according to Robakidze, is

an Abkhazian, a brave man with amazing strength. Astamur raped Maggie because she loved him very much and could not resist the temptation, although she sincerely and deeply regrets the crime she committed. Soon after this, Maggie learns that she is pregnant. She hides the pregnancy and so quietly (eight months later) a boy is born. Maggie, like Medea, has a dual feeling towards her child, one of motherhood and the other of hatred, which reminds her of the past and the rapist. Maggie did not care for the newborn at all and did not feel any motherly feelings towards him. "She had a feeling as if, without knowing how, some foreign body had accidentally entered her body, which she, thanks to an invisible force, expelled from her body again" (Robakidze).

In the novel, another hypostasis of the mythopoetic type of Medea appears. In addition to plots taken from myth, we also encounter signs of the archetypes of the amorous, as evidenced by the

novel itself. One of the chapters is also called "The Tale of the Amazones", which talks about warrior women who, according to legend, were supposed to have settled in the land of Colchis in ancient times. Robakidze likens these warrior women to Medea and tells us that these traits are also manifested in descendants through the genetic code in modern times.

In the novel, Magi's nanny (Meniki) constantly talks to her and explains in detail the behavior and traditions of the Amazones. She tells how they raised their children without love, how they did not love their own sons and what hatred they had towards them. The text also emphasizes that the warrior women, no matter how surprising it may be, considered only their daughters as children and rejoiced in their existence. In fact, no one cared what these women were going through, what pain they had to endure. For the author, the word "Amordzhali" (Amazone) itself is very meaningful, it also offers us an interesting etymology: for the first time there was the word "Aamo - Rdzali", (Vain bride) which meant "Aamo Patardzali" (vain bride). Later, the "a" sound was dropped and we got "Amo - Rdzali", that is, "Blessed Bride (Robakidze).

Robakidze's "Magi - Georgian Girl" accurately depicts, like Medea, the life of a woman abandoned by everyone, devastated, lonely and silent. A life that had to consciously bear the greatest burden of motherhood. Magi endured hardship for a long time, until one day, as the author says, she was seized by "inhuman, wild, primal rage." She grabbed the braid with her right hand and pressed it against the child's throat, and then, filled with terrible hatred, pressed the child's head tightly to her chest. The child screamed" (Robakidze), despite this, the "mother" soon regained consciousness and the child survived, although due to the mother's action the baby fell ill and died the next day. Depressed by this fact, Megi decides to hang herself with her own braid, but with the help and encouragement of her guardian angel, she changes her mind about this intention.

Grigol Robakidze tried to introduce the customs of Medea's country to the readers of world literature with this novel. In the conclusion of the text, he himself addresses the "Medea's braids" with the following words: "Oh, braids! Braids of Megi's red braids! I think

that in you I see the sun of my country and I can smell the scent of my native land.

3.1.5. Givi Margvelashvili - "Colchian Medea in Kolkhoz (the Collective Farm in the soviet countries): The German-speaking writer Givi Margvelashvili, who knew the Soviet communist regime system very well and who himself was a victim of this regime, wrote a book entitled "Colchian Medea in Kolkhoz", which fully reflects the author's imagination, in a postmodern and poststructuralist perspective.

Among the postmodernist features of the novel, we should especially highlight intertextuality, which includes a modern interpretation of the ancient myth of Medea, the introduction of texts from different cultures into the text (Christa Wolf - "Voices of Medea; Karl Max - Capital; Euripides Medea) and the fusion of the plot of the myth and Soviet reality. Also, irony and parody are postmodernist features, through which Margvelashvili manages to ironically rethink life in the Soviet Union, parody the ideological mechanisms that existed at that time, and grotesquely transform the plots of the myth of Medea.

As we have mentioned, the author clearly identifies several main issues in the text (criticism of the existing Soviet system, issues confirming cultural identity, and the fusion of old mythological issues with modernity) and simulates the existing reality, thus trying to describe the intercultural conflicts that actually existed.

The main scene of the work, which interests us, begins when the "artificial reader" sees Vakush near the statue of Medea. It is no coincidence that at this moment he is holding a book in his hands - Christa Wolf's "Medea" and is talking to the statue.

The question arises, why Christa Wolf and her Medea? Wolf was one of the first German authors to tell the story of Medea through a monologue of six characters. In Wolf's play, Medea is not a child killer; according to his plot, the Corinthians kill the children. Unlike Euripides, Medea is not the murderer of her brother Apsyrtus according to this text. In other words, the author removed all the vices that characterized Medea's character since Euripides and showed us a completely different reality. This is exactly what Margvelashvili wanted to show and prove to Georgians. In his opinion, "there are as many Medeas in the world as this or that creator has created. And in this creative world, they are portrayed differently according to their mythical and legendary prototype" (Margvelashvili, 2021:173).

The main theme of the novel is the changing of the tragic fate of the statue of Medea, although this is more difficult and laborious than changing the fate of a literary character, because here we are dealing with a momentarily petrified monument, in this petrified moment, the very moment when Medea thought about killing her own children is visible, "and the sculptor Merab Berdzenishvili petrified her forever in that moment, never letting her go" (Margvelashvili, 2021:17). As for the title of the novel - "Colchian Medea in Kolkhoz", it reflects the connection of the mythical Medea with the collective farm, that is,

with the then Soviet Georgia. The word “collective farm” itself used to denote the economy of the Soviet Union, which was entirely based on falsehood, and when combined with the theme of Medea, it reflects the hypocritical and false pathos of all Soviet Georgia.

IV Chapter: “Medea’s Mythopoetic Image in Georgian Poetry”

The artistic image of Medea in Georgian poetry: Since the character of Medea became part of the literary process, Georgian poets have dedicated many sincere and emotional lines to her.

Who was Medea, a treacherous woman, a mother who murdered her children, a tragic personality? Every poet answers this question differently, and in many cases the answer is ambiguous; they cannot sacrifice Medea, who is part of their, their national identity, but they cannot completely forgive the crime either.

The poets we discussed in this particular chapter of the dissertation (Titsian Tabidze, Ioseb Noneshvili, Mukhran Machavariani, Manana Chitishvili, Diana Anphimiadi etc.) express sympathy for Medea, support her, and try to find excusing arguments. However, sadness and heartache due to the tragedy that occurred are felt in their poetry. They tell us the story of a woman deceived in the name of love, who, although she was a victim of betrayal, still did not lose her strength.

4.1. Titsian Tabidze - “Medea’s Song”, “Medea” Sonnet to I. Grishashvili:

Titsian Tabidze himself wrote “Medea’s Song” and as if conveyed to us his pain through Medea’s mouth. The beginning of the poem is terrifying and disturbing, as if hinting to the reader about the impending danger/flood. The poet tries to show us what happened through Medea’s eyes, Medea regrets everything, she only wants to die to escape vanity, she is tired of everything and longs for death to escape the false world. Medea has nothing left but the desire for death, because she has lost everything, and the only way out of this misfortune is death.

The poem “Medea” is a sonnet (to I. Grishashvili) written by Titsian Tabidze in 1910 and clearly shows us his attitude towards Medea. Medea regrets the betrayal of her homeland, recalls the homeland where she spent “blessed days”, and is saddened by the fact that her homeland and “her mother’s womb will not accept her even in death”.

Titsian Tabidze’s attitude towards Medea is a complete sympathy; in the poem he calls her the “sinless daughter of Colchis” and asks us to be forgiving towards her. The poet speaks only

about Medea's betrayal of her homeland and bypasses her unforgivable sin - the story of the murder of her children and brother - and calls on us to sympathize and forgive Medea, who "among strangers, in a foreign land..., was buried alive in a cold grave".

4.2.Ioseb Noneshvili - "Medea": Ioseb Noneshvili's poem "Medea" is a form of statement of sympathy for the Colchian girl. The poet does not forget, somewhere in Corinth, "the most beautiful daughter of Colchis, a tormented sister," abandoned in a foreign land; he hears her "lament in Colchian language." The poet tries to justify Medea and blames her ordeal on her first, inexperienced love and the Greek fiancé, who deceived the Colchian woman. The poet emphasizes Medea's wisdom and the fact that the Greeks envied Medea's prominence, called her "witch, evil, and wicked," and therefore slandered her or committed the gravest sin. The poet does not say anything about the killing of her children, on the contrary, the author refers to her as a suffering mother, knowing that she is cut off from her own land and far away, but he gives her hope that her homeland still 'worries about her fate' and supports the Colchian maiden who lives on foreign land.

4.3.Mukhran Machavariani - "The word spoken, again by Philadelphos Kiknadze, again with his brethren, again in Shuamta"

Mukhran Machavariani wrote the poem in 1978 - "The word spoken, again by Philadelphos Kiknadze, again with his brethren, again in Shuamta" and in this poem he recalls Medea's unforgivable sin, betrayal of the homeland, which is repeated again and again, unfortunately: "I know: what happened to Medea's love, / How we lost, I remember, the fleece."

The poet is worried with the fact that the past has not taught us anything, we are still committing the same sins and losing what is valuable: "(The reason for all our misery) – our own canticle on everything, our actions are un-Georgian!"

The poet wants to make us feel that the price of betraying our homeland is always fatal, whether it is the Golden Fleece or our native language, we must learn from the tragedy of the past and not repeat the mistakes of our ancestors: "Our own canticle on everything – we have even lost our language, the little Georgian!"

4.4.Manana Chitishvili, "Medea": A modern poet of outstanding individuality, Manana Chitishvili, dedicates a rather extensive poem to Medea, referring to her as "the wise soul of the King of Colchis" and thus emphasizing that she is well aware of Medea's archetypal mythological features: Medea-goddess, Medea-descendant of Helios, Medea-sorceress, Medea-enchanted, Medea-healer. Unlike other poets who tried to somehow justify Medea's betrayal and help the Argonauts obtain the Golden Fleece, citing the omnipotent, all-destroying, and all-powerful power of love as the reason, the poet begins the poem with a

direct rebuke: "What love has befallen you, / that made you sell your own homeland."

The poet could not understand and could not forgive Medea for "how the serpent of betrayal opened the doors of her heart" and how she became an accomplice to the traitors, that is, the Greeks, the Argonauts, and Jason, thereby "throwing the nation's honor and immortality at the mercy of strangers."

For the poet, traditionally, the Golden Fleece is a symbol of Colchis' invincibility, fabulous wealth, and immortality; accordingly, its loss led to the overthrow of Colchis.

The main motif of the poem is the pain and suffering caused by Medea's betrayal of her homeland and paternal family, which the author experiences: "There is more betrayal than betrayal/ If you sacrifice your own blood and flesh".

The poet often hints at own feelings: "I cry...", "My heart is torn apart by the devil ...", "My wound still burns...".

The poem clearly shows the poet's patriotic feelings, which were wounded and shaken by Medea's betrayal: "For the traitor and traitor to the homeland /there is no forgiveness anywhere".

The poet reproaches Medea, who, instead of becoming the protector of Colchis herself ("You yourself should have taken refuge from the arrow aimed at Colchis"), "brought a dark day to the homeland" with her betrayal.

The poet's verdict is unbreakable: "I still cannot forgive you."

Moreover, the poet hints at Medea's tragic fate after leaving her homeland, although the poet does not discuss it in detail and explains Medea's tragedy precisely with this betrayal. Medea's betrayal was generalized for the poet as the greatest betrayal in the history of the country: "And everything that happened after / how can it be compared to this betrayal?". This explains the poet's cruel verdict towards Medea: "I will not raise a glass and pour out a bit of wine with forgiveness, neither I will be able to lament for you in Georgian."

It is noteworthy that only once in the lines of the poem, impulsively, but still, pity for Medea is expressed ("although I pity you"), this feeling is somehow strengthened by the unexpected finale of the poem, where the poet's subconscious pity and tenderness for Medea reappears: "And the sea wave trembles, like a curl,/as a memory that you left to your mother").

Such a finale raises the suspicion that the poet's severity and intransigence towards Medea are more mannered and apparent, and in her heart she undoubtedly has pity and sympathy for the character, which she tries so carefully not to reveal.

In the afterword to the poem, the author writes that "the poem "Medea" is special for her in many ways; the poet for some time did not dare, or could not bear, to put it to the reader's judgment. This is understandable, because Georgian poets have always tried to rehabilitate Medea and expressed sympathy and pity for her. In contrast, Manana Chitishvili's poem has a different emphasis, and the poet has generalized Medea's face as a traitor to her homeland,

for whom "pardon is not found anywhere." That is why the poet writes in the final words of the poem that she brought Medea out "like a gladiator in the Colosseum arena" and left her to the judgment of the Lord - "May the Lord help her"!

4.5.Diana Anphimiadi's "Medea" and "Another Medea": Another outstanding contemporary poet who is interested in the story of the Colchian princess is Diana Anphimiadi, who dedicated two poems to Medea, entitled "Medea" and "Another Medea". It is interesting that the poet discusses the topic of Medea in a very modern context of emigration, because it is a sad reality that, ironically, the difficult living conditions of a large part of modern Georgian women led them to Greece as emigrants. In the poem "Medea", the poet says that the tragedy of our great ancestor was caused by the fact that Medea was constantly looking for a reason to flee her homeland, because there is no other explanation for her behavior. As proof of this, Anphimiadi uses many phrases in the poem: "He/she who falls from a cloud into the middle of the sea"/ "He/she who follows his/her own breath to a foreign land"/ "He/she who sheds his/her own skin, sets a guard over him/her". Of course, the perpetrator of all this is always ready to sacrifice his/her homeland and flee, and everything else is just a reason.

The poet cannot forgive Medea for leaving her homeland, on the contrary, she says that whoever falls in love with a foreigner finds a reason to flee, she also says that a person will reap what she sows in the end, and the same will happen to Medea. According to the author, Medea will return to her homeland again, because she believes that Medea has many reasons to return, no other country will accept her except her native land. Medea abandoned the rich Colchis, and now it is impoverished and has not brought gold to the rivers for a long time, and the poet does not welcome Medea's return. At the end of the poem, the writer seems to feel sympathy and says that she will also look for a reason to escape: I will also look for a reason to escape / I kill our children ...

This poem is dedicated not only to Medea, but also to all immigrant women who have abandoned / sacrificed their own children and fled to foreign countries. The poet compared these dramatic stories of modern Georgia - the abandonment of children - to the tragedy of Medea's killing/ sacrificing her children.

"Another Medea": The second poem by Diana Anphimiadi is "Another Medea". The poet begins the poem with a lament and laments the reality in which Medea finds herself.

The poet talks about raising children and how difficult it is to be a mother, how much struggle and sacrifice is needed to raise children, and thus indicates that Medea was not a good mother. The poet compares her motherhood to the relationship between a "stone and a chicken": as a chicken is alien to a stone, Medea had the same cold attitude towards her children, could not feed them and abandoned them "like hungry badgers". Because of all this, the poet is very sad, cannot forgive Medea for killing her children, which he experiences with particular intensity and expresses: "What could have happened / or how should it have

happened / or why should it have happened like this.”

D. Anphimiadi asks rhetorical questions to which neither the poet, nor Medea, nor anyone else has the answer.

It is noteworthy that in the 21st century, the artistic image of Medea still excites the imagination of modern poets and arouses creative impulses in them. The fact that the character of Medea is so relevant today speaks of the scale and immortality of her character. Although she fascinated authors in different ways in different eras, until now Georgian poets have spoken little about her and seemed unable to sympathize with her. Almost all poets feel sympathy for Medea, her pity and an attempt to somehow justify her actions, to forgive the betrayal of her homeland and family, which she committed out of great love, although it is striking that even modern poets bypass the topic of Medea's murder of her children.

Medea is our mythical ancestor, an archetypal character, and poetry is her refuge, where she should come to life and appear in modern Georgian reality in different ways, from different angles. This is how the poets of our time “revived” Medea, gave her new life, breathed a new soul, gave her flesh, retrospectively delved into her life and tried to change her fate, some of them offer a solution, some warn, provide information in advance about the impending danger, some even shun her for the crimes and sins she committed and blame the Greeks.

It can be said that Medea still found sympathy in her descendants, which she had been waiting for for centuries.

V Chapter: “Medea in Modern Georgian Drama Discourse”

5.1. Modern playwrights offer us a completely new reinterpretation of the mysterious character of Medea. Recently, several plays by important authors have been created, where the theme of Medea is revived and presented in a new way.

Modern authors try to interpret Medea in their own way, but what they have in common is that in their dramas Medea is stripped of the mythological veil and is presented to us as an abandoned, deceived, insulted and disappointed woman who fights for the survival of her family and children. As a result of deconstruction and demythologizing, the authors have brought the fictional character of Medea closer to the current processes of modern society, first of all, the migration of women, which, one can say, is the main dramatic narrative of the last decades in the history of our country. As a result of deconstruction and demythologizing, Medea's mythopoetic image seems to lose the signs of past greatness and divinity, but even in the new socio-economic- political situation, her new hypostasis cannot be freed from archetypal identity:

On the one hand, Medea is still the woman who leaves her homeland and sacrifices (aborts/spiritually kills) her children, often leaving them to their fate and facing insurmountable obstacles for them, with severe psychological traumas and dramas; on the other hand, she is still the woman for whom personal dignity, inner freedom, unyielding determination of her own destiny and personal identity, and a symbol of emancipation are the most important.

It is noteworthy that the freedom-loving, proud, self-identity-seeking and emancipated Medea or Antimedea, stripped of the mythological veil, turned out to be more understandable and, accordingly, acceptable to the Georgian reader.

5.1.1. Lasha Bughadze - "Antimedea":

With this work, Lasha Bughadze introduced a new vision of the tragedy of Medea and the character herself into modern Georgian dramaturgy. The author brings Medea to life in our time and takes her to a reality where xenophobic attitudes are still strong in society and they have towards citizens of foreign countries/barbarians.

The label “barbarian”, which has accompanied Medea since time immemorial, has been replaced by the term “immigrant”, although nothing has changed for Medea, because she is still “foreign” and unacceptable to European civilization, to a world formally defending human rights, which in reality is merciless towards the “foreigner” and justifies itself by the fact that it is protecting its own “civilization” from the “barbarian”.

Bugadze's active characters are Medea (anti-citizen), Jason (husband/fiancé), Glauke (new wife), nanny, immigration officer, special zone supervisor, Creon's assistant, one of the

leaders of the United European Far-Left Party, Chorus (silent witnesses and fans). If we look at this list of active characters, it becomes somewhat clear that we are dealing with a different text that tells us about immigrants of our time, mainly women, who for various reasons left their own country and settled in foreign countries. The main active character, like Medea, is alone in a foreign land, she is also abandoned by her husband, but not rejected, because she tries to help him until the last minute. Despite the fact that Medea has been living in Europe with Jason for 17 years, has children, it turns out that according to European law, she is still not considered a child of this land, she is a "foreigner", "infiltrator", "barbarian", "illegal", "without rights", she is an "anti-citizen", because according to European laws, 30 years of living with Jason are required for citizenship of this land. Medea here too is a victorious and strong woman who opposed pseudo-laws and bureaucracy and raised her voice against them, presenting herself as more European. Bughadze's Medea is a fighter, a modern woman, she does not submit to fate, does not stop, and, in the end, she herself emerges victorious.

The issue of children is also relevant in Bugadze's play, they are the main victims here, both from the mother's and father's side, both parents sacrifice them: "When they ask you - where are your children, give an answer like this: I have no more children, my wife killed them. Or like this - a little more complicated - they are dead to me, or I am dead to them." (Bughadze, 2020:213).

Lasha Bugadze's "Antimedea" seems to revive the pain of the Colchian Medea and clearly shows what difficulties Georgian immigrant women have to go through in foreign countries in order not to lose themselves and their dignity.

The archetype of the Colchian Medea, one could say, is still alive in all immigrant Georgian women today and is fighting to save themselves. Barbarism Emigration (barbarism) does not mean

losing one's own personality and giving up one's dignity, one can be a foreigner in another country, but be a dignified Citizen. In this way, Medea also breaks modern European stereotypes.

5.1.2. Nino Kharatishvili - "My Heart and Yours" (Medea):

The play "My Heart and Yours" by the famous modern European-Georgian writer Nino Kharatishvili emphasizes the special motif of Medea's eternal story - "love" and offers a completely new interpretation of the plot of the immortal myth. This play is about two people in love, the author describes in detail their inner world and emotional state, as Kharatishvili's characters have to struggle with the surrounding reality and the harshness of fate.

The author has only a few essential characters in the work: Medea - the daughter of the Colchian king Aeetes, the wife of Jason; Jason - the exiled lord of Iolcos; Nia - Medea's maid;

Creon- the king of Corinth; Glaucus - Creon's daughter; two boys - the children of Medea and Jason. The place of action is Corinth, and the time of action is eternity. The author thus emphasizes that the myth of Medea and the story of Medea, love, betrayal and revenge/sacrifice are eternal stories: "If you want love,/ you must break all boundaries,/ but if love is taken away from you,/ what will remain but hatred?" (Kharatishvili 2020: 50).

Medea in this play is also a woman madly in love, who is ready to sacrifice everyone and everything for love, she is a prisoner of love/Jason, "trapped in his ribs", without whom "this world is worth nothing".

Everyone fails in the face of Medea's unworldly, fatal love on the verge of madness, including Jason and Medea herself, who commit suicide after killing their children. This is not Medea's victory, but rather "a victory equal to defeat".

5.1.3. Paata Tsikolia - "Medea" (s01e06):

Paata Tsikolia is a director whose biography includes staging a number of experimental performances. It can be said that he is the most radical in his work on Medea, the issue of national identity, mythological archetypes, etc. is less important to him. He is more interested in the current problems of modern European literature in general: the situation of an immigrant in a foreign country, gender inequality, etc.

The play begins in the mountains of Colchis, King Aeetes has already died, 40 years have passed since the story of Medea, but no one has forgotten her, they remember her voice and scream: "It is I, Medea!" (Tsikolia, 2020: 69)

The main plot novelty of the play is that Medea takes her own family members to trial, a terribly humiliated Medea, ashamed in front of all of Colchis, plans to take revenge on the entire world; Medea is not a woman in love with Jason, nor did Jason steal the Golden Fleece, on the contrary, Medea, who opposed her father and brother, fled Colchis and took the Fleece with her to punish them, her goal is to destroy her family and overthrow Colchis, to take away its former glory. The author is merciless towards Medea, moreover, cynical and sarcastic. Medea is a cruel murderer for him: "This is me, Medea, a cruel murderer" (Tsikolia, 2020:68).

5.1.4. Guram Mgeladze - "Medea":

Guram Mgeladze's Medea reflects modernity and stands out with a different plot from all others. The setting is our era. This play consists of 5 scenes (I - Media Chaos; II - Honest Conversations; III - Intermedia; IV - Actions, Athens and Others...; V - Dismantling or Deus Ex Machina). Although the plot is based on Euripides' "Medea", the author's different, paradoxical interpretation is especially interesting against the backdrop of news portals, social networks, television, interviews, talk shows, etc.: he revived the monument to the most tragic

Georgian woman – Medea of Colchis, erected on Era Square in Batumi.

The author presented the character of Medea in a feminist perspective, there is a great diversity of opinions around her: who is Medea, part of “our proud history”? A mother who betrayed her homeland and murdered her children? A free and independent woman who carries European values? Every Medea has her opponents and supporters, and no one has exact answers to these questions. The entire play is permeated with irony and sarcasm.

The final fifth scene of the play shows the dismantling of the statue of Medea, which is a symbol, in general, of the rejection and destruction of culture. It turns out that we have again abandoned, rejected and not accepted Medea. In the end, Medea returns to her mythological origins, to the bosom of Helios.

5.1.5. “The Return of Medea - Changing Stereotypes”:

The research process led us to explore the attitudes towards the immortal myth of Medea beyond literary texts, as Medea was condemned, rejected and abandoned by Georgian society for centuries.

We tried to conduct a survey within the last 5 years with students (up to 600 students) who directly study ancient myths and literature, for whom the literary character of Medea is well known.

We specially compiled a questionnaire for these students:

- Who is Medea for you (child-murdering mother / vengeful wife / traitor to the homeland / “foreigner” / fighter for gender equality / first feminist woman)?
- In your opinion, is Medea guilty or not?
- What crime do you accuse her of (filicide / treason / fratricide / none / all)?
- Would you remove the “label” of Medea’s children’s murder and why?
- When you arrive abroad, would you say that you are “from Medea’s country”?
- Write in a few sentences: In your opinion, if Medea were alive today, how would she behave? Would she seek revenge?
- In your opinion, did Medea violate the moral law or the legal law?
- Do you agree or disagree that a statue of Medea shall stand in the city(Batumi) center?
- If you had the opportunity, would you return Medea to her homeland?

The results of the study are interesting and allow us to draw conclusions: Based on this, we can conclude:

- When asked whether Medea was guilty, 55% of the surveyed students said that she was

innocent, while 20% of the young people considered her guilty, 25% - believe that they cannot give an unambiguous answer to this question and their attitude towards Medea is ambivalent: they consider Medea guilty of killing her children, but consider her innocent of taking revenge on Jason;

➤ When asked what crime they accuse Medea of, the majority consider her guilty of killing her children, and from the other listed options (treason/brotherhood) they consider her innocent, because they believe that Medea loved Jason and did it out of love for him, and they even seem to justify it with this; In this case too, 75% - students believe that Medea was not guilty of any of the crimes she committed, because she was a victim of circumstances and had no other choice.

➤ When asked who Medea is, the answer in most cases was that she is a murderous mother and a vengeful wife, while 25% - students say that she was the first feminist woman fighting for gender equality;

➤ When asked the next question - to what extent was emotional affect associated with Medea's murder of her children (let's say that Medea really killed her children), the majority of students still believe that this was not an affective state and that Medea committed it intentionally, thoughtfully and premeditatedly, while only 25% students believe that this was an affective state and that the enraged Medea could not restrain herself and committed a crime, for which she herself suffered greatly;

➤ To the question - would you remove the "label" of Medea as the murderer of her children and why, the majority of students, despite everything and their previous answers, indicated that yes, they would remove it; however, 31% - believe that this label cannot be removed from Medea, because she made this decision herself and passed the sentence on herself; also 43% - noted that without this "label" Medea would lose popularity and would no longer be such a popular character that the whole world knows;

➤ To the question - would you say that you are from Medea's country when you get abroad, the majority of students answer positively and believe that they would definitely say that they are from Medea's country, because they know very well that this character is recognized worldwide; however, 9% noted that they would hide their ethnic connection with Medea;

➤ To the question regarding the Medea monument, the majority of students answered that this monument should be in Georgia; while 64% noted that this monument should stand in every country as a symbol of a "strong woman";

➤ To the question, did Medea violate the moral law or the legal law, to which 35%- answered that the moral law was violated, while 55%- answers that the legal law was violated and Medea is guilty before the law and morality has nothing to do with it; while 10%- student tells us that Medea violated both the moral and legal law, regardless of which side we look at her crime;

➤ To the question, would you return Medea to her homeland, the majority of students answered that yes, they would return Medea to her native land regardless of everything; only 6%- student refused to return Medea to her homeland. Several students answered that they would send Medea back to her homeland so that she would suffer even more for her own actions.

➤ When asked whether Medea or Jason was to blame, 80% answered that Jason was to blame because his actions had forced Medea to do so. However, they also point out that Jason's crime does not justify Medea's actions.

Modern Georgian readers show more sympathy for Medea of Colchis, young people are already discussing Medea's crime from a legal perspective and are trying to see her as a feminist woman fighting to protect her rights. The basis for such assessments is also that modern authors have given new life to the character of Medea, and a new rethinking of the character of Medea has taken place in the Georgian literary space, which is expressed in assigning her a different role and function and in a modern reconstruction of the character

Conclusions

1. The mythopoetic face of Medea is complex and multi-layered, its scale is caused by the historical, cultural, religious, social and psychological layers outlined in the plot of the myth of the Argonauts, which affect the artistic face of the main character of the myth. The “information scheme” of the myth of the Argonauts has undergone many transformations over the centuries, and the archetypal mytho-historical-artistic character of Medea has also been revived in many versions in ancient (Greek-Roman) and European literature, and in recent decades has become relevant for Georgian writing as well.

2. In the texts of ancient literature that have come down to us, the features of Medea’s mythopoetic face have been mainly preserved, although the literary interpretations of the character are still different, which is due to the author’s individual vision and the influence of his modern literary and philosophical tendencies.

3. Classical Greek literature (lyrics, drama, epic, etc.) took Medea out of the closed structure of myth and turned her into a literary character, gave her the right to speak, act, make mistakes, love and sacrifice, hate, and take revenge, brought her closer to the reader with the greatest tragedy, drama, and emotion, and gave her immortality.

4. Euripides’ interpretation of Medea should be especially noted. By introducing the motif of a mother who kills her children, Euripides gave Medea a special tragedy and had a great influence on later ancient and European literature.

5. Medea is presented in a different way in twentieth-century European literature, where there was a feminist reinterpretation of the archaic myth and the literary character of Medea was discussed in the context of a) gender inequality; b) presented from a postcolonial perspective as an “other”, a representative of a foreign culture; c) a psychoanalytic approach, where attention is focused on Medea’s spiritual traumas and her inner world; d) analyzed from the perspective of social criticism, when authors use Medea’s story to present the problems of modern society, etc.

6. It is paradoxical that such a large-scale and important character of world literature appears in Georgian literature quite late. This “century-long silence” of Georgian authors is explained by the fact that Medea was considered a character of Greek myth, and the image of a mother who betrayed her homeland, family, father, and murdered her brother and children contradicted the stereotype of a Georgian woman – the “mother of Kartli” – that had been established in Georgian literature for centuries.

7. One of the first who dared to introduce Medea as a character into Georgian writing was Akaki Tsereteli. He understood the artistic image of Medea/the Golden Fleece as a symbol of the tragic fate of our country: the tragedy of the loss of freedom due to foreign forces.

8. Georgian writers of the twentieth century (lyrics, prose) are also mainly interested in the myth and history of Medea in Colchis, the Golden Fleece, which is considered a symbol of the wealth and invincibility of the Colchian civilization. They talk about her betrayal of her

homeland and the murder/complicity of her brother, but they say nothing about the murder of her children, because they cannot explain and do not understand the reason for Medea's irrational behavior: "What could have happened/ or how could it have happened/ or why could it have happened like this..." (D. Anphimiadi)

9. In the latest Georgian literature of the twenty-first century, the fictional character of Medea is presented to us with different interpretations, stripped of the mythological veil, she is an ordinary woman, abandoned, deceived, insulted and disappointed, who fights to save her family and children. The authors brought the fictional character of Medea closer to the current processes of modern society, first of all, to the topic of immigrant women, which, one might say, is the main dramatic narrative of the last decades of our country's history. As a result of deconstruction and demythologizing, the mythopoetic image of Medea seems to lose the signs of past greatness and divinity, but even in the new socio- economic-political situation, her new hypostasis cannot free itself from its archetypal identity: on the one hand, Medea is still the woman who leaves her homeland and sacrifices (aborts/spiritually kills) her children, often leaving them to their fate and facing insurmountable obstacles for them, with severe psychological traumas and dramas; on the other hand, she is still the woman for whom personal dignity, inner freedom, not giving up one's own destiny and personal identity are the most important, she is a symbol of emancipation.

10. Modern authors have given new life to the character of Medea, and a new rethinking of the character of Medea has taken place in the Georgian literary space, which is expressed in the assignment of a different role and function to her and the modern reconstruction of the character.

11. It is noteworthy that in the 21st century, the many-thousand-year-old mythopoetic image of Medea still excites the creative imagination of modern authors, and therefore readers.

The fact that the fictional character of Medea is so relevant today speaks of the scale and eternity of this archetypal character.

12. Medea, as an archetype, is an eternal symbol, a national identity, cultural and civilizational code, that will be revived many times in literature and art: "There are as many Medea in the world as created by the authors."

The main provisions of the dissertation are reflected in the following publications:

1. “Colchian Medea in the Dramaturgy of the 21st Century” - Batumi Shota Rustaveli State University Niko Berdzenishvili Institute (Works XVI) Interdisciplinary International Scientific Conference - “Black Sea Coast at the Crossroads of Civilizations - I” - Materials, ISSN 1512-4991 “Batumi Shota Rustaveli State University” - 2023, pp. 927 – 934.
2. “Medea - a Symbol of Freedom in the Dramaturgy of Jean Anouilh” - Batumi Shota Rustaveli State University Niko Berdzenishvili Institute - International Scientific Conference - “Black Sea Coast at the Crossroads of Civilizations - IV” - (is being published).
3. Andreas Flourakis -, „Medea's Burqa" - International scientific electronic journal of the Department of Oriental Studies, Faculty of Humanities, Batumi Shota Rustaveli State University, „Oriental Studies Messenger" - Volume, VIII. Part 2. – ISSN 2587-490X, E – ISSN 2720 -8168, pp. 565 – 575.
4. Medea in the Creation of Modern Georgian Poets - Batumi Shota Rustaveli State University Humanities in the Information Society IV – openjournals.ge (in press).
5. Grigol Robakidze - “Medea's Braids” - BSU - Collection of Works of the Department of Georgian Philology - “Philological Herald” Volume 8, ISSN 2587-4799, E-ISSN 3088-4381, pp. 138 – 148.
6. “Medea - “The Wise Daughter of the King of Colchis; - In the Poetry of Manana Chitishvili” Batumi Shota Rustaveli State University - Student Scientific Conference 2019 – ISBN 978-9941-488-36-8; pp. 465- 469.